

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ŞƏHƏRSALMA VƏ TİKİNTİYƏ
DAİR NORMATİV SƏNƏDLƏR SİSTEMİ**

AzDTN 2.7-12

**İCTİMAİ BİNALAR VƏ QURĞULAR.
LAYİHƏLƏNDİRMƏ NORMALARI**

RƏSMİ NƏŞR

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT ŞƏHƏRSALMA VƏ ARXİTEKTURA KOMİTƏSİ**

BAKİ-2026

İşləyib: *Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti*

**Təsdiqə hazırlayıb
və təqdim edib:** *Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin Texniki normalar, elm və layihəçilərlə iş şöbəsi*

Təsdiq edilib: *Azərbaycan Respublikası Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin Kollegiyasının 18.08.2026-cı il 2026-cı il tarixli 3-35/3-2-7/2026 nömrəli qərarı ilə*

Qüvvəyə minib: *04.09.2026-cı il tarixdən*

**Hüquqi Aktların
Dövlət Reyestrinin
qeydiyyat nömrəsi:** *15202608185327*

Bu texniki normativ hüquqi akt qüvvəyə mindiyi tarixdən СНиП 2.08.02-89* “Общественные здания и сооружения” Tikinti Norma və Qaydalarının Azərbaycan Respublikası ərazisində hüquqi qüvvəsi dayandırılır.

İCTİMAİ BİNALAR VƏ QURĞULAR. LAYİHƏLƏNDİRMƏ NORMALARI

1. Tətbiq sahəsi

1.1. Bu Normalar yeni tikilən, yenidən qurulan və əsaslı təmir olunan, hündürlüyü 55 metrə* qədər olan ictimai binaların layihələndirilməsinə şamil edilir. Bu Normalar həmçinin yaşayış binaları və digər obyektlərin daxilində qurulan və müvafiq sanitariya-epidemioloji tələblərə cavab verən ictimai təyinatlı obyektlərə də şamil edilir.

1.2. Yaşayış binalarının daxilində qurulan və onlara bitişik tikilmiş ictimai təyinatlı obyektlər üçün, həmçinin yaşayış binalarının layihələndirilməsi üzrə şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin tələbləri nəzərə alınmalıdır.

1.3. İctimai binalara olan müvafiq ekoloji, sanitar-epidemioloji və təhlükəsizlik tələblərinə riayət edilməklə digər təyinatlı otaqların ictimai bina və qurğularda yerləşdirilməsinə yol verilir.

1.4. Bu Normalar şamil edilən ictimai təyinatlı binaların əsas qruplarının siyahısı Əlavə 1-də verilmişdir.

1.5. Bu Normalar ictimai təyinatlı mövsümi və inventar sayılan (modul tipli, tez bir zamanda gətirilib quraşdırılan) binalara və qurğulara şamil edilmir.

2. Normativ istinadlar

Bu Normalarda aşağıda göstərilən normativ sənədlərə istinad edilmişdir:

“Tibbi tullantıların idarə olunmasına dair tələblər” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28.12.2007-ci il tarixli 213 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Əhalinin sıx toplaşdığı yerlərdə və obyektlərdə videonəzarət sistemlərinin yaradılması barədə” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 6 iyul 2010-cu il tarixli 131 nömrəli qərarı təsdiq edilmişdir);

“Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar, ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativləri” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 03.08.2012-ci il tarixli 171 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Tikinti obyektinin sahəsinin və həcmnin hesablanması qaydaları” (Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin Kollegiyasının 04.12.2012-ci il tarixli 7 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Tütün çəkmək üçün xüsusi ayrılmış yerlərə dair Tələblər” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2018-ci il 3 aprel tarixli 127 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

* Burada və sonradan, qabaqcadan müəyyən edilmiş hallardan istisna olmaqla, binanın hündürlüyü yuxarı texniki mərtəbə nəzərə alınmadan sonuncu mərtəbənin yerləşmə hündürlüyü ilə müəyyən edilir, mərtəbənin yerləşmə hündürlüyü isə yanğınsöndürən maşınlar üçün keçid səthinin hündürlük səviyyəsi ilə xarici divarda açılan boşluğun (pəncərənin) aşağı hüdudunun hündürlük səviyyəsi arasındakı fərqlə müəyyən edilir.

“Tibb müəssisələrində sanitariya-epidemioloji tələblərə dair qaydalar” (Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin 07.04.2009-cu il tarixli 37 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir);

“Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydaları” (Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin Kollegiyasının 27.06.2024-cü il tarixli 3-15/3-1-4/2024 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

AzDTN 2.5-1	İnşaat konstruksiyaların korroziyadan mühafizəsi. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.6-1*	Şəhər, qəsəbə və kənd yaşayış məskənlərinin planlaşdırılması və tikilib abadlaşdırılması;
AzDTN 2.6-5	Bina və qurğuların layihələndirilməsində əlilliyi olan şəxslər üçün zəruri olan həyat və fəaliyyət şəraitinin yaradılması Qaydaları
AzDTN 2.7-1*	Avtomobil dayanacaqları;
AzDTN 2.7-2	Yaşayış binaları. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.7-4*	İdarə və təşkilatlar üçün binalar və otaqlar. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.7-7	Çoxfunksiyalı binalar və komplekslər. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.8-2	İstehsalat binaları. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.11-3*	Binaların daxili su təchizatı və kanalizasiyası. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.12-1	“Qazanxana qurğuları. Layihələndirmə normaları”;
AzDTN 2.12-2*	“İsitmə, ventilyasiya və havanın kondisiyalaşdırılması. Layihələndirmə normaları”;
AzDTN 2.12-3	“İstilik şəbəkələri. Layihələndirmə normaları”;
AzDTN 2.12-4*	Binaların istilik mühafizəsi. Layihələndirmə normaları
AzDTN 2.13-1*	“Qaz təchizatı. Layihələndirmə normaları”;
DTN 2.02-01-97	Bina və qurğuların yanğın təhlükəsizliyi;
DTN 2.04-05-95	Təbii və süni işıqlandırma;
TNvəQ 2.01.01-82	İnşaat klimatologiyası və geofizika;
TNvəQ 2.04.09-84	Bina və qurğuların yanğın avtomatikasi;
STN 59-88	“Yaşayış və ictimai binaların elektrik avadanlığı. Layihələndirmə normaları”;
TLÜN 24-86	Partlayış təhlükəliliyinə və yanğın təhlükəliliyinə görə bina və yerləşmələrin kateqoriyasının müəyyən edilməsi;
RS 34.21.122-87	Bina və qurğuların ildırımından mühafizəsinin qurulması üzrə Təlimat
DÜİST 12.1.004 -91	Yanğın təhlükəsizliyi. Ümumi tələblər;

DÜİST 12.2.052-81	Qaz halında olan oksigenlə işləyən avadanlıq;
DÜİST 25772-83	Pilləkən, balkon və dam örtüklərinin polad məhəccərləri.Ümumi texniki şərtlər;
DÜİST 30247.1-94	İnşaat konstruksiyaları. Yanğına davamlılığa görə sınaq üsulları.Ümumi tələblər;
DÜİST 30494-11	Yaşayış və ictimai binalar. Otaqlarda mikroiqlimin parametrləri
DÜİST 5746-83	Elektrik sərnişin liftləri.Əsas parametrlər və ölçülər;
SQ 2605-82	Yaşayış tikintisi ərazisinin və yaşayış və ictimai binaların insolyasiya ilə təmin edilməsinin sanitariya norma və qaydaları;
SQ 4617-88	İşçi zonanın havasında zərərli maddələrin yol verilən həddi qatılığı;
SQ 5146-89	Bütün növ orta təhsil müəssisələrinin hesablama texnikası və display siniflərində fərdi elektron–hesablama maşınları və videodisplay terminallarının qurulma, təchiz edilmə, saxlanma və iş rejiminin sanitariya-gigiyenik norma və qaydaları.

Qeyd. Mətn üzrə göstərilən işarələr aşağıdakı mənaları ifadə edir:

AzDTN - Azərbaycan Dövlət Tikinti Normaları;

DTN - Dövlətlərarası tikinti normaları;

TNvəQ - Tikinti Norma və Qaydaları;

STN - Sahə tikinti normaları;

TLÜN - Texnoloji Layihələndirmə üzrə Ümumittifaq Normalar;

RS - Rəhbəredici sənəd;

DÜİST - Dövlət Ümumittifaq Standartı (Dövlətlərarası Standart);

SQ – Sanitariya Qaydaları.

YN - yanmayan tikinti materialları;

Y1 - çətin yanan tikinti materialları;

F - bina və qurğuların funksional yanğın təhlükəliliyi sinifləri.

3. Əsas anlayışlar

Bu normalarda aşağıdakı əsas anlayışlardan istifadə olunur:

lift holu - liftin girişi qarşısında sahə;

tambur - qapılar arasında yerləşən, binaya, pilləkən qəfəsinə və yaxud sahələrə soyuq havanın, tüstünün və qoxuların keçməsinin qarşısını almaq üçün nəzərdə tutulmuş keçid məkanı;

tribuna - səhnədən uzaqlaşdıqca tamaşaçılar üçün hər sonrakı oturacaqlarının hündürlüyü yüksələn xətlə artan qurğu;

çardaq -sonuncu mərtəbənin örtüyü ilə binanın dam örtüyü və sonuncu mərtəbənin örtüyündən yuxarıda yerləşən xarici divarlar arasındakı məkan;

mansarda mərtəbəsi - binanın çardaq hissəsində yerləşən, yaşayış və (və ya) qeyri-yaşayış məqsədləri üçün nəzərdə tutulmuş sahə;

yerüstü mərtəbə -döşəməsinin hündürlük səviyyəsi yerin planlaşdırılan səviyyəsindən yuxarıda olan mərtəbə;

zirzəmi mərtəbəsi -mərtəbə hündürlüyünün yarısından çox hissəsi torpağın planlaşdırma səviyyəsindən aşağıda olan mərtəbə;

texniki mərtəbə - binanın mühəndis avadanlığının yerləşdirilməsi və kommunikasiya xətlərinin çəkilişi üçün nəzərdə tutulmuş mərtəbə. Texniki mərtəbə binanın aşağı (texniki döşəməaltı), yuxarı (texniki çardaq) və yaxud orta hissəsində yerləşə bilər;

kürsü mərtəbəsi -mərtəbə hündürlüyünün yarısından çox hissəsi torpağın planlaşdırma səviyyəsindən yuxarı olan mərtəbə;

hospis - ağır xəstələrə layiqli qulluq göstərməklə onların fiziki və psixoloji vəziyyətinin yüngülləşdirilməsini təmin edən tibb müəssisəsi;

çoxfunksiyalı bina-planlaşdırma üsulu bir-biri ilə əlaqələndirilən, iki və daha çox müxtəlif funksional planlaşdırma komponentini tərkibində birləşdirən bina.

4. Ümumi müddəalar

4.1. Binaların, otaqlar qrupunun və ya ictimai təyinatlı ayrı-ayrı otaqların, eləcə də bilavasitə əhaliyə xidmət göstərmək üçün nəzərdə tutulan və layihə tapşırığına müvafiq olaraq əlilliyi olan şəxslər (təmasçıları, alıcılar, şagirdlər və s.) üçün əlçatan olan ictimai təyinatlı müəssisələrin sahələrinin planlaşdırılması və avadanlıqla təchiz edilməsi AzDTN 2.6-5-in tələblərinə uyğun olmalıdır.

4.2. Binanın ümumi, faydalı və hesabi sahələrinin, tikinti həcmi və tikinti sahəsinin hesablanması "Tikinti obyektinin sahəsinin və həcmi hesablanması qaydaları"-na uyğun olaraq yerinə yetirilir.

4.3. İctimai binalar üçün otaqların hündürlüyü (döşəmədən tavanadək olan məsafə) 3 m-dən az olmayaraq qəbul edilir. Ümumi təhsil müəssisələrinin tədris otaqları üçün otaqların hündürlüyü 3,6 m-dən az olmamalıdır; sıx tikilmiş ərazidə isə mərtəbənin hündürlüyünün (döşəmədən döşəməyə qədər) 3,6 m qəbul edilməsinə yol verilir. Asma tavanlarla təchiz edilmiş təhsil müəssisələrinin dəhlizlərinin hündürlüyü (hazır döşəmə səviyyəsindən asma tavanın aşağı səthinə qədər) ən azı 2,6 m olmalıdır.

Yerləşmələrin funksional proseslərlə müəyyən edilən hündürlüyü müvafiq texnoloji norma və tələblərə əsasən təyin edilməlidir.

Funksional proseslərə münasibətdə köməkçi təyinatı olan otaq və dəhlizlərin hündürlüyünün binaların həcm-planlaşdırma həllindən və texnoloji tələblərdən asılı olaraq azaldılmasına yol verilir. Bu halda hündürlük 2,2 m-dən az olmamalıdır.

Yaşayış binasının daxilində qurulduğu halda ümumi tutumu 40 nəfərə qədər olan ictimai təyinatlı obyektlərin və həmçinin ticarət sahəsi 250 m²-ə qədər olan pərakəndə satış

müəssisələrinin hündürlüyünün onların qurulduğu yaşayış binasının mərtəbəsinin hündürlüyü səviyyəsində qəbul edilməsinə yol verilir.

4.4. Texniki mərtəbənin hündürlüyü orada yerləşdirilən mühəndis avadanlığı və şəbəkələrinin növündən və onların istismarının optimal şərtlərindən asılı olaraq müəyyən edilir. Xidmət personalının gediş-gəlişi üçün keçid yerlərində konstruksiya çıxıntılarının altına qədər hündürlük 1,8 m-dən az olmamalıdır.

Yalnız boru xətləri və yanmayan materiallarla izolə edilmiş boru xətləri olan mühəndis şəbəkələrinin yerləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulan texniki mərtəbədə (texniki döşəməaltıda) döşəmədən tavana qədər hündürlük 1,6 m-dən az olmamalıdır.

4.5. Binanın girişində yerləşgələrin döşəmə səviyyəsi girişin qarşısındakı səkinin səviyyəsindən azı 0,15 m hündür olmalıdır.

Yağıntıdan qorunmaq şərti ilə binanın girişində döşəmənin səviyyəsinin 0,15 m-dən az (həmçinin səki səviyyəsindən də dərin) qəbul edilməsinə yol verilir.

4.6. Kürsü və zirzəmi mərtəbələrində yerləşdirilməsinə yol verilən ictimai binaların otaq və sahələrinin siyahısı Əlavə 2-də verilmişdir.

4.7. Mülki müdafiənin mühafizə qurğularının yerləşdirilməsi sxeminə görə müəyyən edilən ayrı-ayrı ictimai binalarda layihə tapşırıqına uyğun olaraq ikili funksional təyinatlı otaqlar nəzərdə tutmaq lazımdır.

4.8. İctimai binalarda şaquli nəqliyyat vasitələri qismində liftlər, eskalatorlar, sərnişin konveyerləri (travolatorlar), əlilliyi olan şəxslər üçün qaldırıcı platformalar və həmçinin layihə obyektinin fəaliyyət texnologiyası nəzərə alınmaqla şaquli nəql etmə üçün digər qurğular da istifadə oluna bilər.

4.9. İctimai binalarda sərnişin liftləri aşağıdakı hallarda nəzərdə tutulur:

- ictimai binalarda - yuxarı mərtəbə döşəməsinin hündürlük səviyyəsi ilə birinci mərtəbə döşəməsinin səviyyəsi arasında fərq 9,9 m və daha çox olduqda;

- sanatoriya və sanatoriya-profilaktoriyalarda; “üç ulduz” kateqoriyalı mehmanxanalarda, turist bazaları və motellərdə - yuxarı mərtəbə döşəməsinin hündürlük səviyyəsi ilə birinci mərtəbə döşəməsinin səviyyəsi arasında fərq 6,6 m və daha çox olduqda;

- xəstəxana və doğum evlərinin, ambulator-poliklinika müəssisələrinin binalarında, əhaliyə sosial xidmət müəssisələrinin binalarında və həmçinin “beş ulduz” və “dörd ulduz” kateqoriyalı mehmanxana və motellərdə – binanın hündürlüyündən asılı olmayaraq.

Mövcud binada mansarda mərtəbəsi tikildikdə liftin quraşdırılması nəzərdə tutulmaya bilər.

Xəstəxana binalarında (inzibati korpus istisna olmaqla), doğum evlərində, ambulator-poliklinika müəssisələrinin binalarında, hospislərdə, reabilitasiya mərkəzlərində, əlilliyi olan şəxslər üçün internat evlərində, palata şöbələri 2-ci və daha yuxarı mərtəbədə (xəstələrin digər korpuslara keçirmək üçün nəql edilən mərtəbə daxil olmaqla) yerləşən sanatoriya və sanatoriya-profilaktoriyalarda xəstəxana liftləri nəzərdə tutulmalıdır.

Xəstəxana liftlərinin konstruksiyası və idarəetmə sistemi həmçinin sərnişin daşınması üçün uyğunlaşdırılıbsa, həmin liftlərin sayı daşıma qabiliyyəti hesabı üzrə kifayətdirsə, sərnişin liftlərinin quraşdırılmamasına yol verilir.

Yük liftləri və bu bənddə qeyd olunmayan digər şaquli nəqliyyat vasitələrinin quraşdırılmasının zəruriliyini texnoloji tələblərə uyğun olaraq nəzərə almaq lazımdır.

4.10. İctimai binanın ikinci və daha yuxarı mərtəbəsində (səviyyəsində), həmçinin əlilliyi olan şəxslərə xidmət etmək üçün nəzərdə tutulmuş otaqlar olduqda sənişin liftlərini və ya əlilliyi olan şəxslər üçün qaldırıcı qurğuları AzDTN 2.6-5-in tələblərinə uyğun olaraq layihələndirmək lazımdır.

4.11. Sənişin liftlərinin sayı hesablama yolu ilə müəyyən edilməli, lakin onların sayı ikidən az olmamalıdır. Binada şaquli nəqliyyatın hesablanmasına görə bir sənişin liftinin quraşdırılması kifayət olarsa, ikinci liftin insanları daşmasına yol verilən yük lifti ilə dəyişdirilməsinə yol verilir.

Xəstənin təcili yardım xərəyində daşınmasının mümkünlüyü üçün binadakı liftlərin (sənişin və ya yük) birində kabinənin dərinliyi azı 2,1m olmalıdır.

4.12. Ən uzaq otağın qapısından ən yaxın sənişin liftinin qapısına qədər olan məsafə 60 m-dən artıq olmamalıdır.

Sənişin liftləri holunun eni aşağıda göstərilənlərdən az olmamalıdır:

- liftlər bir sırada yerləşdiyi halda lift kabinəsinin dərinliyi 1,5 m-ə qədər olduqda - 2,0 m-dən, 1,5-2,0 m-ə qədər olduqda - 2,5 m-dən, 2,0 m-dən böyük olduqda isə - kabinənin dərinliyinin 1,3 mislindən;

- ümumi lift hollu olmaqla liftlər iki sırada yerləşdiyi halda – kabinələrin dərinliyini iki dəfədən az olmayaraq artırmaqla, lakin 5 m-dən artıq olmamaqla.

Kabinənin dərinliyi 2,1m və daha çox olan liftlərin qarşısında lift hollunun eni 2,5 m-dən az olmamalıdır.

4.13. Ventilyasiya kameraları, lift şaxtaları və liftlərin maşın şöbələri, nasosxanalar, soyuducu qurğuların maşın şöbələri, istilik məntəqələri və səs-küy və vibrasiya yaradan avadanlığı olan digər otaqlar, ictimai binalarda yerləşdirilən tamaşa və məşq zalları, səhnə, səs aparatları otaqları, oxu zalları, palatalar, həkim kabinetləri, əməliyyat otaqları, uşaq müəssisələrində uşaqlar olan otaqlar, tədris otaqları, iş otaqlarının və kabinetlərin, yaşayış otaqlarının üstündə, altında və yanaşı yerləşdirilməməlidir.

Qeyd olunan otaqların yanaşı yerləşdirilməsinə səs təzyiqinin və vibrasiyanın normativ səviyyəsinin təmin olunması şərti ilə yol verilir.

4.14. İctimai binalarda təsərrüfat-ıçməli, yanğın əleyhinə və isti su təchizatı, kanalizasiya və su axıdılma sistemləri AzDTN 2.11-3*-ün tələblərinə və əlavə 3-ə uyğun olaraq nəzərdə tutulmalıdır.

4.15. İctimai binalarda müvafiq temperaturu, rütubəti, havanın təmizlənməsini və zərərsizləşdirilməsini təmin edən isitmə, ventilyasiya və kondisiyalaşdırılma sistemləri nəzərdə tutulmalıdır.

İctimai binaların isidilməsi, ventilyasiyası və havanın kondisiyalaşdırılması AzDTN 2.12-2*, DÜİST 30494, "Tibb müəssisələrində sanitariya-epidemioloji tələblərə dair qaydalar" və bu normaların tələblərinə uyğun olaraq layihələndirilməlidir.

4.16. İctimai binalarda elektrik avadanlığı, elektrik işıqlandırılması, ümumi istifadəli telefon şəbəkələrinə çıxışı olan telefon rabitə şəbəkəsi, televiziya və radio qəbulu şəbəkəsi nəzərdə tutulmalıdır.

Texniki-iqtisadi əsaslandırılmaqla, həmçinin layihə tapşırığına uyğun olaraq binaların kompleksləri, ayrı-ayrı bina və otaqlar elektrik-saat qurğuları, mühafizə siqnalizasiya sistemi, informasiya və səsəndirmə sistemləri, mühəndis avadanlığının avtomatlaşdırma və dispetçerləşdirmə sistemləri və digər qurğular ilə təchiz edilir.

Yanğın siqnalizasiyası və yanğın xəbərdarlıq sistemləri TNvəQ 2.04.09-un tələblərinə uyğun olaraq nəzərə alınmalıdır.

Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin, ümumi təhsil müəssisələrinin, ahıllar, əlilliyi olan şəxslər, həmçinin əlilliyi olan uşaqlar üçün internat evlərinin binaları avtomatik yanğın siqnalizasiyası məlumatını yanğınsöndürmə bölməsinə ötürən kanalla təchiz olunmalıdır.

4.17. İctimai binalarda videodisplay terminalı, personal elektron-hesablayıcı maşın (bundan sonra - PEHM) və digər hesablama texnikası vasitələri ilə təchiz olunmuş otaqları layihələndirəndə SQ 5146-in tələbləri və internetə çıxış imkanı nəzərə alınmalıdır.

4.18. İctimai binaların elektrotexniki qurğuları, zəruri hallarda elektrik təchizatının ehtiyat mənbələri "Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydaları" və STN 59-un tələblərinə uyğun olaraq layihələndirilməlidir.

4.19. İctimai binaların ildırım vurmada mühafizəsi televiziya antenalarının və telefon şəbəkələrin boru dayaqlarının və ya ötürücü veriliş şəbəkəsinin mövcud olması şərti nəzərə alınmaqla RS 34.21.122-in tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetirilir.

4.20. İctimai binaların məişət qaz təchizatı sistemləri AzDTN 2.13-1*-in tələblərinə uyğun olaraq nəzərə alınmalıdır.

Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin mətbəxlərində, teatr və kinoteatrların bufet və kafelərində, tibb müəssisələrinin (stasionarların) daxilində yerləşən qida bloklarında qaz avadanlığının quraşdırılmasına yol verilmir.

Müalicə müəssisələrində mərkəzləşdirilmiş tibbi qaz təchizatı DÜİST 12.2.052-nin tələblərinə uyğun olaraq nəzərdə tutulmalıdır.

4.21. Bina və qurğularda torpaq və ya birinci mərtəbənin səviyyəsində piyada və ya nəqliyyat keçidləri üçün iki tərəfə çıxan boşluqların (yanğınsöndürmə maşınlarının gedişi üçün nəzərdə tutulmamış) maneəsiz keçid üçün lazım olan hündürlüyə riayət etməklə istənilən konfigurasiyada qəbul edilməsinə yol verilir.

Binalarda iki tərəfə çıxan keçidlərin eni 3,5 m-dən, hündürlüyü isə 4,25 m-dən az olmayaraq qəbul edilməlidir.

4.22. İctimai binaların torpaq sahələrinin ölçüləri, həmçinin xidmət idarələrinin və müəssisələrinin hesablanması normaları AzDTN 2.6-1*-ə uyğun olaraq qəbul edilir. İctimai, yaşayış və digər binaların torpaq sahələri ərazi planlaşdırılma sənədləri ilə müəyyən edilmiş qırmızı xətlər çərçivəsində yerləşdirilməlidir.

4.23. İctimai binaların vestibül və pilləkən qəfəslərinə olan bütün xarici girişlərində birinci mərtəbədə dərinliyi azı 1,2 m olan (məktəbəqədər təhsil müəssisələrində 1,6 m-dən az olmamaqla) tambur nəzərdə tutulmalıdır. Tamburun eni giriş qapısının enindən azı 0,3 m çox olmalıdır. Tamburlar təbii işıqlanmaya malik olmalıdır.

4.24. Damlar aşağıdakı tələblər nəzərə alınmaqla layihələndirilməlidir:

- iki mərtəbəyə qədər (ikinci mərtəbə daxil olmaqla) lakin yer səviyyəsindən damın aşağı hissəsinə qədər 8 m-dən çox olmamaqla nizamlanmamış su axıdılmasına yol verilir, bu halda girişlərin və ikinci mərtəbənin balkonları üstündə hökmən çıxıntısı 0,6 m-dən az olmayan günlük quraşdırılmalıdır;

- beş mərtəbəyə qədər (beşinci mərtəbə daxil olmaqla) – nizamlanmış (xarici, daxili və ya kombinasiya edilmiş) suaxıdılması nəzərdə tutulmalıdır;

- altı və daha çox mərtəbələrə – daxili suaxıdıcıları nəzərdə tutulmalıdır.

Hündürlüyü 10 m-dən çox olan binaların damında DÜİST 25772-in tələblərinə uyğun olaraq məhəccər nəzərdə tutulmalıdır.

4.25. Yastı damı olan 3 və daha çox mərtəbəli binalar suyun xarici yağış kanalizasiya şəbəkəsinə (şəbəkə olmadıqda isə abadlaşdırılmış yer səthinə) ötürən daxili suaxıdıcı sistemlə təchiz edilməlidir.

Yastı damlardan, terraslardan və hündürlüyü 2 mərtəbəyə qədər olan binalardan xarici suaxıdılmasının nəzərdə tutulmasına, suyun binadan (terrasdan) kənara axıdılması ilə, fasadın islanmasını və suyun otaqlara daxil olmasını istisna etməklə yol verilir.

4.26. Parametrləri bu normaların həddlərindən kənara çıxan ictimai bina və qurğuların layihələndirilməsi, həmçinin texnoloji normalar olmadığı halda, onların layihələndirilməsi xüsusi texniki şərtlər üzrə müəyyən edilmiş qaydaya uyğun olaraq aparılır.

5. Əsas otaqlara dair tələblər

5.1. Otaqların təyinatı və onların sahələri müvafiq növ ictimai binaların funksional proseslərinin texnologiyasına və bu normativ sənəddə göstərilən normativlərə uyğun olaraq müəyyən edilir.

5.2. Ayrı-ayrı otaqlar və ya otaqlar qrupu üçün normalarla müəyyən edilmiş sahələrin azaldılması 10%-dən, yaşayış binaların daxilində tikildikdə isə 15%-dən çox olmamalıdır. Normaların qeyd olunan azaldılması həmin otaqlarda və ya otaqlar qrupunda fəaliyyət prosesini pisləşdirməməlidir.

5.3. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində (MTM) tam komplektləşdirilmiş qrup bölmələrinin (ümumi tip müəssisələr üçün) əsas otaqlarının, həmçinin tam komplektləşdirilməmiş qrup bölmələrinin tərkibi və sahələri cədvəl 5.1 üzrə qəbul edilir. Xəstəliklərin növləri nəzərə alınmaqla kompensasiya növlü məktəbəqədər müəssisələrin əsas otaqların sahələri «Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar, ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativləri»-in tələblərinə uyğun olaraq qəbul edilir.

Cədvəl 5.1

Otaqlar	Tam komplektləşdirilmiş qrup bölməsi (körpələr və məktəbəqədər qrupu üçün universal olan) üçün, azı, m ²	Tam komplektləşdirilməmiş qrup bölməsi	
		körpələr qrupu, 1 uşaq üçün azı, m ²	məktəbəqədər qrup, 1 uşaq üçün azı, m ²
Qrup (oyun) otağı	50	2,5	2,0
Yataq otağı	50	1,8	2,0
Soyunub-geyinmə otağı	18	1,0	1,0
Tualet	16	0,8	0,8
Bufet	3,8	3,8 (qrup üçün)	3,8 (qrup üçün)

5.4. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində müxtəlif yaşlı qrupların qrup özəkləri bir-birindən və digər otaqlardan ayrıca olaraq yerləşdirilməlidir.

Qrupları yuxarı mərtəbədə yerləşən uşaqlar üçün soyunub-geyinmə otaqları binanın 1-ci mərtəbəsində, hər qrup üçün ayrı-ayrı otaqlar olmaqla yerləşdirilir

5.5. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin binalarında gəzinti üçün eyvanlar nəzərdə tutulmalıdır, bir yer hesabı ilə, azı:

1,8 m² - körpə yaşlı uşaqlar üçün;

2 m² - məktəbəqədər yaşlı uşaqlar üçün.

Körpə və məktəbəqədər yaşlı uşaqlar üçün gəzinti eyvanları bir birindən ayrı olmalıdır.

5.6. Hər qrup bölməsindən azı iki təxliyyə çıxışı olmalıdır.

5.7. Yaşayış binalarında məktəbəqədər yaşlı uşaqların qısa müddətdə qaldığı otaqların (məktəbə hazırlıq və gəzinti qrupları) sahələri hər qrup üçün aşağıdakı kimi qəbul edilməlidir: qrup (oyun) otağı - 40 m², soyunub-geyinmə otağı - 18 m², tualet - 16 m², bufet - 3,8 m².

Otaqların tərkibinə həmçinin personal üçün sanitariya qovşağı olan qarderob otağı da daxil edilməlidir.

Sanitar qovşaqlarında təmizləmə ləvazimatlarının, yuyucu və dezinfeksiyaedici vasitələrin saxlanması üçün ayrıca sahə və ya qapalı rəflər nəzərdə tutulmalıdır.

5.8. Ümumi tipli məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin binalarında musiqi və bədən tərbiyəsi məşğələləri üçün hər birinin sahəsi 100 m²-dən çox olmayan 2 zal nəzərdə tutulmalıdır. Tutumu 5 qrupa (100 yer) qədər olan MTM-in binasında musiqi və bədən tərbiyəsi məşğələləri üçün bir ümumi zal qəbul edilməsinə yol verilir. Zallar keçid funksiyasını daşımamalıdır.

5.9. Ümumi tipli məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin binalarında ölçüləri 3 X 6 (7) m və ya 6 X 10 (12,5) m, dəyişən dərinliyi isə 0,6-0,8 m olan su hovuzlarının yerləşdirilməsinə yol verilir.

5.10. 1-ci və 2-4-cü siniflər üçün tədris seksiyaları bir birindən ayrı olmalı və digər yaş qruplarının şagirdləri üçün keçidsiz olmalıdır.

5.11. Ümumi təhsil müəssisələrinin, ilk peşə-ixtisas və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin, ali təhsil müəssisələrinin əsas tədris otaqlarının sahələri cədvəl 5.2 üzrə qəbul edilməlidir.

Cədvəl 5.2

Otaqlar	Bir şagird (tələbə) üçün sahə, azı, m ²
Məşğələlərin aparılma formasına görə ümumi təhsil müəssisələrinin sinif-kabinetləri:	
- üzbəüz	2,0-2,5
- fərdi və qrup şəklində	2,5-3,0
Təbiət elmləri üzrə xüsusi kabinetlər və laboratoriyalar (ali təhsil müəssisələrindən başqa)	2,5-3,0
Gimnaziya və liseylərdə tutumu 75 yerə qədər olan mühazirə auditoriyaları	1,0
Ümumi nəzəriyyə (ümumi təhsil) profilli laboratoriyalar:	
- orta ixtisas təhsili müəssisələrində	2,5
- ali təhsil müəssisələrində	4,0
Peşə-texniki və xüsusi profilli laboratoriya və kabinetlər:	
- ilk peşə-ixtisas və orta ixtisas təhsili müəssisələrində	2,4*

- ali təhsil müəssisələrində	6,0
İnformatika və hesablama texnikası kabinetləri, kompüter sinfi	4,5
	(displayin yanında 1 yer üçün)
Linqafon kabinetləri:	
- bütün təhsil müəssisələrində (ali təhsil müəssisələrindən başqa)	2,4
- ali təhsil müəssisələrində	3,0
Rəsmxət, kurs və diplom layihələri kabinetləri:	
- ilk peşə-ixtisas və orta ixtisas təhsili müəssisələrində	2,4
- ali təhsil müəssisələrində	3,6
Yerlərin sayına görə auditoriyalar:	
12-15	2,5
25	2,2
30	1,8
ilk peşə-ixtisas və orta ixtisas təhsili müəssisələrində	1,2
50 -150	
ali təhsil müəssisələrində və tədris kombinatlarında:	
50-75	1,5
76-100	1,3
101-150	1,2
151-350	1,1
351 və daha çox	1,0
Ümumi təhsil müəssisələrində əmək təlimi və ictimai-faydalı əmək emalatxanaları (tədris-istehsalat emalatxanalarından başqa)	7,5
*Laboratoriyanın ümumi sahəsinə əlavə olaraq tədris profili üzrə texnoloji avadanlığın yerləşdirilməsi üçün lazım olan sahə də daxil edilməlidir.	
Qeyd. Cədvəl 5.2-də qeyd olunmayan tədris otaqlarının sahəsi layihə tapşırığı ilə təyin edilir.	

5.12. Təhsil müəssisələrinin hesablama texnikası ilə təmin edilmiş tədris otaqlarının layihələndirilməsi zamanı SQ 5146 və "Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar, ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativləri"-nin tələbləri rəhbər tutulmalıdır. Binaların lokal kompüter şəbəkəsinin qlobal kompüter şəbəkəsinə (İnternet) çıxışı nəzərdə tutulmalıdır.

5.13. İnternat tipli xüsusi və ümumi təyinatlı internat tipli ümumtəhsil məktəblərində yataq otaqlarının sahəsi bir şagirdə azı 4 m² sahə hesabı ilə nəzərdə tutulmalıdır.

Birinci sinif şagirdləri üçün yataq-oyun otaqlarının sahəsi bir şagirdə azı 2,5 m² hesabı ilə qəbul edilməlidir.

5.14. Ümumi təhsil müəssisələrinin binalarında tibb otaqları nəzərdə tutulmalı, onların tərkibi və sahəsi layihə tapşırığı ilə təyin edilməlidir.

5.15. İctimai binaların inzibati otaqlarının sahəsi AzDTN 2.7-4*-ün tələblərinə uyğun qəbul edilməlidir. Həmçinin nəzərə almaq lazımdır ki, orqtexnikanın yerləşdirməsi üçün lazım olan sahə nəzərə alınmadan bu otaqlarda bir işçiyə azı 6 m² sahə düşməlidir.

5.16. Tədris və inzibati təyinatlı binalarda texniki və təbiət istiqamətli laboratoriya və istehsalat otaqları AzDTN 2.8-2-in tələblərinə uyğun olaraq layihələndirilməlidir.

5.17. Müalicə müəssisələrinin palatalarının tutumu 4 çarpayıdan artıq olmamalıdır. Yenidöğülmuş körpələr üçün, əməliyyatdan sonrakı, reanimasiya və intensiv terapiya palatalarının tutumu 12 çarpayıdan artıq olmamalıdır.

Müalicə müəssisələrində palatalarının sahəsi "Tibb müəssisələrində sanitariya-epidemioloji tələblərə dair Qaydalar"a uyğun olaraq qəbul edilməlidir.

5.18. Rentgen kabinetlərinin prosedur otaqlarının, ionlaşdırıcı şüalanma mənbələri yerləşən şüa terapiya şöbəsinin kabinet və sahələrinin, I və II sinfə mənsub işlər aparılan radioizotoplu diaqnostika laboratoriyası otaqlarının hamilə və uşaqlar üçün palatalarla (həm üfüqi, həm də şaquli istiqamətdə) yanaşı, şüa kabinetlərinin, sanitariya-məişət otaqları (sanitar qovşaqları, duş otaqları və s.) yerləşən mərtəbənin bilavasitə altında yerləşdirilməsinə yol verilmir.

5.19. Sanatoriya, sanatoriya-profilaktoriya və istirahət müəssisələrində yaşayış otaqların sahəsinin bir yer üçün hesabı göstəricisi cədvəl 5.5 üzrə qəbul edilməlidir.

Cədvəl 5.5

Müəssisələr	Sahə, bir yer üçün azı, m ²
Sanatoriyalar, sanatoriya-profilaktoriyalar və həmçinin böyüklər (və ya uşaqlı ailələr) üçün istirahət müəssisələri	9
Uşaq sağlamlıq və yuxarı sinif şagirdləri üçün sağlamlıq düşərgələri	6
Sanatoriya uşaq sağlamlıq düşərgələri	7

Yaşayış otağının sahəsi 12 m²-dən az olmamalıdır.

5.20. Tamaşa zallarının sahəsi bir yer üçün aşağıdakı göstəricilərdən az olmamaqla qəbul edilməlidir, m²:

- 1,0 - iləzində fəaliyyət göstərən kinoteatrlar üçün;
- 0,9 - mövsümi fəaliyyət göstərən kinoteatrlar üçün;
- 0,65 - klublar üçün;
- 0,7 - teatrlar, konsert və universal zallar üçün;
- 0,9 - kiçik, kamera tipli teatrlar üçün.

Balkonlu, lojalı və yaruslu tamaşa zalının sahəsi qoruyucu konstruksiyaların hüdudlarında müəyyən edilməlidir:

- kinoteatrlar üçün – estrada daxil olmaqla;
- klublar, teatrlar, konsert və universal zallar üçün - estrada, səhnə, ön səhnə, arena və ya orkestr yerləşməsinin baryerinin ön sərhədinə qədər.

Səhnə (ön səhnə, estrada) planşetinin hündürlük səviyyəsi üfüqi döşəməli zallarda tamaşaçı yerlərin birinci sıraların döşəməsinin səviyyəsindən 1,1 m-dən çox olmamalıdır.

5.21. Konfrans-zalların bir yer üçün sahəsi aşağıdakı göstəricilərdən az olmamaqla qəbul edilməlidir, m²:

- tutumu 150 yerə qədər olan zallarda:
- 1,25 - kreslolar püpitrlərlə olduqda ;
- 1,1 - kreslolar püpitrsiz olduqda;
- tutumu 150 və daha çox yer olan zallarda:

1,1 - kreslolar püpitrlərli olduqda;

1,0 - kreslolar püpitrsiz olduqda.

5.22. Təhsil müəssisələrində akt zalının (səhnə istisna olmaqla) sahəsi bir tamaşaçı yerinə $0,65 \text{ m}^2$ hesablanmaqla, 364 m^2 -dən (560 yer) artıq olmayaraq qəbul edilməlidir.

5.23. Foyenin sahəsi bir tamaşaçı yeri üçün aşağıdakı göstəricilərdən az olmamaqla qəbul edilməlidir, m^2 :

0,4 - ilk peşə-ixtisas və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin akt zallarında, kinozallar və idman- tamaşa zallarında;

0,6 - teatrlar, klublar, konsert zalları, ali təhsil müəssisələrinin akt zallarında ;

0,55 - kinoteatrlarda;

0,7 - universal zallı kinoteatrlarda;

0,8 - uşaq kinoteatrlarında.

Ümumi təhsil müəssisələrinin rekreasiya (tənəffüs) sahəsi hər şagirdə 2 m^2 hesabı ilə zal şəklində layihələndirilir. İlk peşə-ixtisas və orta ixtisas təhsili müəssisələrində rekreasiya sahəsi hər tələbəyə $0,6 \text{ m}^2$, ali təhsil müəssisələrində və tədris kombinatlarında isə hər tələbəyə $0,5 \text{ m}^2$ hesabı ilə layihələndirilir.

5.24. Kino qurğuları avadanlıqları quraşdırıldıqda mədəni-tamaşa müəssisələrinin tamaşa zalı və kinoekranın parametrləri əlavə 4-də verilmişdir.

5.25. Tamaşa zallarının və auditoriyaların həcmi bir tamaşaçı yeri üçün aşağıdakı göstəricilərdən az olmamaqla qəbul edilməsi tövsiyə edilir, m^3 :

4-5 - dram teatrlarında;

4-6 - kinoteatrlarda;

4-7 - klublarda;

5-7 - musiqili-dram teatrlarında və musiqili komediya teatrlarında;

6-8 - opera və balet teatrlarında;

4-5 - auditoriyalarda;

konsert zallarında – layihə tapşırığına uyğun olaraq.

Qeyd. Zalın həcm-planlaşdırma həllindən asılı olaraq, qeyd olunan ölçülərinin 20%, müvafiq mühəndis həlləri tətbiq edildikdə isə 20%-dən artıq azalmasına və ya artırılmasına yol verilir.

5.26. Təhsil müəssisələrində akt və idman zallarının yerləşdirilməsi, onların ümumi sahəsi, həmçinin klub işi üçün otaqların seçimi yerli şəraitdən və onların əhaliyə xidmət edilmə imkanından asılı olaraq dəqiqləşdirilməlidir.

5.27. Bədən tərbiyəsi - idman zallarının və otaqlarının (onların nəzdindəki köməkçi sahələri nəzərə almadan) ümumi sahəsi bir məşğul olan üçün aşağıdakı göstəricilərdən az olmamaqla qəbul edilməlidir, m^2 :

0,9 - ümumi təhsil müəssisələri;

1,0 - ilk peşə-ixtisas, orta ixtisas və ali təhsil müəssisələri;

0,2 - əlavə təhsil müəssisələri.

Bədən tərbiyəsi - idman zallarının və onların nəzdindəki köməkçi sahələrin ölçüləri və qurulması "Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar,

ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativləri” və layihə tapşırığının tələblərinə uyğun olaraq müəyyən edilir.

Hovuzun və yüngül atletika manejinin quraşdırılması zəruriliyi layihə tapşırığı ilə təyin edilir.

5.28. Mərkəzləşdirilmiş kitabxana sisteminin kütləvi kitabxanalarının oxu zalının sahəsi bir oxucu yeri üçün (oxu zalı bir və ya iki yerli masalar ilə təchiz olunduqda) azı 2,4 m² qəbul edilməlidir.

5.29. Kitabxana fondları və arxiv sənədlərinin qapalı saxlanması üçün otaqların sahəsi saxlanılan hər 1000 saxlama vahidi üçün azı 2,5 m² qəbul edilməlidir.

Açıq daxil olma oxu zallarının və abonementin kitab fondu zonasının sahəsi saxlanılan hər 1000 vahidi üçün azı 4,5 m² olmalıdır.

5.30. Təhsil müəssisələrində kitabxananın (informasiya mərkəzinin) sahəsi şagird (tələbə) tutumu 264 yerə qədər olduqda bir yer üçün 0,3 m², 264 yerdən yuxarı olduqda artan hər yer üçün 0,1 m² hesablamaqla müəyyən edilməlidir.

5.31. Yemək zalının sahəsi (paylama sahəsiz) bir oturacaq yeri üçün aşağıdakı göstəricilər nəzərə alınmaqla qəbul edilməlidir, m²:

0,7 – ümumi təhsil müəssisələrində (şagirdlərin 1/3 sayına);

0,8 - ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrində;

1,3 - orta ixtisas təhsili müəssisələrində;

1,6 - ali təhsil müəssisələrində;

2,5 - ortopedik və nevroloji profilli bərpaedici müalicə xəstəxanalarında, təkərli oturacaqlarda hərəkət edən əlilliyi olan şəxslərin yerləşdiyi sosial müəssisələrdə;

1,2 - stasionarlı müalicə və sosial müəssisələrində;

1,8 - restoranlarda;

2,0 - estrada və rəqs meydançıları olan restoranlarda;

1,8 - kütləvi yeməxanalarda;

1,6 - kafe, qəlyanaltı və pivə barlarında;

1,4 - kafe-avtomatlarda, tez xidmət göstərən müəssisələrdə və alkoqolsuz barlarda, turist komaları və evlərində;

1,0 - uşaq sağlamlıq (yay) və yuxarı sinif şagirdləri üçün sağlamlıq düşərgələrində;

1,4 - uşaq sanatoriya sağlamlıq düşərgələrində;

sanatoriyalarda, sanatoriya-profilaktoriyalarda, istirahət evlərində (pansionatlarda), istirahət bazalarında, gənclər düşərgələrində, turist bazalarında:

1,8 - özünəxidmət olduqda (paylama xətti daxil edilməklə);

1,4 - ofisiant xidməti olduqda.

İxtisaslaşdırılmış ictimai iaşə müəssisələrində yemək zallarının sahəsi layihə tapşırığına görə qəbul edilməlidir.

5.32. İctimai binalarda bir ziyarətçi üçün vestibülün hesabi sahəsi 0,2-0,3 m², qarderobun sahəsi isə 0,15 m² hesabı ilə qəbul edilir.

5.33. Xidmət personalı, işçilər və s., həmçinin gələnlər, tamaşaçılar və s. üçün sanitari-məişət otaqları bir birindən ayrı nəzərdə tutulmalıdır. Əgər layihə tapşırığında digər nisbət

göstərilməyibsə sanitar cihazları sayının hesabı üçün qadın və kişilər 1:1 nisbətində qəbul edilir.

5.34. Bir sanitar cihazına hesabi yük ictimai binanın növündən asılı olaraq təyin edilir:

kişilər - 1 unitaz 20 nəfərdən 40 nəfərə qədər (əməkdaşlar, şagirdlər üçün), 50 nəfərdən 60 nəfərə qədər (gələnlər üçün); 1 pisuar 15 nəfərdən 18 nəfərə qədər (əməkdaşlar üçün), 50 nəfərdən 80 nəfərə qədər (gələnlər üçün), 0,5 novlu pisuar (40 şagird üçün); 4 unitaz üçün 1 əlüzuyuyan (ayaqyolu üçün 1-dən az olmayaraq);

qadınlar - 1 unitaz 15 nəfərdən çox olmadıqda (əməkdaşlar üçün), 30 nəfərə (şagirdlər üçün), 25 nəfərdən 30 nəfərə qədər (gələnlər üçün); 2 unitaz üçün 1 əlüzuyuyan (ayaqyolu üçün 1-dən az olmayaraq).

Qeyd:

1. Cihazların sayı müəssisənin təyinatından asılı olaraq dəqiqləşdirilir.

2. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin, müalicə və sosial müəssisələrinin stasionarlarında, bədən tərbiyəsi - idman qurğularında əlavə sanitar avadanlığı və onların buraxıcılıq qabiliyyəti texnoloji tapşırıq ilə təyin edilir.

5.35. İctimai binalarda işləyənlər üçün, tamaşa və ya klub kompleksində artistlər və personal üçün, təhsil müəssisələrinin yataqxanalarında, internatların yataq korpuslarında qadın ayaqyolularında əlavə olaraq gigiyenik duş, bide və ya digər gigiyenik avadanlıq quraşdırılır. Onlar unitazla birgə bir kabinədə yerləşdirilməlidir.

5.36. İctimai binalarda və qurğularda (açıq idman qurğularından başqa) ayaqyolular insanların daimi olduğu ən uzaq yerdən 75 m-dən artıq olmayan məsafədə yerləşdirilməlidir.

Açıq tipli idman qurğuları, xizək və avar bazaları və s. məşğələ yerlərindən və ya tamaşaçılar üçün tribunaların ən uzaq yerlərindən ayaqyolulara qədər məsafə 150 m-dən artıq olmamalıdır.

Binaların və ya açıq qurğuların mövsümi istifadəsi zamanı kanalizasiya olmayan rayonlarda biotualetlər üçün xüsusi yerlər ayrılmalıdır.

5.37. Müalicə və sosial müəssisələrin stasionarlarının palatalarına yaxınlaşdırılmış sanitar qovşaqları nəzərdə tutulmalıdır. Sanitar qovşaqlarının qapıları palata yanında həm şlüzə, həm də birbaşa palataya açıla bilər.

5.38. Binalarda ayaqyolular ilə yanaşı təmizlik işlərində istifadə olunan inventarın saxlanması, təmizlənməsi və qurudulması üçün isti və soyuq su sistemi ilə təchiz olunmuş otaqlar nəzərdə tutulmalıdır. Həmin otaqların sahəsi mərtəbə sahəsinin hər 100 m²-ə 0,8 m² hesabı ilə, lakin 4 m²-dən az olmayaraq qəbul edilməlidir.

6. İstismar zamanı etibarlılığın və təhlükəsizliyin təmin edilməsi

6.1. Bina elə tikilməli və təchiz edilməlidir ki, gələnlər və işçilər binanın daxilində və ətrafında hərəkət edərkən, binaya girərkən və binadan çıxarkən, həmçinin binanın hərəkətdə olan elementlərindən və mühəndis avadanlığından istifadə edərkən zədələnmə təhlükəsinin qarşısı alınmış olsun.

6.2. Tikinti obyektinin sifarişçisinin tələbi ilə binaların layihə sənədlərinin tərkibinə əlavə olaraq istismar üzrə təlimat əlavə edilməlidir. Onun tərkibində istismar prosesində bina və qurğuların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün lazım olan tələblər və müddəalar, o cümlədən əsas konstruksiyalar və mühəndis sistemləri haqqında məlumatlar, karkasın gizli elementlərinin, gizli elektrik xətlərinin və mühəndis şəbəkələrinin yerləşdirilmə sxemləri, həmçinin binanın konstruksiyalarının elementlərinə və onun elektrik şəbəkəsinə təsir edən

yüklərin son hədd qiymətləri daxil olmalıdır. Həmin məlumatlar icra sənədlərinin surətləri şəklində təqdim edilə bilər.

6.3. Pilləkən marşı hüdudunda hündürlüyü və dərinliyi müxtəlif ölçüdə olan pillələrin tətbiqinə yol verilmir.

6.4. İqlim rayonlarının hamısında bütün odadavamlılıq dərəcəli binalarda mailliyi 45° -dən çox olmayan xarici açıq pilləkənlərin (3-cü tip pilləkənlər) ikinci təxliyyə çıxışı qismində nəzərdə tutulmasına yol verilir. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin binalarında (sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlar üçün xüsusi məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin, ümumi təhsil müəssisələrinin, xüsusi internat məktəblərinin binaları və müalicə müəssisələrinin stasionarları istisna olmaqla) ikinci mərtəbədən təxliyyə üçün istifadə olunan belə pilləkənləri mailliyi 30° -dən artıq olmamaq şərti ilə nəzərdə tutmaq lazımdır.

Xarici açıq pilləkənlərin 3-cü mərtəbənin (bu mərtəbə daxil olmaqla) hündürlüyünə qədər quraşdırılmasına yol verilir. Hər mərtəbədən pilləkənə çıxışdakı qapılı pəncərəni nəzərə almadan, pilləkənlər pəncərə boşluqlarından 1 m-dən yaxın olmayaraq yerləşdirilməlidir. Belə pilləkənlərin eni 0,8 m-dən, onların pillələrinin ayaq basma yerinin eni isə 0,2 m-dən az olmamalıdır.

6.5. Binaya giriş qapısının qabağındakı (gələnlərin istifadə etdikləri) meydançanın ölçüsü qapı layının eninin 1,5 misindən az olmamalıdır.

Binanın girişlərində səkinin səviyyəsindən 0,45 m-dən hündür olan xarici pilləkən və meydançaların məhəccəri olmalıdır.

6.6. Yerüstü mərtəbələrdə pilləkən marşlarının mailliyi 1:2 nisbətində qəbul edilməlidir. Lift olan binalarda daimi istifadə olunmayan ikinci pilləkən üçün 45° -dən dik olmayan mailliyin tətbiq edilməsinə yol verilir.

Zirzəmi və kürsü mərtəbələrinə, çardağa aparan, həmçinin insanların təxliyyəsi və gələnlərin istifadəsi üçün nəzərdə tutulmamış yerüstü mərtəbələrdəki pilləkən marşlarının mailliyi 1:1,5 nisbətində qəbul edilməsinə yol verilir.

İnsanların hərəkət etdiyi yollarda pandusların mailliyi aşağıdakılardan artıq olmamalıdır:

1:6 - binanın, qurğuların daxilində;

1:8 - bayırda;

1:10–1:12-təkərli oturacaqlarda hərəkət edən əlilliyi olan şəxslərin hərəkət yollarında, həmçinin müalicə müəssisələrinin stasionarlarında.

Qeyd. Tamaşa zallarının keçidlərində və sıraya girişdə ölçüsü 0,2x0,2 m olan pillələrə yol verilir.

6.7. Açıq və örtülü idman qurğularının tamaşaçıları üçün tribunaların pilləkənlərinin mailliyi 1:1,6-dan, təxliyyə yolu boyunca tribunaların pilləkənlərində hündürlüyü azı 0,9 m olan tutacaqların (və ya onları əvəz edən digər qurğuların) olduğu halda isə 1:1,4-dən artıq olmamalıdır.

Təxliyyə yollarında olan yüklərdə pilləkənlərin və ya pillələrin olması yol verilməzdir.

6.8. İctimai binalarda pilləkən marşının eni ən çox adam olan mərtəbədən pilləkən qəfəsinə çıxışın enindən az olmamalıdır (lakin aşağıdakılardan az olmamaqla) m:

1,35 - mərtəbəsində 100-dən çox adam olan binaların, həmçinin yerlərin sayından asılı olmayaraq klub, kinoteatr və müalicə müəssisələrinin binalarının pilləkənləri üçün;

1,2 - digər binaların, həmçinin kinoteatrlarda, klublarda tamaşaçıların və gələnlərin qalması ilə bağlı olmayan otaqlara aparan və müalicə müəssisələrinin binalarında xəstələrin və onların yanına gələnlərin qalması üçün nəzərdə tutulmayan otaqlara aparan pilləkənlər üçün;

0,9 - eyni vaxtda 5-ə qədər adamın olduğu otaqlara aparan pilləkənlər üçün.

Ali təhsil müəssisələrinin tədris, tədris-laboratoriya və mühazirə-auditoriya korpuslarında pilləkən marşların eni 1,5 m-dən az olmamalıdır.

Pilləkən meydançalarının eni marşın enindən az olmamalıdır. Pilləkənin düz marşında aralıq meydançanın dərinliyi 1 m-dən az olmamalıdır.

Pilləkən meydançalarında isitmə radiatorlarının quraşdırılması zamanı hər bir hündürlükdə keçidin normativ eni və hündürlüyü təmin olunmalıdır.

6.9. Hərəkət yollarının döşəmələrində 3 pillədən (pillələrin hündürlüyü azı 0,12 m) az hündürlük fərqinə və hündürlüyü 0,05 m-dən çox olan kandarların olmasına yol verilmir. Hündürlük fərqləri daha az olduğu yerlərdə mailliyi 1:6-dən artıq olmayan pandus nəzərdə tutulmalıdır.

6.10. Bir və ya yanaşı (arakəsmə ilə ayrılmamış) otaqlarda döşəmənin müxtəlif səviyyələrinin fərqi 1 m-dən çox olarsa, üst səviyyənin perimetri boyu hündürlüyü azı 0,9 m olan məhəccərin (və ya insanların yıxılma təhlükəsinin qarşısını alan digər qurğunun), uşaqlar olan otaqlarda isə - 1,1 m-ə qədər nəzərdə tutulmalıdır. Bu tələb tamaşa zalına yönəldilmiş səhnə planşetinin tərəfinə şamil edilmir.

6.11. Meydançalar arasında bir marşda pillələrin sayı (əyrixətli pilləkənlər istisna olmaqla) 3-dən az və 16-dan çox olmamalıdır. Birinci mərtəbə hüdudundakı birmarşlı pilləkənlərdə, həmçinin iki- və ya üçmarşlı pilləkənlərin bir marşında 18 pillədən artıq yerləşdirilməsinə yol verilmir.

6.12. Pilləkən, balkon, terrasların xarici qalereyaları və hündürlük fərqləri təhlükəli olan digər yerlərdə məhəccərlərin hündürlüyü 0,9 m-dən az olmamalıdır.

Məhəccərlər arasındakı kəsilmədən davam etməli, tutacaqlarla təchiz edilməli və azı 0,3 kN/m yük götürmə qabiliyyətinə hesablanmalıdır.

Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin binalarında və ümumi təhsil müəssisələrinin və internat məktəblərinin birinci sinif otaqları yerləşən mərtəbələrində, həmçinin uşaq poliklinikaları və stasionarları binalarında məhəccərlər aşağıdakı tələblərə cavab verməlidir:

- uşaqların istifadə etdiyi pilləkən məhəccərlərinin hündürlüyü 1,5 m-dən, sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlar üçün xüsusi məktəbəqədər təhsil müəssisələrində isə 1,8 m-dən və ya metal tor çəkilmiş məhəccər olduğu halda 1,5 m-dən az olmamalıdır;

- pilləkənlərin məhəccərində şaquli elementlərin arasındakı məsafə 0,1 m-dən çox olmamalıdır (məhəccərlərdə üfüqi elementlərin olmasına yol verilmir);

- artırma üç və daha artıq pilləli olduqda, məhəccərinin hündürlüyü 0,8 m olmalıdır.

6.13. Açıq və örtülü idman qurğularının tribunalarındakı pilləkənlərin, keçidlərin və ya lyükaların hesabi eni 2,5 m-dən çox olduqda, azı 0,9 m hündürlüyündə ayırıcı tutacaqlar nəzərdə tutulmalıdır. Pilləkənlərin və ya lyükaların hesabi eni 2,5 m-dən az olduqda, eni 2,5

m-dən çox olan pilləkənlər və ya lyüklər üçün ayırıcı tutacaqların quraşdırılması tələb olunmur.

6.14. Pilləkən marşlarının tutacaqlarının hündürlüyü 0,9 m-ə bərabər olmalıdır. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin binalarında tutacaqların hündürlüyü 0,5 m-ə bərabər olmalıdır.

6.15. İdman qurğularının tribunalarında yanaşı cərgələrin döşəmələrinin səviyyələrinin fərqi 0,55 m-dən çox olduqda, hər bir tamaşaçı cərgəsinin keçidi boyunca, görüntüyə mane olmayan, hündürlüyü azı 0,8 m olan məhəccər quraşdırılmalıdır.

6.16. İdman və tamaşa zallarının balkonlarında və yaruslarında birinci sıranın qarşısında olan baryerin hündürlüyü 0,8 m-dən az olmamalıdır.

Baryerlərdə əşyaların aşağıya düşməsindən qoruyan qurğular nəzərdə tutulmalıdır.

6.17. Teatr binalarının səhnəyə xidmət otaqları kompleksində, çardağa və dama çıxışı olan təbii işıqlandırmaya malik 2-dən az olmayan qapalı pilləkən qəfəsi və işçi qalereyalarla və dekorasiya tirləri ilə əlaqələnen iki səhnə pilləkəni nəzərdə tutulmalıdır. Tüstülənməyən pilləkən qəfəsləri təbii işıqlanmasız ola bilər.

6.18. Təxliyyə yollarının hesablanması zamanı, mərtəbədə eyni zamanda olan adamların maksimal sayı, həmin mərtəbədəki otaqların və sahələrin (burada ola bilən şagirdlər, tamaşaçılar və s. nəzərə alınmaqla) hesabi tutumuna görə müəyyən edilməlidir.

6.19. Şagirdlərin hesabi sayı 15 nəfərdən çox olduqda, tədris otaqlarından çıxış qapılarının eni azı 0,9 m olmalıdır.

6.20. Binalardakı kommunikasiya yolları yanğın zamanı insanların onlardan təhlükəsiz (vaxtli-vaxtında və maneəsiz) təxliyyəsini təmin etməlidir.

Zalların layihələndirilməsi zamanı təxliyyə üçün lazım olan vaxt, onların həcmi və zəlin ən uzaq nöqtəsindən ən yaxın təxliyyə çıxışına qədər məsafəni nəzərə almaqla, cədvəl 6.1a və 6.1b üzrə qəbul edilməlidir.

Cədvəl 6.1b-də sadalanan zalları olan I-III odadavamlılıq dərəcəli binalardan birbaşa bayıra təxliyyə üçün zəruri vaxt aşağıdakı kimi qəbul edilməlidir:

5 dəq. - hündürlüyü 17 m-ə qədər (17 m daxil olmaqla) olan binalar üçün;

10 dəq. - hündürlüyü 17 m-dən 28 m-dək olan binalar üçün.

Həmin zallardan və onlardan kənarda tamaşaçıların təxliyyə marşrutları əlavə 5-də verilən məlumatlara uyğun olaraq layihələndirilməlidir.

Tüstülənməyən pilləkən qəfəsləri üzrə təxliyyə vaxtı normalaşdırılmır.

Cədvəl 6.1a

Zalların təyinatı	Zalların həcmi, min m³			Binanın odadavamlılıq dərəcəsi
	Məsafə (artıq olmayaraq), m / təxliyyə üçün lazım olan vaxt (artıq olmayaraq), dəq.			
	5-ə qədər	5-dən 10-dək	10-dan çox	
1. Gözləmə zalı, kassa, sərgi, rəqs, istirahət və s. zallar	30/2,0 20/1,5 15/1,0	45/3,0 30/2,0 -	55/3,5 - -	I, II III, IV V

2. Yemək, oxu zalları – hər əsas keçidin sahəsi hər təxliyyə olunan adam üçün azı 0,2 m ³ * hesabı ilə olduqda	65/2,0 45/1,5 30/1,0	- - -	- - -	I, II III, IV V
3. Ticarət zalları, əsas təxliyyə keçidlərinin sahəsi (zalı sahəsindən %-lə) aşağıdakı kimi olduqda: 25 və daha çox	70/1,5 50/1,0 35/0,8	90/2,0 60/1,5 -	100/2,5 - -	I, II III, IV V
25-dən az	35/1,5 20/1,0 15/0,7	40/2,0 30/1,5 -	50/2,5 - -	I, II III, IV V

Cədvəl 6.1b

Zalların təyinatı	Təxliyyə üçün lazım olan vaxt, artıq olmayaraq, dəq., zalın həcmi*, min m ³				
	5-ə qədər	10	20	40	60
Teatrların, klubların, mədəniyyət evlərinin tamaşa zalları və digər asma dekorasiyalı səhnəsi olan zallar	1,5	2	2,5	2,5	-
Tamaşa, konsert, mühazirə zalları və yığınaqlar üçün zallar, sərgi zalları və s. asma dekorasiyalı səhnəsi olmayan (kinoteatr, örtülü idman qurğuları, sirkələr, yeməxanalar və s.)	2	3	3,5	4	4,5

* Həcmərin aralıq göstəricilərində zəruri təxliyyə vaxtı interpolyasiya ilə müəyyən edilməlidir.

Qeyd:

1. Balkonlardan, eləcə də zalın hündürlüyünün yarısına bərabər səviyyədən yüksəkdə yerləşdirilmiş tribunlardan adamların təxliyyəsi üçün zəruri vaxt cədvəldə verilən göstəricilərlə müqayisədə iki dəfə azalır.

2. Zallara xidmət edən foyelərdən və yaxud dəhlizlərdən adamların təxliyyəsi üçün vaxt, adamların zallardan təxliyyəsi üçün cədvəldə göstərilən vaxtın üzərinə 1 dəqiqə əlavə etməklə qəbul edilir. Bu zaman nəzərə alınmalıdır ki, zallardan və foyelərdən və yaxud dəhlizlərdən adamların təxliyyəsi eyni zamanda başlanır.

3. III və IV odadavamlılıq dərəcəsi olan binaların zallarından adamların təxliyyəsi üçün zəruri vaxt cədvəldə göstəriləndən 30%, V odadavamlılıq dərəcəsi olan binaların zallarından isə 50% azaldılır.

6.21. İctimai binalarda ən uzaq otaqların qapılarından, MTM-də isə qrup özəyinin (ayaqyolu, əlüzyuyan, tütün çəkilən otaq, duş və ya digər xidmət otaqlarından başqa) çıxışından bayıra çıxışa, pilləkən qəfəsinə və ya 3-cü tip pilləkənə qədər məsafə cədvəl 6.2-də göstəriləndən artıq olmamalıdır.

Qeyd. Tütün çəkilən otaqlara dair tələblər Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2018-ci il 3 aprel tarixli 127 nömrəli qərarı ilə müəyyən edilir.

Cədvəl 6.2-də qeyd olunan məsafələr: məktəbəqədər təhsil müəssisələri üçün - qrafa 6 üzrə; ümumi təhsil müəssisələri, ilk peşə-ixtisas, orta ixtisas və ali təhsil müəssisələri üçün - qrafa 3 üzrə; müalicə müəssisələrinin stasionarları üçün - qrafa 5 üzrə; mehmanxanalar üçün isə qrafa 4 üzrə qəbul edilməlidir. Digər ictimai binalar üçün dəhlizdə insan axınının sıxlığı layihə üzrə müəyyən edilir.

Dalanlı dəhlizə və ya holla çıxışı olan otaqların tutumu 80 adamdan artıq olmamalıdır. 4 mərtəbədə çox olmayan, I-III odadavamlılıq dərəcəsi olan ümumi təhsil müəssisələrinin, ilk peşə-ixtisas və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin binalarında dalanlı dəhlizə və ya holla çıxışı olan otaqların tutumu 125 adamdan artıq olmamalıdır. Bu halda ən uzaq otaqların qapılarından ən uzaq pilləkən qəfəsinin çıxışına qədər məsafə 100 m-dən artıq olmamalıdır.

Cədvəl 6.2

Binanın odadavamlılıq dərəcəsi	Məsafə, m, insan axını sıxlığında, nəfər/m ²				
	2-yə qədər	2-dən 3-dək	3-dən 4-dək	4-dən 5-dək	5-dən artıq
1	2	3	4	5	6
A. Pilləkən qəfəsləri və ya bayıra çıxışlar arasında yerləşən otaqlardan					
I-III*	60	50	40	35	20
IV	40	35	30	25	15
V	30	25	20	15	10
B. Dalanlı dəhlizə və ya holla çıxışları olan otaqlardan					
I-III	30	25	20	15	10
IV	20	15	15	10	7
V	15	10	10	5	5
*Bu qrup binalar üçün məsafələr təxliyyə vaxtının 1 dəqiqədən artıq olmaması şərtilə verilmişdir. Digər hallar üçün insanların təhlükəsizliyinin yoxlanılması bu normaların 7.4 bəndi üzrə yerinə yetirilməlidir. Qeyd. Otaqlarda yanğınsöndürmə və (və ya) avtomatik tüstü kənarlaşdırma sisteminin və (və ya) dəhlizlərdə, hollarda, rekreasiyalarda və s. yerlərdə avtomatik tüstü kənarlaşdırma sistemi olduğu halda cədvəldə verilən məsafələrin və təxliyyə üçün zəruri vaxtın 1,5 dəfə artırılmasına yol verilir.					

6.22. Ticarət zalında əsas təxliyyə keçidlərinin eni aşağıdakılardan az olmamalıdır, m:

ticarət sahəsi 100 m²-ə qədər olduqda-1,4;

ticarət sahəsi 101-150 m² olduqda-1,6;

ticarət sahəsi 151-400 m² olduqda-1,8;

ticarət sahəsi 401 m² və daha çox olduqda-2,2.

6.23. Təxliyyə yollarının hesablanması üçün eyni vaxtda ticarət zalında olan alıcıların və ya məişət xidməti müəssisəsinə gələn adamların sayı bir adam hesabı ilə aşağıdakı kimi qəbul edilməlidir:

- şəhər və qəsəbələrdəki mağazalar, həmçinin məişət xidməti müəssisələri üçün - ticarət zalının və ya gələnlər üçün otaqların (avadanlığın tutduğu sahə daxil olmaqla) sahəsinin 3,0 m²-i;

- kənd yaşayış məntəqələrindəki mağazalar və bazarlarda - ticarət zalının sahəsinin 2 m²-i.

Nümayiş zalında və ailəvi tədbirlərin keçirilməsi zalında eyni vaxtda olan adamların sayı zalda olan yerlərin hesabı sayına görə qəbul edilməlidir.

6.24. Açıq idman qurğularının tribunalarından təxliyyə yollarının 1 m eni üçün adamların hesabı sayı cədvəl 6.3 üzrə qəbul edilməlidir.

Cədvəl 6.3

Təxliyyə yolunun 1 m eninə adamların sayı (yol aşağıdakı kimi keçdikdə)				Qurğuların odadavamlılıq dərəcəsi
tribunanın keçidlərinin pilləkənləri ilə		tribunanın keçidlərindən lyük vasitəsi ilə		
aşağıya	yuxarıya	aşağıya	yuxarıya	
600	825	620	1 230	I, II
420	580	435	860	III və IV
300	415	310	615	V

Bir təxliyyə lyuku üçün hesablanan tamaşaçıların ümumi sayı aşağıdakı saydan artıq olmamalıdır: tribunalaraltı örtüklərin odadavamlılıq həddi REI 60 olan tribunalarda - 1500 adam, tribunalaraltı örtüklərin odadavamlılıq həddi REI 45 olan tribunalarda - 1000 adam, örtüklərin digər odadavamlılıq həddi olan tribunalarda isə - 750 adam.

6.25. Təkərli oturmaqlarda hərəkət edən əlilliyi olan şəxslər üçün təxliyyə vaxtı lazım olan (hesabi) vaxtı aşdığı və ya təxliyyə yollarının təşkili mümkün olmadığı halda qüvvədə olan müvafiq normativ sənədlərin tələblərinə uyğun olaraq yanğın təhlükəsizlik zonalarının qurulması nəzərdə tutulmalıdır. Yanğın təhlükəsizlik zonaları qismində əlilliyi olan şəxslər tərəfindən istifadə edilən liftlərin lift hollarından istifadə edilməsinə yol verilir. Yanğın təhlükəsizliyi zonasından əlilliyi olan şəxslərin xilas edilməsi üçün yararlı olan təxliyyə pilləkən qəfəslərinə və liftlərə qədər məsafə 15 m-dən çox olmamalıdır.

6.26. Örtülü idman qurğularında zalların hər çıxışından (lyükdan, qapıdan) təxliyyə olunan tamaşaçıların hesabı sayı 600 nəfərdən çox olmamalıdır.

İdman arenasında parter qurulduğu halda yalnız 2 çıxış olduqda, onlar arasında məsafə zalın uzunluğunun yarısından az olmamalıdır.

6.27. Təxliyyə yollarının eni aşağıdakılardan az olmamalıdır, m:

1,0 - örtülü və açıq idman qurğuları tribunaların üfüqi keçidlərində, panduslarında və pilləkənlərində;

1,35 - örtülü idman qurğuların tribunalarının təxliyyə lyükclarında;

1,5 - açıq idman qurğuları tribunalarının təxliyyə lyükclarında.

6.28. Tamaşa zalında qapı boşluqlarının eni azı 1,2 m olmalıdır, lojaya girişin isə 0,8 m olmasına yol verilir. Foyenin, vestibülün eni 2,4 m-dən az olmamalıdır.

6.29. Tamaşa zalında kresloların, oturmaqların və ya skamyaların söykənəcəkləri arasında olan məsafə 0,9 m-dən az olmamalıdır.

Birtərəfli çıxış olduğu halda sırada arası kəsilmədən quraşdırılmış yerlərin sayı 26-dan, ikitərəfli çıxışda isə 50-dən çox olmamalıdır.

6.30. Tamaşa zallarında (tutumu 12 yerə qədər olan balkonlar və lojalardan başqa) olan kreslolar, oturacaqlar, skamyalar və ya onlardan düzəldilmiş seksiyaların döşəməyə bərkidilməsi üçün qurğular nəzərdə tutulmalıdır. Tamaşaçıları üçün transformasiya edilən yerlərdən ibarət zalların layihələndirilməsi zamanı tamaşaçıların oturması üçün müvəqqəti yerlərin (onları sürüşdürülməyə və çevrilməyə qarşı qurğularla təchiz etməklə) qurulması nəzərdə tutulmalıdır.

6.31. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin, ümumi təhsil müəssisələrinin, istirahət evlərinin və uşaqlı valideynlər üçün sanatoriya və şüşəli qapılarında döşəmədən azı 1,2 m hündürlükdə qoruyucu barmaqlıqlar nəzərdə tutulmalıdır.

6.32. Tədris binalarında rekreasiya qismində istifadə olunan dəhlizlərin DTN 2.04-05 üzrə təbii işıqlandırılması olmalıdır.

6.33. Hündürlüyü 10 mərtəbədən az olan binalarda 50 və daha çox insanın təxliyəsi üçün nəzərdə tutulmuş təbii işıqlandırılması olmayan dəhlizlərində tüstünün kənarlaşdırılması nəzərdə tutulmalıdır.

6.34. Mühəndis sistemlərinin istismarı zamanı təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün aşağıdakı qaydalara riayət edilməlidir:

- qızdırıcı cihazların və istilik verici boru kəmərləri hissələrinin əlçatan səthlərinin temperaturu 70°C-dən çox olmamalıdır. Onlara toxunulmamaq üçün tədbirlər görüldükdə 90°C-ə (məktəbəqədər təhsil müəssisələrində 75°C-yə) yol verilir, digər boru xətləri səthlərinin temperaturu 40°C-dən artıq olmamalıdır;

- hava isitmə cihazlarının buraxılış dəliyindən 0,1 m məsafədə temperatur 70°C-dən artıq olmamalıdır;

- isti su təchizatı sistemində isti suyun temperaturu 65°C-dən artıq olmamalıdır.

6.35. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin binalarında qrup (oyun), yataq, musiqi və idman məşğələləri üçün zallar, izolyatorlar otaqlarında uşaqlarda yanıq və zədələnmə hallarının qarşısını almaq üçün istilik cihazları sökülə bilən taxta şəbəkələrlə bağlanmalıdır. Mühafizə məqsədi ilə taxta-yonqarlı plitələrdən və digər polimer materiallardan istifadəyə yol verilmir.

Bütün növ məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin qrup otaqlarının pəncərəaltı hissəsində radiatorların döşəmə səviyyəsindən cihazın aşağısına qədər məsafəsinin 0,05 m qəbul edilməsinə yol verilir.

6.36. Hündürlüyü 10 metrədən çox olan ictimai binaların istismar olunmayan dam örtüyü çəpərlərinin hündürlüyü azı 0,6 m olmalıdır.

Binanın yer səviyyəsindən mansarda dam örtüyü səthinin sınma səviyyəsinə qədər olan hündürlük 10 m və daha yuxarı olduğu halda qar saxlayan qurğuları olan 0,15 m hündürlüyündə məhəccər nəzərdə tutulmalıdır.

6.37. Binalarda kriminal təzahürlərin və onların nəticələrinin qarşısının alınmasına, qanuna zidd hərəkətlər nəticəsində baş verə biləcək zərərin minimuma endirilməsinə yönəlmiş təhlükəsizlik sistemləri nəzərdə tutulmalıdır. Bu tədbirlər "Əhalinin sıx toplaşdığı

yerlərdə və obyektlərdə videonəzarət sistemlərinin yaradılması barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 06.07.2010-cu il tarixli 131 nömrəli qərarı nəzərə alınmaqla layihə tapşırığında təyin edilir.

6.38. Xüsusi otaqlarda saxlanılan məlumatların və qiymətli əşyaların qəsdlərdən mühafizəsi məqsədi ilə məlumata və qiymətli əşyalara qəsdlərdən mühafizə məqsədi ilə və digər məqsədlərlə həmin otaqlar üçün gücləndirilmiş qoruyucu konstruksiyalar və həmçinin xüsusi qapılar və boşluqlar nəzərdə tutulmalıdır.

İctimai binalarda digər mühafizə tədbirlərinin zəruriliyi obyektin növü, onun əhəmiyyətliyi və mühafizənin dərəcəsinə görə layihə tapşırığında təyin edilir.

6.39. Təhsil müəssisələrinin və onlarda təhsil alan şagirdlərin (tələbələrin) kompleks təhlükəsizlik və antiterror mühafizəsi üçün birinci mərtəbədə video-müşahidə, yanğın və mühafizə signalizasiyası sistemlərinin və həyəcan məlumatlarının daxili işlər orqanlarına (təsisatdan kənar mühafizə orqanlarına) və ya Fövqəladə Hallar Nazirliyinin «112 Xidməti»nə ötürən kanalın quraşdırılması ilə mühafizə otaqları nəzərdə tutulmalıdır.

6.40. Tikinti konstruksiyaları və əsaslar elə layihələndirilməlidir ki, tikinti və istismar zamanı xüsusi təsirlər (məsələn, yanğın, partlayış, nəqliyyat vasitəsinin zərbəsi və s.) nəzərə alınmaqla onlar kifayət qədər etibarlılığa malik olsunlar. Bu zaman terror xarakterli hesabi situasiyalara baxılması əsasında obyektlərin tədricən artan dağılmasına qarşı dayanıqlığı üzrə müvafiq hesablamalar aparılmalıdır.

7. Binaanın odadavamlılığına və yanğın zamanı insanların təhlükəsizliyinə dair tələblər

Ümumi müddəalar

7.1. Binaların odadavamlılıq dərəcəsi onun konstruksiyalarının odadavamlılığı ilə müəyyən edilir.

7.2. Binaların və onların yanğına qarşı divarları olan yanğın bölmələrinin yanğın-texniki təsnifatı və həmçinin yanğın təhlükəsizliyinin ümumi tələbləri DTN 2.02.01-in tələblərinə uyğun olaraq qəbul edilməlidir.

7.3. Funksional yanğın təhlükəliliyi bütün sinifli ictimai binalarının mərtəbəsinin və ya yanğın bölməsinin sahəsi, F3.1, F3.5 sinifləri və xüsusi olaraq qabaqcadan şərtləşdirilmiş digər hallar istisna olmaqla, odadavamlılıq dərəcəsindən və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfindən asılı olaraq cədvəl 7.1 üzrə qəbul edilməlidir.

Cədvəl 7.1

Odadavamlılıq dərəcəsi	Konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi	Mərtəbənin yanğın əleyhinə divarlar arasındakı sahəsi, m ² , (aşağıdakı mərtəbəliyi olan binalar üçün)				
		1	2	3 - 5	6 - 9	10 və daha çox
I*	C0	6 000	5 000	5 000	5 000	2 500
II*	C0	6 000	4 000	4 000	4 000	2 200
II*	C1	5 000	3 000	2 000	1 200	-
III	C0	3 000	2 000	1 200	-	-
III	C1	2 000	1 400	800	-	-

IV	C0	2 000	1 400	800	-	-
IV	C1	2 000	1 400	-	-	-
IV	C2, C3	1 200	800	-	-	-
V	C1-C3	1 200	800	-	-	-

*Avtomatik yangınsöndürmə olduğu halda mərtəbənin sahəsi iki dəfədən artıq olmamaqla artırıla bilər.

Qeyd. Birmərtəbəli binanın ikimərtəbəli hissəsinin sahəsi binanın tikinti sahəsinin 15%-dən az olduqda binanın mərtəbəsinin sahəsini birmərtəbəli binalar üçün olan sahə kimi qəbul edilməlidir.

7.4. Yangın olduqda insanların təxliyə zamanı təhlükəsizliyi aşağıdakı şərtin yerinə yetirilməsi ilə təmin edilir:

$$t_{\text{hesabi}} \leq t_{\text{zəruri}}$$

burada t_{hesabi} - təxliyənin hesabi vaxtı, dəq., DÜİST 12.1.004, əlavə 2, bənd 2.4. üzrə müəyyən edilir;

$t_{\text{zəruri}}$ - təxliyənin lazım olan vaxtı, dəq., 6.20 və 6.21 bəndləri üzrə qəbul edilir.

7.5. Yangın təhlükəsizliyi tələbləri normalaşdırılmamış ictimai binalar üçün xüsusi texniki şərtlər hazırlanmalıdır.

7.6. V odadavamlılıq dərəcəsi olan məktəbəqədər təhsil müəssisələrin binalarının, uşaq sağlamlıq müəssisələrinin və stasionarlı müalicə korpuslarının (F1.1 sinifli), ambulator-poliklinik müəssisələrin (F3.4 sinifli) və klubların (F2.1 sinifli) (ağac və tirli divarları olan birmərtəbəli klub binalarından başqa) daxili tərəfdən taxta divarları, arakəsmə və tavanları suvaqlanmalı və ya mühafizə olunan konstruksiyaların yangın təhlükəliyi sinfinin KO(15)-dən aşağı olmamasını təmin edən yangın mühafizəsi olmalıdır.

7.7. Ümumi təhsil müəssisəsinin tutumu 50 yerdən çox olan binası (və ya personal üçün yaşayış otaqları - F1.1 sinifli) ilə bloklaşdırılmış ümumi tutumu 25 yerdən çox olan məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin otaqları (F1.1 sinifli), ümumi təhsil müəssisəsinin otaqlarından (F4.1 sinifli) odadavamlılıq həddi EI 45-dən az olmayan yangın əleyhinə sədlərlə ayrılmalıdır.

7.8. Hündürlüyü 10 mərtəbədən çox olmayan, F1.2 və F4.1-F4.3 sinifli, I, II və III odadavamlılıq dərəcəsi olan binaların üstündə yükdaşıyan elementlərinin yangın təhlükəliyi sinfi K1(45)-dən və odadavamlılıq həddi R45-dən az olmayan bir mansarda mərtəbəsinin tikilməsinə (mansarda mərtəbəsinə aşağı mərtəbələrə 2-ci tipdən aşağı olmayan yangın əleyhinə örtüklə ayırmaqla) yol verilir. Bu mərtəbənin qoruyucu konstruksiyaları, üstündə mərtəbə tikilən binanın konstruksiyalarına olan tələblərə cavab verməlidir.

Mansarda mərtəbələrində ağac konstruksiyalardan istifadə edilən zaman, göstərilən tələbləri təmin edən konstruktiv oddan mühafizə nəzərdə tutulmalıdır.

Mansarda mərtəbəsi, üstündə mərtəbə tikilən bina kimi, yangın əleyhinə divarlar və arakəsmələrlə seksiya və yangın bölmələrinə bölünməlidir.

7.9. Müəyyən odadavamlılıq dərəcəsi olan binalararası (korpuslararası) keçidlərin qoruyucu konstruksiyalarının odadavamlılıq həddi həmin odadavamlılıq dərəcəli binaların konstruksiyalarına olan tələblərə cavab verməlidir. Keçidlərin birləşdirdiyi binaların (korpusların) müxtəlif odadavamlılıq dərəcəsi olduqda, keçidlərin qoruyucu konstruksiyaları

daha yüksək odadavamlılıq dərəcəsi olan binaların konstruksiyalarına qoyulan tələblərə uyğun olmalıdır.

Kommunikasiyalar, həmçinin piyada tunelləri yanmayan materiallardan hazırlanmalıdır. Tunellərin qoruyucu konstruksiyaları və tunellərin kəsiyi hüdudunda binanın divarları odadavamlılıq həddi EI 120-dən az olmayan yanmayan materiallardan hazırlanmalıdır. Belə divarların boşluqlarında olan qapılar 1-ci tip yanğın əleyhinə olmalıdır.

7.10. Zirzəmi və kürsü mərtəbələrinin (0,5 m-dən çox dərinliyə yerləşdirilən) hər bölməsində, mülki müdafiə ilə bağlı tələblərin layihə tapşırığında müəyyənləşdiyi hallardan başqa, eni 0,6 m-dən və hündürlüyü 0,8 m-dən az olmayan azı iki lyük və ya eni 0,75 m və hündürlüyü 1,5 m olan pəncərələr olmalıdır. Belə bölmənin sahəsi 700 m²-dən çox olmamalıdır.

7.11. F3.1 və F3.2 sinifli binalarda birinci mərtəbədən ikinci mərtəbəyə və ya kürsü mərtəbəsindən birinci mərtəbəyədək 2-ci tip pilləkənin nəzərdə tutulmasına yol verilir. Bu zaman azı iki pilləkən qəfəsi nəzərdə tutulmalıdır.

7.12. Təyinatından (təməşə zalları, auditoriyalar, tədris və ticarət otaqları, oxu zalları və s., yanacaq materialları anbarlarından və emalatxanalarından başqa) asılı olmayaraq ictimai binaların otaq və sahələrindən təxliyə çıxışlarından biri birbaşa 2-ci tip açıq pilləkənlə yanaşı olan vestibülə, qarderob otağına, mərtəbə holuna və ya foyeyə çıxış bilər.

7.13. Kürsü və ya zirzəmi mərtəbəsində foye, qarderob otağı, tütün çəkilən otaq və ya ayaqyolular yerləşdirildikdə, zirzəmi və ya kürsü mərtəbəsindən birinci mərtəbəyə qədər ayrı açıq pilləkənlər nəzərdə tutmaq olar.

7.14. Müəyyən funksional yanğın təhlükəliyi sinfi olan binalarda digər funksional yanğın təhlükəliyi sinfi olan binaların hissələrini (yanğın bölmələrini) yerləşdirməyə yol verilir. Bununla da bina çoxfunksional olur. Binanın 1-ci tip yanğın əleyhinə örtüklərlə ayrılan mərtəbəsinə yanğın bölməsi kimi baxmaq lazımdır. Əgər mərtəbə heç olmasa 1-ci tip yanğına aid olmayan bir örtüklə ayrılıbsa, onda mərtəbəyə yanğın bölməsi tərkibində olan otaqlar qrupu kimi funksional yanğın təhlükəliyi sinfi verilməlidir.

Yanğın bölmələrinin yol verilən ölçülərini artırmadan, həmçinin onların funksional yanğın təhlükəliyi sinfini dəyişmədən və ayrıca yanğın bölməsinə ayırmadan, yanğın bölməsində binaya (yanğın bölməsinə) xidmət edən aşağıdakı funksional yanğın təhlükəliyi sinfi olan otaqlar qrupu və mərtəbələr yerləşdirilməsinə yol verilir:

F1.2 - mehmanxanalar;

F2.1 və F2.2 - təməşə, mədəni-maarif və mədəni-istirahət müəssisələri;

F3 - əhaliyə xidmət üzrə müəssisələr;

F4.1 - yalnız məktəbdənkənar müəssisələr;

F5.1 - yalnız binaya xidmət edən emalatxanalar;

F5.2 - yalnız binaya xidmət edən avtomobil dayanacaqları (AzDTN 2.7-1*-in tələblərinə riayət etməklə), kitab anbarları, arxivlər, anbar otaqları və yığnaq yerləri.

7.15. Binalarda, o cümlədən çoxfunksional binalarda yanğın bölmələrinin şaquli şəkildə yerləşdirilməsi zamanı yanğın bölməsini ayrı bir bina kimi hesab etmək olmaz, çünki:

- bütün yanğın bölmələri eyni odadavamlılıq dərəcəsinə və eyni konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfinə mənsub olmalıdır;

- binanın faktiki hündürlüyü yuxarı mərtəbənin yerləşmə hündürlüyünə görə qəbul edilməlidir.

Bu zaman bina hissələrinin (otaqların və otaqlar qruplarının) yerləşməsi hündürlüyünə qoyulan məhdudiyyətləri onların müvafiq yanğın bölməsi həddində yerləşməsi hündürlüyünə aid etmək lazımdır.

7.16. Binanın üfüqi şəkildə yanğın bölmələrinə bölünməsi zamanı onlara ayrı binalar kimi baxılmağa yol verilir.

Sahələri transformasiya olunan arakəsmələrlə hissələrə böldükdə, ayrılan sahənin hər bir hissəsindən təxliyyə çıxışları nəzərdə tutulmalıdır.

7.17. Yanğın bölmələrini ayırmaq üçün 1-ci tipli yanğın əleyhinə divarlar və örtüklər, həmçinin qonşu mərtəbələrə 1-ci və 2-ci tipli yanğın əleyhinə örtüklərlə ayrılmış texniki mərtəbələr tətbiq edilir.

7.18. Binanı yanğın əleyhinə örtüklərlə və texniki mərtəbələrlə yanğın bölmələrinə böldükdə onlardan keçən pilləkən qəfəslərinin divarlarının odadavamlılıq həddi REI 150-dən az olmamalıdır.

7.19. TLÜN-24 üzrə A, B və Q kateqoriyalı bina hissələrinin çoxfunksiyalı ictimai binalarda yerləşdirilməsinə yol verilmir.

7.20. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin binalarında yerlərin maksimal sayı və uşaqların qalması üçün nəzərdə tutulmuş otaqların mərtəbələr üzrə yerləşdirilməsi binanın həddi odadavamlılıq dərəcəsini və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfini nəzərə almaqla cədvəl 7.2 üzrə qəbul edilməlidir.

Cədvəl 7.2

Binada yerlərin sayı, daxil olmaqla	Əsas kontingent üçün otaqların yerləşməsi mərtəbəsi, yüksək olmayaraq	Konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi, az olmayaraq	Binanın odadavamlılıq dərəcəsi, az olmayaraq
50-yə qədər	1	C1-C3	IV, V
	2	C0	III
həmçinin, 100	1	C1	III
həmçinin, 150	2	C1	II
həmçinin, 350	3	C0	II
		C0, C1	I

Binada yol verilən yerlərin sayından asılı olmayaraq binanın hündürlüyü aşağıdakı hündürlükdən artıq olmamalıdır:

- iki mərtəbə - kompensasiya növlü xüsusi məktəbəqədər təhsil müəssisələri üçün;

- bir mərtəbə -görmə qabiliyyəti pozulmuş uşaqlar üçün məktəbəqədər təhsil müəssisələri üçün.

Qeyd olunan binalar II odadavamlılıq dərəcəsiindən və K0 sinfindən az olmamalıdır.

7.21. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin üçmərtəbəli binalarında körpə yaşlı uşaqlar üçün qrup özlərini birinci mərtəbədə yerləşdirmək lazımdır.

Üçüncü mərtəbədə aşağıda sadalanan otaqları yerləşdirmək olar: böyük yaşlı qrupların qrup özləri, musiqi və bədən tərbiyəsi məşğələləri üçün zallar, gəzinti eyvanları, xidməti-məişət otaqları.

İkinci və üçüncü mərtəbələrdə hər qrup özəyindən iki pilləkən qəfəslərinə ayrılmış çıxışlar layihələndirilməlidir. İkinci mərtəbədəki çıxışlardan birinin 3-cü tip xarici açıq pilləkən üzrə nəzərə alınmasına yol verilir.

Pilləkən qəfəslərini birləşdirən dəhlizləri 3-cü tip və ya daha yüksək tipli kilidlənməyən, öz-özünə bağlanan, iki tərəfə açılan, yanğın əleyhinə qapılarla, hər qrup özəyindən onlara çıxış olması şərti ilə bölmələrə ayırmaq lazımdır. Qrup özlərinin giriş qapılarının (örtülmə yerlərini bərkitməklə) eni 0,9 m-dən az olmamalıdır.

Pilləkən qəfəslərini və 3-cü tip pilləkənləri birləşdirən dəhlizin müxtəlif bölmələrinə qrup özlərindən çıxışların təmin edilməsi üçün qrup özəyi hüdudlarında pilləkən qəfəsləri və 3-cü tip pilləkənləri birləşdirən dəhlizin müxtəlif bölmələrinə çıxışları olan əlavə dəhlizin nəzərdə tutulmasına yol verilir.

7.22. Tutumu 50 yerdən artıq olan məktəbəqədər təhsil müəssisələrində bitişik tikilmiş gəzinti eyvanlarının konstruksiyaları əsas binalar üçün qoyulmuş tələblərə uyğun olmalıdır.

7.23. Uşaq xəstəxanalarının və korpuslarının palata bölmələri (o cümlədən anaları ilə birlikdə üç yaşa qədər uşaqlar üçün palatalar) beşinci mərtəbədən yuxarı, yeddi yaşdan yuxarı olan uşaqlar üçün palatalar və uşaq psixiatrik şöbələri (palatalar), bel-beyin zədələri olan xəstələr üçün nevroloji şöbələr, «qulluq üzrə» geriatrik şöbələr, hospis şöbələri ikinci mərtəbədən yuxarıda yerləşdirilməməlidir.

7.24. Yay uşaq sağlamlıq düşərgələrinin, yuxarı sinif şagirdləri üçün sağlamlıq düşərgələrinin binaları və turist komaları iki mərtəbədən, il boyu fəaliyyətdə olan uşaq sağlamlıq düşərgələrinin binaları isə üç mərtəbədən artıq olmamalıdır.

7.25. Uşaq sağlamlıq düşərgələrində yataq otaqlarını, pilləkən qəfəsi olan dəhlizə sərbəst çıxışlara malik, tutumu 40 yerə qədər olan F1.1 sinifli ayrı-ayrı otaqlar qruplarında birləşdirmək lazımdır.

Ayrı-ayrı binalarda və ya ayrı-ayrı yanğın bölmələrində yerləşən uşaq sağlamlıq düşərgələrinin yataq otaqlarının tutumu 160 yerdən artıq olmamalıdır.

7.26. Müalicə-profilaktika və sosial müəssisə (xəstəxanalar, doğum evləri, hospislər və s.) stasionarlarının binalarında pilləkənlərlə hərəkət edə bilməyən yataq xəstələri üçün yanğından təhlükəsizlik zonası nəzərdə tutulmalıdır. Həmin zonadan onlar daha uzun müddət ərzində təxliyə oluna və ya orada xilasetmə bölmələri gələnə qədər qala bilərlər. Yanğın təhlükəsizliyi zonasının ölçüləri üfüqi daşınma vasitələrindən (xərəkli arabalar, çarpayılar) istifadə edən yataq xəstələrinin hesabi sayı ilə müəyyən edilir.

Yanğın təhlükəsizliyi zonası tütülməyən olmalıdır. Yanğın zamanı orada 20 Pa-dan 40 Pa-a qədər izafi təzyiq yaranmalıdır.

Yanğın təhlükəsizliyi zonasına DÜİST 5746 tələblərinə cavab verən sərnəşin liftinin (sərnəşin liftlərinin), müalicə-profilaktika müəssisələrinin binalarında isə xəstəxana liftinin qapıları açılmalıdır.

7.27. Sahəsi 25 m²-dən artıq olan paltar saxlama, yanar materialların saxlanması, ütüləmə otağı, yanar materiallar ilə iş üçün emalatxanalar, elektrik lövhələri, ventilyasiya kameraları və digər yanğına təhlükəli texniki otaqların qoruyucu konstruksiyalarının odadavamlılıq həddi EI 45-dən az olmamalıdır.

7.28. V odadavamlılıq dərəcəsi olan yayda istifadə olunan istirahət müəssisələrinin binaları, həmçinin IV və V odadavamlılıq dərəcəsi olan uşaq sağlamlıq düşərgələri və sanatoriyalarının binaları yalnız birmərtəbəli layihələndirilməlidir.

7.29. Sanatoriyalar, istirahət və turizm müəssisələrinin binalarının yataq otaqları qida bloklu yeməxana otaqlarından və mədəni-kütləvi təyinatlı (estrada və kinoaparət otağı ilə) otaqlardan yanğın əleyhinə sədlərlə ayrılmalıdır.

7.30. Vağzalların daxilində tikilmiş mehmanxanalar pilləkən qəfəslərinə və ya dəhlizə, o cümlədən bilavasitə xaricə (bayıra), xarici açıq estakada və ya platformaya çıxışları olan birləşdirilmiş sərnəşin zalına aparən sərbəst təxliyə yollarına malik olmalıdır.

Qeyd edilmiş pilləkən qəfəsləri və ya dəhlizlərin 50%-dən artıq olmamaq şərti ilə birləşdirilmiş sərnəşin zalına çıxışı olmasına yol verilir.

7.31. İctimai binaların hissələrinin tərkibindəki yaşayış otaqlarının yanğın təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün AzDTN 2.7-2-dəki yanğın əleyhinə tələblərə riayət edilməlidir.

7.32. Auditoriya, akt, konfrans və iclas zalları və idman qurğularının zalları tutumuna uyğun olaraq cədvəl 7.3-də qeyd olunan mərtəbədən yuxarı olmamaqla yerləşdirilməlidir.

Cədvəl 7.3

Auditoriyada və ya zalda yerlərin sayı	Auditoriyanın və ya zalın yerləşməsi mərtəbəsi, yüksək olmayaraq	Konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi, az olmayaraq	Binanın odadavamlılıq dərəcəsi, az olmayaraq
300-ə qədər	16	C0	I, II
həmçinin, 600	5		
601 və daha çox	3		
300-ə qədər	3	C0	III
həmçinin, 600	2	C1	
həmçinin, 600	1	C2	
həmçinin, 100	1	C1-C3	IV, V

7.33. Tamaşaçıların idman, akt və ya tamaşa zallarının balkonundan çıxışı həmin zalların içərisindən olmamalıdır.

7.34. Teatrlar, kinoteatrlar, konsert zalları, klublar, sirkələr, tribunali idman qurğuları, kitabxanalar və qapalı sahələrdə tamaşaçılar üçün oturacaq yerlərinin hesabi sayı müəyyən edilmiş digər müəssisələr üçün zalların tutumu və onların yerləşmə hündürlüyü cədvəl 7.4 üzrə binanın odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi nəzərə alınmaqla qəbul edilməlidir.

Cədvəl 7.4

Zalın maksimal tutumu, yer	Binada və ya yanğın bölməsində zalın yerləşməsi mərtəbəsi, yüksək olmayaraq	Konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi, az olmayaraq	Binanın odadavamlılıq dərəcəsi, az olmayaraq
Normalaşdırılmır	Normalaşdırılmır 3	C0 C1	I
600	3 2	C0 C1	II
600 400	2 2	C0 C1	III
300 150	2 1	C0, C1 C2, C3	IV
150	1	Məhdud deyil	V

Teatr və klublar

7.35. III dərəcəli odadavamlılığı C0 və C1 sinifli konstruktiv yanğın təhlükəliliyi olan binaların ikinci mərtəbəsində tamaşa zalı və foyenin yerləşdirilməsi zamanı onların altındakı örtüklər yanğın əleyhinə 3-cü tipdən, zirzəmi və kürsü mərtəbələrinin üzərində isə 2-ci tipdən aşağı olmamalıdır.

7.36. Tamaşa zalı üstündə çardaq məkanını yanaşı məkanlardan yanğın əleyhinə 2-ci tip divarlarla və ya 1-ci tip arakəsmələrlə ayırmaq lazımdır.

7.37. Teatr, klub binaları və idman qurğularında səhnə və zalın (fermalar, tirlər, döşəmələr və s.) üstündə örtüyün yükdaşıyan konstruksiyaları binanın yükdaşıyan elementləri hesab edilməlidir.

7.38. Nümayiş kompleksinin texnoloji xidmət otaqları odadavamlılıq həddi EI 45-dən az olmayan yanğın əleyhinə sədlərlə ayrılmalıdır.

7.39. Tamaşa zalı və dərindeki dekorasiya asılan tirləri olan səhnə arasında 1-ci tipli yanğın əleyhinə divar nəzərdə tutulmalıdır.

7.40. Zalların tutumu 800 yer və daha artıq olan klub və teatrların səhnələrinin tikinti portalının boşluğu yanğın əleyhinə pərdə ilə qorunmalıdır.

Yanğın əleyhinə pərdənin qurulmasına dair tələblər əlavə 3-də verilmişdir.

7.41. Yanğın əleyhinə divarda səhnəaltı və səhnə planşeti səviyyəsində olan qapı boşluqları, həmçinin asma dekorasiyalar olan səhnə pilləkənlərindən səhnəaltı və səhnəyə (yanğın əleyhinə pərdə olduğu halda) çıxışlar tambur-şlüzlərdən keçməklə nəzərdə tutulmalıdır.

7.42. Səhnə və ciblər tərəfdən dekorasiya anbarlarının qapı boşluqlarında yanğın əleyhinə 1-ci tipli qapılar, asma dekorasiyalar olan səhnə pilləkənlərində isə 2-ci tipdən aşağı olmayan qapılar nəzərdə tutulmalıdır.

7.43. Anbar otaqları, yığnaq yerləri, emalatxanalar, həcmli və digər dekorasiya quraşdırmaq üçün otaqlar, toz kənarlaşdırma kamerası, ventilyasiya kameraları, yanğın əleyhinə pərdənin bucurğadı və tüstü lyukları otaqları, akkumulyator otağı, transformator yarımstansiyaları odadavamlılıq həddi EI 45-dən aşağı olmayan yanğın əleyhinə sədlərlə ayrılmalıdır.

Yumurlanaraq yığılmış dekorasiyaların seyfi, yanğın əleyhinə pərdənin bucurğadı və tüstü lyükləri, yağ doldurucu avadanlığı olmayan qaldırıcı-endirici qurğular istisna olmaqla, qeyd olunan otaqların tamaşa zalı və səhnə planşeti altında yerləşdirilməsinə yol verilmir.

7.44. Tamaşa zalının qabariti hüdudunda yerləşən səhnəni işıqlandırmaq üçün otaqlar 1-ci tipli yanğın əleyhinə arakəsmələrlə və ya 2-ci tipli divarlarla ayrılmalıdırlar.

7.45. Orkestr yerləşgəsinin qoruyucu konstruksiyaları yanğına qarşı davamlı olmalıdır.

7.46. Yanğın dispetçer postunun otağı təbii işıqlandırma ilə layihələndirilməli və səhnə (estrada) planşeti səviyyəsində və ya bir mərtəbə aşağı xarici çıxış və ya pilləkən yanında yerləşdirilməlidir.

Yanğın və təsərrüfat su kəməri nasosxanası dispetçer postunun otağı ilə yanaşı və ya aralarında rahat əlaqə olmaqla onun altında yerləşdirilməlidir.

7.47. Əsas binasında istehsalat sahələrinin, həmçinin ehtiyat anbarlarının yerləşdirilməsi nəzərdə tutulan teatr və klubların layihələndirilməsi zamanı onları başqa otaq və sahələrdən 1-ci tip yanğın əleyhinə arakəsmələrlə ayırmaq lazımdır.

7.48. Rirproyeksiya otaqlarından səhnəyə və ya səhnəarxasına, kinoproeksiyanın, aparat və işıqproyeksiya otaqlarından tamaşa zalına olan pəncərələr və dəliklər, əgər onlarda kinoproektorlar quraşdırılırsa, odadavamlılıq həddi azı EI 15 olan pərdələr və ya qapaqlarla qorunmalıdır.

7.49. Dinamiki proyeksiya üçün təchiz edilmiş işıq proyeksiya otağının pəncərələri və dəlikləri şüşə ilə mühafizə olunmalıdır.

7.50. Yumurlanaraq yığılmış dekorasiyaların seyfinin boşluğu odadavamlılıq həddi azı EI 45 olan lövhələr ilə qorunmalıdır.

7.51. Maket emalatxanaları otaqlarının qoruyucu konstruksiyaları yanğın əleyhinə odadavamlılıq həddi EI 60-dan az olmamalıdır.

7.52. Eyni vaxtda tutumu ən çoxu 50 adama hesablanmış otaq və sahələrdə (o cümlədən tamaşa zalının amfiteatrı və ya balkonu) keçid boyu ən uzaq yerdən təxliyyə çıxışına (qapısına) qədər məsafə 25 metrdən artıq olmadıqda bir təxliyyə çıxışının nəzərdə tutulmasına yol verilir. Qeyd olunan otaq və sahələrin tutumu 50 adamdan artıq olduqda azı iki təxliyyə çıxışı nəzərdə tutulmalıdır.

7.53. Səhnədən (estradadan), işçi qalereyadan və dekorasiya asılan tirlərin altındakı döşənəkdən, səhnəaltıdan, orkestr yerləşgəsindən və yumurlanaraq yığılmış dekorasiyaların seyfindən azı iki təxliyyə çıxışı nəzərdə tutulmalıdır.

7.54. İl boyu fəaliyyət göstərən kinoteatrların, həmçinin klubların kinoproeksiya otağından kino nümayişi nəzərdə tutulan zallarından çıxışa aparan yolların, layihə tapşırığına görə eyni vaxtda (daima) 50-dən artıq adamın qalmasına hesablanmış otaq və sahələrdən keçməsinə yol verilmir.

Foyesiz mövsümi kinoteatrlarda tamaşa zallarından azı iki təxliyyə çıxışı olmalıdır. Onlardan biri tamaşa zalına olan giriş sayıla bilər.

7.55. Tutumu 600 yerdən çox olmayan estradalı tamaşa zallarında (kinoteatrlarda, tutumundan asılı olmayaraq) estradadan ikinci çıxış qismində zalın içindən keçən keçidin qəbul edilməsinə yol verilir.

7.56. Teatrların tamaşaçı otaq və sahələr kompleksində ikidən çox olmamaqla açıq (2-ci tipli) pilləkənlərin nəzərdə tutulmasına yol verilir, bu halda qalan pilləkənlər (azı ikisi) qapalı pilləkən qəfəslərində olmalıdır. Sonrakı mərtəbələrdə tamaşaçı kompleksinin otaq və sahələrindən qapalı pilləkən qəfəslərinə aparan təcrid edilmiş təxliyə keçidləri quraşdırılmalıdır.

İdman qurğuları

7.57. Tribunaaltı məkanda iki və daha çox mərtəbədə köməkçi otaqlar yerləşdirilən açıq tipli idman və tamaşa qurğuları tribunalarının, eləcə də tamaşaçılar üçün 20-dən çox sırası olan tribunaların altındakı örtüklərin odadavamlılıq həddi və yanğın təhlükəliyi sinfi müvafiq olaraq REI 45 və K0(45)-dən aşağı olmamalıdır. Digər hallarda açıq tipli idman və tamaşa qurğuları tribunalarının altındakı örtüklərin odadavamlılıq həddi və yanğın təhlükəliyi sinfi normalaşdırılmır.

7.58. Yuxarı mərtəbəsində yalnız köməkçi otaqlar yerləşdirildikdə II odadavamlılıq dərəcəsi olan və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi C1-dən aşağı olmayan qapalı idman qurğuları binalarının beş mərtəbəyə qədər hündürlükdə nəzərdə tutulmasına və onlarda idman arenasının və tutumu 800 nəfərə qədər tamaşaçı tribunalarının yerləşdirilməsi üçün III odadavamlılıq dərəcəsi olan və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi C1-dən aşağı olmayan yanğın bölməsinin qurulmasına yol verilir.

İdman arenasının və tamaşaçılar üçün tribunaların yanğın əleyhinə divarlarındakı qapılar, kip və özü bağlanan olmalıdır. Onların taxtadan hazırlanmasına yol verilir.

7.59. Qapalı idman qurğularında tutumu 600-dən çox tamaşaçı üçün olan stasionar tribunaların yükdaşıyan konstruksiyalarını K0 sinfi üzrə, 300-dən 600-ə qədər tamaşaçı üçün isə K2-dən az olmayaraq yerinə yetirmək lazımdır.

K1 və ya K2 sinifli stasionar tribunaların yükdaşıyan konstruksiyalarının odadavamlılıq həddi R45-dən az olmamalıdır, tutumu 300 tamaşaçıdan az olan stasionar tribunaların yükdaşıyan konstruksiyaları üçün bu hədd normalaşdırılmır.

Tutumundan asılı olmayaraq transformasiya (hərəkət edə bilən və s.) olunan tribunaların yükdaşıyan konstruksiyalarının odadavamlılıq həddi R 15-dən az olmamalıdır.

Göstərilən tələblər arenanın transformasiyası zamanı onun döşəməsində quraşdırılan müvəqqəti tamaşaçı yerlərinə şamil edilmir.

7.60. Qapalı və açıq tipli idman qurğularının tribunalarının altında yerləşdirilən otaqları yanğın əleyhinə sədlərlə tribunlardan ayırmaq lazımdır (3-cü tipli örtüklər, 1-ci tipli arakəsmələr).

7.61. Silah, döyüş sursatı anbarlarını və silah emalatxanasını 3-cü tipdən aşağı olmayan yanğın əleyhinə divarlarla və örtüklərlə digər otaqlardan ayırmaq lazımdır.

Kitabxanalar

7.62. Kitabxana və arxiv binaları hündürlüyü doqquz mərtəbədən çox olmayaraq layihələndirilməlidir.

7.63. Kitab saxlanılan yerlər yanğın əleyhinə sədlərlə sahəsi 600 m²-dən çox olmayan bölmələrə ayrılmalıdır.

Kitab saxlanılan yerin hər bir bölməsinin azı iki təxliyyə çıxışı olmalıdır. Bölmələrin qapıları yanğın əleyhinə 2-ci tiptən aşağı olmamalıdır.

Unikal və nadir nəşrlərin saxlanıldığı yerlər digər sahələrdən yanğın əleyhinə 1-ci tipli divarlarla və örtüklərlə ayrılmalıdır.

7.64. Ticarət müəssisələrinin binaları üçün mərtəbəlik və mərtəbənin sahəsi odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi nəzərə alınmaqla cədvəl 7.5 üzrə qəbul edilməlidir.

Cədvəl 7.5

Binada mərtəbənin sahəsi, çox olmayaraq, m ²			Konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi, aşağı olmayaraq	Binanın odadavamlılıq dərəcəsi, aşağı olmayaraq
birmərtəbəli	İki mərtəbəli	3-5 mərtəbəli		
3500*	3000*	2500*	C0	I, II
2000**	1000	-	C1	III
500	-	-	C2, C3	IV

7.65. Başqa təyinatlı binalarda yerləşdirilmiş sahəsi 100 m²-dən çox olan pərakəndə ticarət müəssisələrini başqa müəssisələrdən və otaqlardan 2-ci tiptən aşağı olmayan yanğın əleyhinə divarlarla və örtüklərlə ayırmaq lazımdır.

7.66. Tezalısan materialların, eləcə də yana bilən mayələrin (yağlar, boyalar, həlledicilər və s.) satışı ilə məşğul olan mağazalar ayrıca yerləşən binalarda yerləşdirilməlidir. Bu binalarda digər mağaza və məişət xidməti müəssisələrinin yerləşdirilməsinə, onları yanğın əleyhinə 1-ci tipli divarla ayırmaq şərti ilə, yol verilir.

7.67. Yanan mallar və yanan qablarda olan malların yığnaq yerlərini xarici divarların yanında, sahəsi 250 m² və daha çox olan ticarət zalından yanğın əleyhinə 1-ci tipli arakəsmələrlə ayırmaqla yerləşdirmək lazımdır.

7.68. Ticarət sahəsi 150 m²-ə qədər olan birmərtəbəli mağazalarda (ayrıca yerləşən, başqa tikilinin içərisində, bitişik və ya digər təyinatlı binaların işərisində olduqda) zaldan bir çıxışın nəzərdə tutulmasına yol verilir, ikinci çıxışın, yığnaq yerləri (anbarlar) istisna olmaqla, qeyri ticarət sahələrindən keçməklə nəzərdə tutulmasına yol verilir.

7.69. Ticarət sahəsi 250 m²-ə qədər olan müəssisələrdə ticarət zalı ilə yanaşı olan anbarlardan malların zala verilməsi üçün zala əlavə çıxışların nəzərdə tutulmasına yol verilir.

7.70. I və II odadavamlılıq dərəcəli pərakəndə satış müəssisələri binalarının yuxarı mərtəbələrində anbar, xidməti, məişət və texniki otaqlar yerləşdirildikdə binanın hündürlüyü bir mərtəbə artırıla bilər.

7.71. Əgər zirzəmi (kürsü) mərtəbələrində anbarlar, yığnaq yerləri və içərisində yanan materiallar (baqajın saxlanma kameraları və personalın qarderob otaqlarından başqa) olan digər otaqlar yerləşdirilməyibsə, I odadavamlılıq dərəcəsi olan aerovağzalların binalarında yanğın əleyhinə divarların arasında mərtəbənin sahəsi 10000 m²-ə qədər artırıla bilər.

7.72. Saxlanma kameraları (avtomat saxlanma kameralarından başqa) və qardero otaqları 1-ci tip yanğın əleyhinə arakəsmələrlə zirzəminin digər otaqlarından ayrılmalı və avtomatik yanğınsöndürmə qurğuları ilə təchiz edilməlidir.

7.73. Pillekən qəfəslərinin 50%-dən, həmçinin vağzal binalarının dəhlizlərindən çıxışların birləşdirilmiş sərnəşin zalına nəzərdə tutulmasına yol verilir. Həmin zalın bilavasitə xaricə və ya xarici açıq estakadaya və ya platformaya çıxışları olmalıdır.

7.74. Kənd ərazilərində 60 və daha az çarpayılıq müalicə müəssisələrinin və növbə ərzində 90 ziyarətçi olan ambulator-poliklinika müəssisələrinin binalarının ağac və ya ağac tirli divarlarla nəzərdə tutulmasına yol verilir.

7.75. Məişət və kommunal xidməti təşkilatlarının binaları üçün mərtəbəlik və mərtəbənin (gələnər üçün yanğın bölmələrinin) sahəsi binaların odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfindən asılı olaraq cədvəl 7.6 üzrə qəbul edilməlidir.

Cədvəl 7.6

Binanın mərtəbəliyi, çox olmayaraq	Mərtəbənin* sahəsi, çox olmayaraq, m ²	Konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi, aşağı olmayaraq	Binanın odadavamlılıq dərəcəsi, aşağı olmayaraq
5	3500	C0	I, II*
5	2500	C1	II
2	2000	C0	III
2	1000	C1	III
1	500	C1-C3	IV, V

*Avtomatik yanğın söndürmə olduğu halda mərtəbənin sahəsi iki dəfədən çox olmamaqla artırıla bilər.

7.76. Hesabi sahəsi 200 m²-dən çox olan məişət xidməti müəssisələrində xidmət personalı üçün giriş və pillekənlər müştərilər üçün nəzərdə tutulan giriş və pillekənlərdən ayrılmalıdır.

Sınıf F3.6

7.77. Məktəblərin bədən tərbiyəsi-idman zalları tədris otaqlarının və ya yeməxananın üstündə olmamaq şərti ilə, ikinci mərtəbədən yuxarıda yerləşdirilməməlidir.

7.78. Başqa tikilinin içərisində qurulmuş saunalar da ki buxarxananın tutumu 10 yerdən çox olmamalıdır. I, II, III odadavamlılıq dərəcəsi olan binalarda saunanın buxarxana və sahələr kompleksi yanğın əleyhinə 1-ci tip arakəsmələr və 3-cü tip örtüklərlə ayrılmalıdır. III, IV odadavamlılıq dərəcəsi olan binalarda isə EI 30-dan az olmayan yanğın əleyhinə arakəsmələr və örtüklərlə ayrılmalıdır.

7.79. Zirzəmilərdə, tribunaların altında, uşaq sağlamlıq düşərgələrinin və internat məktəblərinin yataq korpuslarında, məktəbəqədər təhsil müəssisələrində, xəstəxanaların stasionarlarında, eləcə də 100-dən çox insan yerləşən otaqların altında və onlarla yanaşı saunaların yerləşdirilməsinə yol verilmir.

7.80. Ümumi təhsil və məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin, ilk peşə-ixtisas və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin binaları üçün binanın tutumunu və mərtəbəliyini cədvəl 7.7 üzrə binanın və ya yanğın bölməsinin odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfini nəzərə almaqla qəbul etmək lazımdır.

Cədvəl 7.7

Binada şagirdlərin (tələbələrin) və ya yerlərin sayı, nəfər	Binanın mərtəbəliyi, çox olmayaraq	Konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi, aşağı olmayaraq	Binanın odadavamlılıq dərəcəsi, aşağı olmayaraq
270-ə qədər	3	C1, C2, C3	IV
	3	C0	III
350-ə qədər	5*	C1	II
600-ə qədər	5*	C0	II
1600-ə qədər	5*	C1	I
Normalaşdırılmır	12	C0	I

*Ümumi təhsil və məktəbəqədər təhsil müəssisələri binalarının mərtəbəliyinin həddi - 4 mərtəbə.

Qeyd. III odadavamlılıq dərəcəsi olan ümumi təhsil müəssisələrinin binalarında akt zalları-mühazirə auditoriyaları ikinci mərtəbədən yuxarı olmamaqla yerləşdirilməlidir. Akt zalı-mühazirə auditoriyasının altındakı örtük yanğın əleyhinə 2-ci tipdən aşağı olmamalıdır.

7.81. Sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlar üçün internat məktəblərinin binaları üç mərtəbədən hündür olmamalıdır.

7.82. Xüsusi internat məktəblərində yataq otaqları digər otaqlardan 1-ci tipdən aşağı olmayan yanğın əleyhinə divarlarla və ya arakəsmələrlə ayrılmış bloklarda və ya binanın hissələrində yerləşdirilməlidir.

7.83. III və IV odadavamlılıq dərəcəsi olan ümumi təhsil müəssisələri binalarının zirzəmi sahələrinin üstündəki örtüklər yanğın əleyhinə 3-ci tipdən aşağı olmamalıdır.

7.84. Xüsusi internat məktəblərinin və ümumi təhsil müəssisələrinin nəzdindəki internatların (sinif F1.1) yataq korpusları binalarının tutumunu və mərtəbəliyini cədvəl 7.8 üzrə qəbul etmək lazımdır.

Cədvəl 7.8

Binada şagirdlərin (tələbələrin) və ya yerlərin sayı, nəfər	Binanın mərtəbəliyi, çox olmayaraq	Konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi, aşağı olmayaraq	Binanın odadavamlılıq dərəcəsi, aşağı olmayaraq
80-ə qədər	1	C0	IV
140-ə qədər	1	C1	III
200-ə qədər	3	C0	III
280-ə qədər	1	C1	III
Normalaşdırılmır	4	C0	I, II

7.85. Ümumi təhsil müəssisələrinin və internat məktəblərin dördmərtəbəli tədris korpusları binalarının tikintisi yalnız iri və çox iri şəhərlərdə tövsiyə edilir.

7.86. Ümumi təhsil müəssisələrinin və xüsusi internat məktəblərinin tədris korpusları binalarının dördüncü mərtəbəsində birinci siniflər üçün otaqlar yerləşdirilməməli, digər tədris

otaqlarının isə kəmiyyət baxımından 25%-dən çox olmayaraq nəzərdə tutulması tövsiyə edilir.

7.87. Yenidənqurma zamanı ümumi təhsil müəssisəsi binasının üstündə mansarda mərtəbəsi tövsiyə edilən mərtəbəlik hüdudunda nəzərdə tutulmalıdır. Bu zaman mansarda mərtəbəsində yataq otaqlarının yerləşdirilməsinə yol verilmir.

7.88. İlk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin binalarının hündürlüyü dörd mərtəbədən çox olmayaraq nəzərdə tutulur.

7.89. Ağac emalı üzrə emalatxana, metal və ağac emalı üzrə birləşdirilmiş emalatxana ümumi təhsil müəssisələri binalarının birinci mərtəbəsində yerləşdirilməlidir.

7.90. Ümumi təhsil müəssisələrində akt zalları - mühazirə auditoriyaları ikinci mərtəbədən yuxarıda yerləşdirilməməlidir.

7.91. Ali təhsil və əlavə təhsil (mütəxəssislərin ixtisasının artırılması) müəssisələrinin binaları üçün auditoriyaların tutumu və mərtəbələr üzrə yerləşməsi binanın və ya yanğın bölməsinin odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi nəzərə alınmaqla cədvəl 7.9 üzrə qəbul edilməlidir.

Cədvəl 7.9

Binada auditoriya və ya zalın yerləşməsinin ən son mərtəbəsi	Auditoriya və ya zalda yerlərin sayı	Konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi, aşağı olmayaraq	Binanın odadavamlılıq dərəcəsi, aşağı olmayaraq
16	300-ə qədər	C0	I*
8	301-dən 600-ə qədər	C0	
3	601 və daha çox	C1	
3	300-ə qədər	C1	II
3	300-ə qədər	C0	III
1	100-ə qədər	C3	IV

*Hündürlüyü 28 m-dən çox olan binalar üçün yükdaşıyan elementlərin odadavamlılığı R180-dən, pilləkən qəfəslərinin daxili divarları üçün isə REI 120-dən az olmamalıdır.

7.92. Orta ixtisas təhsili və ali təhsil müəssisələrinin tədris korpusları doqquz mərtəbədən hündür nəzərdə tutulmamalıdır.

Ali təhsil müəssisələrinin tədris korpuslarının mərtəbəliyi müvafiq şəhərsalma əsaslandırılması olduqda doqquz mərtəbədən çox ola bilər.

7.93. İctimai binalara xidmət üçün nəzərdə tutulmuş F5 sinfinə aid otaqlar və sahələr və onların qrupları AzDTN 2.8-2-in tələblərinə uyğun olmalıdır.

8. Mühəndis avadanlığı və sanitariya-epidemioloji tələblərin təmin edilməsi

8.1. İctimai binalarda təbii və süni işıqlandırmanın səviyyəsi DTN 2.04-05-in tələblərinə uyğun olmalıdır.

8.2. Adamların daimi olduğu bütün otaqlarda təbii işıqlandırma nəzərdə tutulmalıdır.

8.3. Qrup şəkilli məktəbəqədər təhsil müəssisələrində işıqlandırmadan (yan, yuxarı və ya kombinasiyalı işıqlandırma) asılı olmayaraq, eləcə də bütün səviyyəli təhsil müəssisələrinin tədris otaqlarında soltərəfli işıq paylanması nəzərdə tutulmalıdır.

8.4. Yuxarıdan düşən (yuxarıdan mailli) təbii işıqla aşağıdakıların işıqlandırılmasına yol verilir: soyunub-geyinmə və tualet otaqları, uşaqların ("ev guşəsi") və böyüklərin psixoloji

yüngülləşmə otaqları, personalın otaqları, musiqi və bədən tərbiyəsi məşğələləri üçün zallar, hovuzun olduğu zal, bədənə açılışması hərəkətlərinin edilməsi üçün hovuzun yanında zal, uşaq dərnek və bölmələri üçün otaqlar, kommunikasiya-rekreasiya məkanı.

8.5. İctimai binalarda təbii işıqlandırma olan sahələrdə, məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin qrup (oyun) və yataq otaqlarının ikitərəfli və ya küncdən (o cümlədən dəhliz və ya yanaşı otaq vasitəsilə) havalandırması nəzərdə tutulmalıdır. Texnoloji tələblərə görə xaricdən havanın daxil olmasına yol verilməyən otaqlar istisna olmalı və ya havanın kondisiyalaşdırılması nəzərdə tutulmalıdır.

8.6. Yalnız aşağıdakı yerlərdə ikinci işıqla işıqlandırma nəzərdə tutula bilər:

- təbii işıqlandırılmasız nəzərdə tutulmasına yol verilən otaq və sahələrdə (yığnaq yerləri, mağazaların ticarət zalları və kitab saxlanılan otaqlar istisna olmaqla);
- məktəbəqədər uşaq müəssisələrinin tualetlərində, izolyatorun qəbul otağında və mətbəx qablarının yuyulduğu yerlərdə;
- hamamların və hamam-sağlamlıq komplekslərinin soyunub-geyinmə və gözləmə otaqlarında;
- boksların və izolyatorların qəbul otaqlarında, müalicə müəssisələrinin proseduralarından sonra pasiyentlərin müvəqqəti istirahət otaqlarında və istənilən müəssisələrin mikrobioloji bokslarında.

8.7. İctimai binalarda aşağıdakı yerlərin təbii işıqlandırılmasız nəzərdə tutulmasına yol verilir:

- zirzəmi mərtəbələrində yerləşdirilməsinə yol verilən otaqlar;
- bufet və məktəbəqədər uşaq müəssisələrinin xidmət personalının otaqları;
- idman-nümayiş və idman-təməşə zalları; buz örtüklü idman zalları; idman qurğularının təlimatçı və məşqçi heyətinin otaqları;
- müalicə müəssisələrinin stasionarlarındakı narkoz, əməliyyatqabağı, seksiya və seksiyaqabağı otaqları; qalo- və speleoterapiya prosedura, imalə otaqları; çəki ölçmə, termostat otaqları; xidmət personalının otaqları; qida bloku və qida qəbulu otaqları;
- məişət xidməti müəssisələrinə gələnlər üçün salonlar (bərbərxanalar, kosmetik kabinetlər və s.-dən başqa);
- sanitariya-profilaktika məntəqələri; ayaqyolular; soyunub-geyinmə otaqları; duşxanalar; quru buxar hamamlarının sahələri; solyariumlar;
- avtomobil dayanacağı üçün sahələr.

8.8. Əlilliyi olan şəxslərə və ahıllara xidmət yerləri və otaqlarının, həmçinin bu yerlərdən təciliyyə yollarının süni işıqlandırılması DTN 2.04-05-in bu otaqlara və yerlərə olan tələblərindən bir pillə yüksək olmalıdır.

8.9. Məktəbəqədər təhsil müəssisələri, ümumi təhsil müəssisələri, peşə təhsil müəssisələri, stasionarlı səhiyyə və sosial xidməti müəssisələrinin otaq və sahələrində insolyasiya SQ 2605-in tələblərinə uyğun olmalıdır.

Günəşdən və həddən artıq isinmədən mühafizə binanın həcm-planlaşdırılma həlli, günəşdən mühafizə vasitələri, boşluqlarda və pəncərələrdə yerləşdirilən texniki vasitələrlə (qurğularla) təmin edilir. Hündürlüyü 5 və daha çox mərtəbəli I və II odadavamlılıq dərəcəsi olan binalarda günəşdən mühafizə yanmayan materiallardan yerinə yetirilməlidir. Bir və ikimərtəbəli binalarda günəşdən mühafizənin yaşıllaşdırma vasitələri ilə təmin edilməsinə yol verilir.

8.10. Təhsil müəssisələrində otaqların pəncərələrinin üfüq boyunca cəhətlərə səmtlənməsi aşağıdakı hədudlarda qəbul edilməlidir:

- siniflər, kabinetlər, laboratoriyalar üçün (biologiyadan başqa) – Şimal(Ş), Cənub-şərq(CŞ), Cənub(C);
- rəsmxət, təsviri incəsənət, informatika və hesablama texnikası kabinetləri üçün – Şimal-qərb (ŞmQ), Şimal (Şm), Şimal-şərq(ŞmŞ);
- kitabxanaların oxu zalları üçün - Şimal(Şm),Şimal-şərq(ŞmŞ),Şimal(Ş), Cənub-şərq(CŞ).

8.11. Müalicə müəssisələrində otaqların pəncərələrinin üfüq boyunca tövsiyə edilən cəhətlərə səmtlənməsi cədvəl 8.1-də verilmişdir.

Cədvəl 8.1

Otaqlar	Coğrafi en dairəsi	
	55° ş. e. və daha cənub	55° ş. e. şimala
Reanimasiya zalları, seksiyalı (təbii işıqlandırılmada), əməliyyat və doğuş otaqları	ŞmQ, Şm, ŞmŞ	ŞmQ, Şm, ŞmŞ, Ş
Bakterioloji tədqiqatlar, infeksiyon materialın qəbulu və təhlili üçün laboratoriyalar, yarma laboratoriyaları	ŞmQ, Şm, ŞmŞ, Ş, CŞ	ŞmQ, Şm, ŞmŞ, Ş, CŞ, C
Vərəm və infeksiyon xəstələrin palataları	Ş, CŞ, C, ŞmŞ*, ŞmQ*	Ş, CŞ, C, ŞmŞ*, ŞmQ*
İntensiv terapiya palataları, 3 yaşa qədər uşaqlar üçün uşaq şöbələrinin palataları, uşaq şöbələrində oyun otaqları	Qərb cəhətə, intensiv terapiya palataları üçün qərb və cənub-qərbə səmtlənməsinə yol verilmir	
* Şöbədəki çarpayıların ümumi sayından 10% -dən çox olmayan hissəsinə yol verilir. Qeyd. 55° ş.e. və daha cənub rayonlarda qərbə səmtlənən palataların günəş şüaları ilə həddən artıq isidilmədən mühafizəsi nəzərdə tutulmalıdır.		

8.12. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin qrup (oyun) meydançalarının, ümumi təhsil müəssisələrinin idman və istirahət zonalarının, sosial və müalicə müəssisələrin stasionarlarının istirahət zonalarının ərazilərinin 50%-də insolyasiyanın davamiyyəti üç saatdan az olmamalıdır.

8.13. İctimai binaların istilik təchizatı aşağıdakı mənbələrdən nəzərdə tutula bilər:

- mərkəzləşdirilmiş istilik təchizatı mənbələrinin istilik şəbəkələrindən;
- qeyri mərkəzləşdirilmiş istilik təchizatında fərdi istilik təchizatı mənbələrindən (istilik generatorları);
- avtonom istilik təchizatı mənbələrindən (binadaxili, bitişik və ya dam qazanxanaları, kogenerasiya və ya istilik nasosu sistemləri);
- kombinasiyalı istilik təchizatı mənbələrindən (mərkəzləşdirilmiş və ya qeyri mərkəzləşdirilmiş istilik təchizatı sistemləri ilə birgə işləyən istilik-soyuqluq təchizatı üçün hibrid istilik nasosu sistemləri).

Daxili istilik təchizatı sistemləri mərkəzləşdirilmiş və ya avtonom istilik təchizatı mənbələrinə avtomatlaşdırılmış mərkəzi istilik məntəqələri və ya fərdi istilik məntəqələri vasitəsi ilə birləşdirilməli və bunlar daxili istilik təchizatı sistemlərinin hesabi hidravlik və istilik rejimlərini, həmçinin xarici havanın temperaturundan asılı olaraq isitmə və ventilyasiya sistemlərində istilik sərfinin avtomatik tənzimlənməsini təmin etməlidir.

İstilik məntəqəsinin gücü binanın istilik enerjisinə olan tələbatının təmin etməlidir.

Mərkəzləşdirilmiş və avtonom istilik təchizatı sxemlərində ictimai binaların daxili istilik və isitmə sistemlərinin birləşdirilməsi AzDTN 2.12-3-ün tələblərinə uyğun yerinə yetirilməlidir.

AzDTN 2.12-3-ə uyğun olaraq istilik xətlərinin binaya girişlərində fərdi istilik məntəqələrini (bundan sonra - FİM) nəzərdə tutulmalıdır. FİM-də xarici (günəş, külək) və daxili (istilik ayrılması) amillərin birtipli təsiri ilə səciyyələnən ayrı-ayrı texnoloji zonalar və fəsadlar üzrə isitmə üçün istiliyin buraxılmasının tənzimləmə imkanı olmalıdır.

İctimai binaların istilik təchizatı aşağıdakı mənbələrdən nəzərdə tutula bilər:

- mərkəzləşdirilmiş istilik təchizatı mənbələrinin istilik şəbəkələrindən;
- qeyri mərkəzləşdirilmiş istilik təchizatında fərdi istilik təchizatı mənbələrindən (istilik generatorları);
- avtonom istilik təchizatı mənbələrindən (binadaxili, bitişik və ya dam qazanxanaları, kogenerasiya və ya istilik nasosu sistemləri);
- kombinasiyalı istilik təchizatı mənbələrindən (mərkəzləşdirilmiş və ya qeyri mərkəzləşdirilmiş istilik təchizatı sistemləri ilə birgə işləyən istilik-soyuqluq təchizatı üçün hibrid istilik nasosu sistemləri).

Daxili istilik təchizatı sistemləri mərkəzləşdirilmiş və ya avtonom istilik təchizatı mənbələrinə avtomatlaşdırılmış mərkəzi istilik məntəqələri və ya fərdi istilik məntəqələri vasitəsi ilə birləşdirilməli və bunlar daxili istilik təchizatı sistemlərinin hesabi hidravlik və istilik rejimlərini, həmçinin xarici havanın temperaturundan asılı olaraq isitmə və ventilyasiya sistemlərində istilik sərfinin avtomatik tənzimlənməsini təmin etməlidir.

İstilik məntəqəsinin gücü binanın istilik enerjisinə olan tələbatının təmin etməlidir.

Mərkəzləşdirilmiş və avtonom istilik təchizatı sxemlərində ictimai binaların daxili istilik və isitmə sistemlərinin birləşdirilməsi AzDTN 2.12-3-ün tələblərinə uyğun yerinə yetirilməlidir.

AzDTN 2.12-3-ə uyğun olaraq istilik xətlərinin binaya girişlərində fərdi istilik məntəqələrini (bundan sonra - FİM) nəzərdə tutulmalıdır. FİM-də xarici (günəş, külək) və daxili (istilik ayrılması) amillərin birtipli təsiri ilə səciyyələnən ayrı-ayrı texnoloji zonalar və fəsadlar üzrə isitmə üçün istiliyin buraxılmasının tənzimləmə imkanı olmalıdır.

AzDTN 2.12-3-ə uyğun olaraq istilik xətlərinin binaya girişlərində quraşdırılan avtomatlaşdırılmış fərdi istilik məntəqələrini (bundan sonra - FİM) isitmə dövrü ərzində hesabi istilik sərfi 1000 QC və daha çox olan binalarda nəzərdə tutulmalıdır. FİM-də xarici (günəş, külək) və daxili (istilik ayrılması) amillərin birtipli təsiri ilə səciyyələnən ayrı-ayrı texnoloji zonalar və fəsadlar üzrə isitmə üçün istiliyin buraxılmasının tənzimləmə imkanı olmalıdır.

8.14. Xidmət edilən binanın daxilində quraşdırılmış FİM ayrıca çıxışla layihələndirilməlidir. FİM-in ventilyasiya və havanın kondisiyalaşdırılma qurğuları yerləşən otaqlarla birləşdirilməsinə yol verilir. FİM otağının döşəmədən konstruksiyanın çıxıntısının altına qədər hündürlüyü 2,2 m-dən az olmamalıdır.

8.15. Aşağıdakı yerlər üçün bu otaqlardan kənarda bağlayıcı qurğuları olan su istilik sisteminin ayrı-ayrı qolları nəzərdə tutulur:

- konfrans zalı; istehsalat otaqları olan yeməxanaların yemək zalı (yerlərin sayı konfrans zalında 400-ə, yeməxananın yemək zalında 160-a qədər olmaqla binanın ümumi həcmində yerləşdirildikdə ayrı-ayrı qolların nəzərdə tutulmamasına yol verilir); estrada daxil olmaqla tamaşa zalı; səhnə (universal estrada); vestibül, foye, kuluvarlar; rəqs zalı; teatrlar, klublar binalarında səhnə daxil olmaqla kiçik zallar;

- fondu 200 min və daha çox saxlama vahidi olan kitabxanalar (oxu, mühazirə zalları və kitab saxlama yerləri üçün);

- pərakəndə ticarət müəssisələri (yük boşaltma yerləri və sahəsi 400 m² və daha çox olan ticarət zalları üçün);

- ictimai binaların tərkibində olan yaşayış otaqları.

8.16. İctimai binaların istilik sisteminin hesablanması üçün otaqlarda daxili hava temperaturunun hesabi qiymətini DÜİST 30494-də və müvafiq binalara və ya sahələrə aid sanitar normalarında yol verilən temperatur göstəricilərinin minimal qiymətinə bərabər qəbul edilməlidir.

İctimai binaların otaqlarında iş vaxtının başlanğıcına tələb olunan parametrlərin təmin edilməsi şərtlə mikroiqlim göstəricilərinin qeyri-iş vaxtında azaldılmasına yol verilir. Qeyri-iş vaxtında temperatur rejiminin 12°C-dən aşağı olmayaraq normadan aşağı saxlanması mümkündür.

Texniki tapşırıqda və ya rəqlamentdə digər hal nəzərdə tutulmadıqda qeyri-iş vaxtında temperaturun normadan aşağı salınmasına yol verilir.

8.17. Bütün növ məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin birinci mərtəbəsində yerləşən qrup (oyun) otaqlarında və həmçinin sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlar üçün xüsusi məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin yataq və soyunub-geyinmə otaqlarında isidilən döşəmələr nəzərdə tutulmalıdır. Otaqda orta temperatur 23°C həddlərində saxlanmalıdır.

8.18. Teatr və klub səhnələrinin isidilməsi üçün qızdırıcı cihazlar kimi radiatorlardan istifadə edilməsi tövsiyə olunur. Qızdırıcı cihazlar səhnə planşetinin səviyyəsindən 0,5 m-dən hündür olmayaraq, səhnənin arxa divarında və ya səhnəarxasında yerləşdirilməlidir.

8.19. Hava və ya isti hava pərdələri aşağıdakı yerlərdə nəzərdə tutulmalıdır:

- ictimai binaların vestibüllərinin və ya inzibati-məişət otaqlarının xarici qapılarının yanında - xarici havanın hesabi temperaturundan (AzDTN 2.12-2* üzrə parametr B) və 1 saat ərzində qapıdan keçən insan sayından asılı olaraq: mənfi 8°C-dən mənfi 20°C-yə qədər temperaturlarda - 200 və daha çox insan; mənfi 20°C və daha aşağı temperaturlarda - 100 və daha çox insan olduqda;

- layihə tapşırığına əsasən kondisiyalaşdırılmış binaların darvaza, qapı və boşluqlarının yanında.

8.20. Xarici boşluqların, darvaza və qapıların yanında hava və isti hava pərdələri küləyin təzyiqi nəzərə alınmaqla hesablanmalıdır. Hava sərfini xarici havanın temperaturunu və küləyin sürətini AzDTN 2.12-2* üzrə B parametrlərində (5 m/s-dən çox olmamaqla) qəbul etməklə müəyyən etmək lazımdır. İsti hava pərdələrinin yarıqlarından və ya dəşiklərindən hava buraxılmasının sürəti aşağıdakı göstəricilərdən yuxarı qəbul edilməməlidir:

15 m/s - xarici qapıların yanında;

25 m/s - darvaza və texnoloji boşluqların yanında.

İsti hava pərdələri ilə vurulan havanın temperaturu hesablamaya əsasən, aşağıdakı göstəricilərdən yuxarı qəbul edilməməlidir: 50°C - xarici qapıların yanında; 70°C - darvaza və texnoloji boşluqların yanında.

8.21. İctimai binaların vestibülü üçün xarici qapı, darvaza və boşluqlardan daxil olan hava qarışığının hesabi temperaturu 12°C-dən aşağı qəbul edilməməlidir.

8.22. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində havanın hesabi temperaturu və havadəyişmə misli AzDTN 2.12-2*-yə və müvafiq digər normativ hüquqi aktlara əsasən qəbul edilməlidir.

8.23. İkitərəfli və ya küncdən havalandırması olan məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin yataq otaqlarındakı havanın çıxarılmasının qrup otaqlarından keçirməklə nəzərdə tutulmasına yol verilir.

Qida bloklarından sorucu hava kəmərləri qrup və ya yataq otaqlarından keçirilməməlidir.

8.24. Ümumi təhsil müəssisələrinin binalarında hesabi temperaturu və havadəyişmə mislini cədvəl 8.2 üzrə qəbul etmək tövsiyə olunur. İnternatların yataq otaqlarında istismar rejimində hesabi temperaturun saxlanmasının dəqiqliyi $\pm 1^{\circ}\text{C}$ olmalıdır.

8.25. Ümumi təhsil müəssisələrində və onların nəzdindəki internatlarda iş vaxtında hava ilə isitmə sistemində olan havanın temperaturu 40°C-dən yuxarı qalxmamalıdır.

Cədvəl 8.2

Əsas otaqlar	Havanın hesabi temperaturu, °C	1 saat ərzində havadəyişmə misli, azı
Sınıf otaqları, tədris kabinetləri, laboratoriyalar, akt zalı-mühazirə auditoriyası, nəğmə və musiqi sinifi-klub otağı	18	2 dəfə, lakin 1 yer üçün verilən xarici hava 20 m ³ /saat-dan az olmamalıdır
Tədris emalatxanaları	18	Həmçinin
Dərnək otaqları	18	1,5 dəfə, lakin 1 yer üçün verilən xarici hava 20 m ³ /saat-dan az olmamalıdır
Xüsusi internat məktəblərinin və ümumi təhsil müəssisələrinin nəzdindəki internatların yataq otaqları	20	Həmçinin

8.26. Ümumi təhsil müəssisələrinin tədris otaqlarından havanın kənarlaşdırılması AzDTN 2.12-2*-nin tələbləri nəzərə alınmaqla, rekreasiya və sanitariya qovşaqlarından, həmçinin xarici şüşələnmənin eksfiltrasiyası hesabına nəzərdə tutulmalıdır.

Mexaniki və ya mərkəzləşdirilməmiş hava axınlı vurucu ventilyasiya olduqda, tədris müəssisələrində 1 saatda hava dəyişməsinin azı bir misli və daha çox hesabı ilə təbii sorucu ventilyasiya nəzərdə tutulmalıdır.

Hava ilə isitmə olduqda, tədris otaqlarında sorucu kanallar nəzərdə tutulmur.

8.27. Ümumi təhsil müəssisələrinin binalarında hava ilə isitmə ventilyasiya ilə birlikdə olduqda, sistemlərin avtomatik idarə edilməsi, o cümlədən iş vaxtında otaqlarda hesabi temperaturun və nisbi rütubətin 40-60% hüdudunda saxlanması, həmçinin dərs olmayan vaxtda hava temperaturunun 15°C-dən aşağı olmamasının təmin edilməsi nəzərdə tutulmalıdır.

8.28. Ümumi təhsil müəssisələrinin yeməxanalarında hava dəyişməsi mətbəxin texnoloji avadanlığının işlənməsi zamanı yaranan izafi istiliyin udulmasına hesablanmalıdır. Qida blokunun istehsalat otaqlarına vurucu havanın verilməsi yemək zalından həyata keçirilməməlidir.

Vurulan xarici havanın həcmi yemək zalında bir yer üçün 20 m³/saat-dan az olmamalıdır.

8.29. 200 nəfərə qədər şagirdi olan ümumi təhsil müəssisələrində havanın mexaniki vurulması olmadan ventilyasiyanın quraşdırılmasına yol verilir.

8.30. İlk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrində havanın hesabi temperaturu və hava dəyişməsi cədvəl 8.2 üzrə, orta ixtisas təhsili və ali təhsil müəssisələrində isə cədvəl 8.3 üzrə qəbul edilməsi tövsiyə olunur.

Cədvəl 8.3

Otaqlar	Havanın hesabi temperaturu, °C	1 saat ərzində havadəyişmə misli, azı	
		havanın vurulması	havanın sorulması
Auditoriyalar, tədris kabinetləri, zərərli maddələrin (xoşagəlməz qoxuların) ayrıldığı laboratoriyalar, kurs və diplom layihələndirilməsi üçün zallar, oxu zalları, konfrans zalları, akt zalları, xidməti otaqlar	18	2 dəfə, lakin 1 yerə verilən xarici hava 20 m ³ /saat-dan az olmamalıdır	
Zərərli və radioaktiv maddələrin ayrıldığı laboratoriyalar və digər sahələr, laboratoriya nəzdində sorucu skafları olan yuma yerləri	18	Texnoloji tapşırıqlara müvafiq olaraq. Hesablama üzrə	
Yüksək dəqiqlikli cihazları olan laboratoriyalar	20	Həmçinin	
Sorucu skafları olmayan laboratoriya qablarının yuyulma yerləri	18	4	6

8.31. Otaqlarda videodisplay terminalları və PEHM istifadə edildikdə SQ 5146-nın tələbləri nəzərə alınmalıdır.

8.32. Ali təhsil müəssisələrinin tutumu 150 və daha çox yerlik akt zalları və auditoriyalarında, texniki-iqtisadi əsaslandırma olduqda, AzDTN 2.12-2*-yə əsasən hava mühitinin optimal parametrləri qəbul edilməlidir.

8.33. Yemək zalları və müştərilər üçün nəzərdə tutulmuş digər otaqların hava dəyişməsi ictimai iaşə müəssisələrinin istehsalat otaqlarının hava dəyişməsindən maksimal dərəcədə təcrid edilməlidir.

8.34. Tamaşa və klub kompleksləri otaqları, səhnəyə (estrada) xidmət, həmçinin inzibati-təsərrüfat otaqları, emalatxana və anbarlar üçün ayrıca vurucu-sorucu ventilyasiya sistemləri nəzərdə tutulmalıdır.

8.35. Klubun tamaşa zalında və ya teatrda (dekorasiya asılan tirləri olan səhnə ilə) kənarlaşdırılan hava, zalda 10% təzyiq basqısını təmin etmək üçün, daxil olan hava axınının 90%-ni (resirkulyasiya daxil olmaqla) təşkil etməlidir; səhnədən kənarlaşdırılan hava zaldan kənarlaşdırılan ümumi havanın 17%-dən çox olmamalıdır.

8.36. Kinoteatr, klub və teatrların tamaşa zallarında tamaşaçıların yerləşmə zonalarında havanın parametrləri ventilyasiya və ya havanın kondisiyalaşdırılması sistemləri ilə cədvəl 8.4-də göstərilən tələblərə müvafiq olaraq təmin olunmalıdır.

Cədvəl 8.4

Otaqlar	Havanın hesabi temperaturu, °C	1 saat ərzində havadəyişməmi sli, azı	Əlavə göstərişlər
Tutumu 800 və daha çox yeri olan tamaşa zalı estrada ilə, tutumu 600 və daha çox yeri olan tamaşa zalı səhnə ilə	19	2 dəfə, lakin 1 tamaşaçı üçün verilən xarici hava 20 m ³ /saat-dan az olmamalıdır	İlin soyuq dövründə: kinoteatrların* isidilməsi üçün - 14°C; B parametrləri üzrə xarici havanın hesabi temperaturunda nisbi rütubət - 40-45% İlin isti dövründə: B parametrləri üzrə xarici havanın hesabi temperaturunda nisbi rütubət - 50-55%
Tutumu 800 yerə qədər olan tamaşa zalı estrada ilə, tutumu 600 yerə qədər olan tamaşa zalı səhnə ilə	19	Həmçinin	İlin soyuq dövründə: kinoteatrların* isidilməsi üçün - 14°C; İlin isti dövründə: A parametrləri üzrə xarici hava temperaturundan 3°C-dən çox olmayaraq yuxarı olmalıdır (IV iqlim rayonunda tutumu 200 və daha çox yeri olan zal üçün tutumu 600 və daha çox yeri olan tamaşa zalı ilə analoji olaraq)
Səhnə, səhnəarxası, cib	20	-	
* Kinoteatrlarda tamaşaçıları üçün qarderob nəzərdə tutulmadığı hallarda.			

8.37. Nadir kitablar və əlyazmalar saxlanılan, həmçinin fondunun həcmi 1 milyon və daha çox saxlama vahidi olan kitabxanaların kitab saxlanılan yerlərində və I qrup arxivlərin materialları saxlanılan yerlərində havanın kondisiyalaşdırılması nəzərdə tutulmalıdır.

8.38. Fondu 200 min və daha çox saxlama vahidi olan elmi kitabxanaların oxu və mühazirə zallarında və kitab saxlanılan yerlərində hava ilə isitmənin vurucu ventilyasiya və ya havanın kondisiyalaşdırılması sistemi ilə birgə tətbiqinə yol verilir.

8.39. Tutumu 300 min saxlama vahidindən çox olan arxivlərdə, kitab saxlanılan yerlərdə hava ilə isitmə vurucu ventilyasiya və ya havanın kondisiyalaşdırılması sistemi ilə birgə tətbiq edilməlidir. Arxiv binalarının digər otaqlarında su ilə isitmə sistemi nəzərdə tutulmalıdır.

8.40. Fondu 200 min və daha çox saxlama vahidi olan kitabxana binalarının kitab saxlanılan yerlərində, oxu zallarında və müəhazirə zallarında ayrıca vurucu ventilyasiya sistemləri nəzərdə tutulmalıdır.

8.41. Oxucu yerləri, kitab fondları və oxuculara xidmət yerləri zonaları bir otaqda yerləşən fondu 50 minə qədər saxlama vahidi olan kütləvi kitabxanalarda və tutumu 300 minə qədər saxlama vahidi olan arxivlərdə havadəyişmə bir mislindən az olmamaq hesabı ilə təbii ventilyasiya qurulmasına yol verilir.

8.42. Kitabxanaların fondu 200 min və daha çox saxlama vahidi olan kitab saxlanılan yerlərində, oxu və müəhazirə zallarında, həmçinin arxivlərin kitab saxlanılan yerlərində havanın resirkulyasiyası nəzərdə tutulmalıdır.

Xarici havanın həcmi hesabalama ilə müəyyən edilməlidir. Kitab saxlanılan yerlərdə bu, onlara verilən havanın ümumi həcmnin 10%-dən çox olmamalıdır. Oxu və müəhazirə zallarında vurulan xarici havanın ümumi həcmi 1 nəfərə 20 m³/saat-dan az olmamalıdır.

8.43. Müəhazirə zalları, oxu zalları və kitab saxlanılan yerlər üçün təbii sorucu ventilyasiyanın quraşdırılmasına yol verilir.

8.44. Kitabxanaların kitab saxlanılan yerləri üçün xarici havanın tozdan təmizlənməsi və resirkulyasiya edilən havanın zərərsizləşdirilməsi (texnoloji tapşırıq ilə müəyyən edilmiş otağın havasındakı mikroorqanizmlərin konsentrasiyasının yol verilən həddinə qədər) nəzərdə tutulmalıdır.

Kənarlaşdırılan havanın həcmi kitab saxlanılan böyük yer üzrə 1 saatda hava dəyişməsinin altı misli hesabı ilə müəyyən edilməlidir.

Kitabxana və arxivlərdə havanın hesabi temperaturunu 18°C-yə bərabər qəbul etmək lazımdır. Hava dəyişməsinin 1 saatda misli 2 dəfə, lakin 1 yer üçün verilən xarici hava 20 m³/saat-dan az olmayaraq qəbul edilməlidir. Kitabxana və arxiv binalarında havanın nisbi rütubəti 55 %-dən çox olmamalıdır.

8.45. Ticarət sahəsi 250 m²-ə qədər olan mağazalarda təbii ventilyasiyanın nəzərdə tutulmasına yol verilir.

8.46. Mağaza sahələrində havanın hesabi temperaturu texnoloji tapşırıqə görə qəbul edilir. Mağazalarda hava dəyişməsinin misli 1 saatda 1-dən az olmamalıdır.

8.47. İdman və bədən tərbiyəsi-sağlamlıq qurğularında məşğul olanların yerləşdiyi zonalarda havanın hərəkətliliyi aşağıdakıları keçməməlidir, m/s:

- hovuz zallarında (o cümlədən sağlamlıq üzgüçülüüyü və üzməyi bacarmayanların öyrədilməsi üçün) - 0,2;

- güləş, stolüstü tennis idman zallarında, örtülü buz meydançalarında və avarçəkmə hovuzlarının zallarında - 0,3;

- digər idman zallarında, hovuzlarda hazırlıq məşğələləri üçün zallarda və bədən tərbiyəsi-sağlamlıq məşğələləri üçün yerlərdə - 0,5.

8.48. Havanın nisbi rütubəti aşağıdakı kimi qəbul edilməlidir, %:

- tamaşaçılar üçün yer olmayan idman zallarında, bədən tərbiyəsi-sağlamlıq məşğələləri və hovuzlarda hazırlıq məşğələləri üçün olan zallarda – 30-60;

- hovuz zallarında (o cümlədən avarçəkmə üçün) – 50-60.

Nisbi rütubətin aşağı həddi ilin soyuq dövrü üçün cədvəl 8.5-də göstərilmiş temperaturalarda verilmişdir.

Cədvəl 8.5

Otaqlar və sahələr	Havanın hesabi temperaturu və rütubət	1 saat ərzində havadəyişmə misli, azı
1. Tribunalarının tutumu 800 yerdən çox olan idman zalları, tamaşaçılar üçün tribunaları olan örtülü buz meydançaları	İlin soyuq dövründə- $+18^{\circ}\text{C}$ 30-45% nisbi rütubətdə və B parametrləri üzrə xarici havanın hesabi temperaturunda İlin isti dövründə- $+26^{\circ}\text{C}$ –dən çox olmayaraq (örtülü buz meydançalarında $+25^{\circ}\text{C}$ -dən çox olmayaraq) 60%-dən çox olmayan (buz meydançalarında 55%-dən çox olmayaraq) nisbi rütubətdə və B parametrləri üzrə xarici havanın hesabi temperaturunda	2 dəfə, lakin 1 məşğul olunan üçün xarici hava $80\text{ m}^3/\text{saat}$, 1 tamaşaçı üçün isə $20\text{ m}^3/\text{saat}$ -dan az olmamalıdır
2. Tribunalarının tutumu 800 yer və ondan az olan idman zalları	$+18^{\circ}\text{C}$ - ilin soyuq dövründə	Həmçinin
3. Tamaşaçı yerləri olan və olmayan hovuz zalları (o cümlədən sağlamlıq üzgüçülüüyü və üzməyi bacarmayanların öyrədilməsi üçün)	Hovuzdakı suyun temperaturundan $1-2^{\circ}\text{C}$ yüksək	Həmçinin
4. Tamaşaçı yerləri olmayan idman zalları	$+15^{\circ}\text{C}$	2 dəfə, lakin 1 məşğul olunan üçün xarici hava üçün isə $20\text{ m}^3/\text{saat}$ -dan az olmamalıdır
5. Hovuzlarda hazırlıq məşğələləri üçün zallar, xoreoqrafiya sinifləri, bədən tərbiyəsi- sağlamlıq məşğələləri üçün zallar	$+19^{\circ}\text{C}$	Həmçinin

Hovuz zallarının qoruyucu konstruksiyalarının istilik-texniki hesabatında nisbi rütubəti 67%, temperaturu isə $+27^{\circ}\text{C}$ qəbul etmək lazımdır.

Yapışdırılmış ağac konstruksiyalarının tətbiqi zamanı onların yerləşdiyi zonalarda bütün gün və il ərzində 45%-dən az olmamaqla nisbi rütubət təmin edilməlidir, temperatur isə $+35^{\circ}\text{C}$ -dən çox olmamalıdır.

8.49. Havanın hesabi temperaturu və havadəyişmə misli cədvəl 8.5 üzrə qəbul edilməlidir.

İdman zallarının ventilyasiyası və havanın kondisiyalaşdırılması ilə birləşdirilmiş hava isitmə sistemlərində havanın zərərsizləşdirilməsinin təmin edilməsi ilə resirkulyasiyasının tətbiq edilməsinə yol verilir.

8.50. Buz arenası və tamaşaçı yerləri olan universal zallarda hava dəyişməsinin hesablanması fəaliyyətin aşağıdakı istismar rejimləri üçün yerinə yetirilməlidir:

- buz meydançasında keçirilən yarış, tamaşaçılar olmaqla;
- buzdan istifadə etməməklə yarış və ya tamaşa, tamaşaçılar olmaqla;
- buz meydançasında məşq, tamaşaçılar olmadan.

Buzsuz idman zallarında və tamaşaçı yerləri olan hovuz zallarında hava dəyişməsinin hesablanması iki rejimdə (tamaşaçılarla və onlarsız) yerinə yetirilməlidir.

8.51. İl ərzində fəaliyyət göstərən istirahət və turizm binaları və qurğuları, həmçinin yay mövsümündə fəaliyyət göstərən uşaq-sağlamlıq düşərgələrində isitmə sistemləri nəzərdə tutulmalıdır.

8.52. Sanatoriyaların və istirahət müəssisələrinin yataq otaqlarında təbii sorucu ventilyasiyanın nəzərdə tutulması tövsiyə edilir.

IV iqlim rayonu üçün istirahət müəssisələrinin yaşayış otaqlarında sorucu mexaniki ventilyasiyanın nəzərdə tutulması tövsiyə edilir.

8.53. Sanitar qovşaqları olan yaşayış otaqları və nömrələrdən havanın kənarlaşdırılmasını sanitariya qovşaqlarının aşağı hissəsində axma şəbəkəsi qurulmaqla sanitariya qovşaqları vasitəsi ilə nəzərdə tutmaq lazımdır.

8.54. İstənilən iqlim rayonunda yerləşdirilən yüksək kateqoriyalı ("beş ulduzlu", "dörd ulduzlu") mehmanxanaların yemək zallarında və ictimai iaşə müəssisələrinin istehsalat sahələrində əhəmiyyətli dərəcədə istilik ayrılması olduqda havanın kondisiyalaşdırılması, həmçinin qalan xidməti sahələrdə vurucu-sorucu ventilyasiya nəzərdə tutulmalıdır.

8.55. Xəstəxana binalarındakı ventilyasiya, hava kütlələrinin axınının havanın təmizliyinə daha aşağı tələblər qoyulduğu sahələrdən havanın təmizliyinə daha yüksək tələblər qoyulduğu sahələrə axmasını istisna etməlidir.

Əməliyyat otaqlarında, intensiv terapiya palatalarında, yanıq palatalarında və havanın təmizliyinə daha çox tələblər qoyulan oxşar otaqlarda verilən təmiz havanın normativ həcminə əlavə olaraq havanın resirkulyasiya edilməsinə yol verilir.

Otaqda havanın hərəkətliliyi 0,3 m/s-dən çox olmamalıdır.

8.56. Əməliyyat, narkoz, doğuşqabağı, doğuş, əməliyyatdan sonrakı palatalarda, reanimasiya zallarında, intensiv terapiya palatalarında, yanıq zədələnmələri olan xəstələr üçün bir çarpayılı və iki çarpayılı palatalarda, südəmə, yeni doğulmuş, vaxtından əvvəl doğulmuş, zədələnmiş uşaqlar üçün olan palatalarda, barokamera zallarında, həmçinin heyvanlar üçün vivariumlarda steril zonasında havanın kondisiyalaşdırılması, müstəqil ventilyasiya və mikroiqlim sistemlərinin nəzərdə tutulması məcburi hesab edilir.

Müalicə müəssisələrinin havanın təmizliyinə daha yüksək tələblər qoyulduğu otaqlarına (əməliyyat, intensiv terapiya palataları, yanıq palataları və oxşar otaqlar) vurulan hava, həmçinin resirkulyasiya edilən hava (havadakı mikroorqanizmlərin və virusların azı 95% inaktivasiya effektivliyi təmin edilməklə) havanın zərərsizləşdirilməsi qurğularında təmizlənməlidir.

Yoluxucu xəstəliklər, o cümlədən vərəm şöbələrində mexaniki sorucu ventilyasiya fərdi kanallar vasitəsi ilə hər bir boksda və yarımboksda quraşdırılmalı və havanın zərərsizləşdirilməsi qurğuları ilə və antibakterial filtirlərlə təchiz edilməlidir.

8.57. Kənd yaşayış məntəqələrində xəstəxana şöbələrinin palatalarında vurucu ventilyasiya qurğularında havanın nəmləndirilməsinin nəzərdə tutulmamasına yol verilir.

8.58. Vağzalların ventilyasiya və kondisiyalaşdırma sistemlərinin quraşdırılması zamanı AzDTN 2.12-2* -nin tələbləri rəhbər tutulmalıdır.

Resirkulyasiya havasından sahəyə verilən havanın 30%-dən çox olmayan həcmində istifadə edilməlidir.

Resirkulyasiya havası, havadakı mikroorqanizmlərin və virusların azı 95% inaktivasiya effektivliyi təmin edilməklə, havanın zərərsizləşdirilməsi qurğuları ilə təmizlənməlidir.

Havanın nisbi rütubəti 30-60% həddində olmalıdır.

Mexaniki vurucu ventilyasiya yerləşməyə 1 adama 30 m³/saat-dan az olmayan xarici hava verməlidir.

8.59. Mexaniki vurucu ventilyasiya sistemi ilə təchiz edilməyən sahələr üçün açılan, tənzimlənən nəfəslilikləri və ya xarici hava verilməsi üçün döşəmədən azı 2 m hündürlükdə yerləşdirilən hava klapanları nəzərdə tutulmalıdır.

8.60. Vurulan hava, sorucu sistemlər tərəfindən kənarlaşdırılan havanın 90%-i həcmində bilavasitə zərərli maddələrin ayrıldığı sahələrə, havanın qalan hissəsi (10%) isə dəhlizlərə və ya hollara verilməlidir.

8.61. 35 m²-dən az sahəsi olan iş otaqlarından havanın dəhlizə axını hesabına kənarlaşdırılmasının nəzərdə tutulmasına yol verilir.

8.62. Təbii sorucu ventilyasiyanın 1-3 mərtəbə hündürlüyündə və hesabi tutumu 300 nəfərdən az olan binaların otaqlarında nəzərdə tutulmasına yol verilir.

8.63. Havaya toz və aerosolun ayrılmasının mümkün olduğu maket emalatxanalarında və digər sahələrdə sorucu şkafdan kənarlaşdırılan havanın həcmi cədvəl 8.6-yə müvafiq olaraq, şkafın hesabi boşluğunda havanın hərəkət sürətindən asılı olaraq müəyyən etmək lazımdır.

Cədvəl 8.6

İşçi zonada zərərli maddələrin təhlükəlilik sinfi (SQ 4617 üzrə)	Şkafın hesabi boşluğunda havanın hərəkət sürəti, m/s (azı)
4-cü	0,5
3-cü	0,7
1-ci və 2-ci	1

Partlayış təhlükəsi olan maddələrin havaya ayrılması ilə bağlı işlərdə sorucu şkafın hesabi boşluğunda havanın hərəkət sürəti 1 m/s qəbul edilməlidir.

8.64. Təsərrüfat-ıçməli və təsərrüfat-yanğın əleyhinə su kəməri sistemində hidrostatik basqı ən aşağıda yerləşən sanitariy texniki cihazın səviyyəsində 4 atm-dən çox olmamalıdır. Yanğın söndürülməsi zamanı təsərrüfat-yanğın əleyhinə su kəməri sistemində ən aşağıda yerləşən sanitariy texniki cihazın səviyyəsində basqının 6 atm-ə qədər artırılmasına yol verilir.

Ayrıca yanğın əleyhinə su kəməri sistemində ən aşağı yerləşən yanğın kranının səviyyəsində, həmçinin yanğın dayaqlarının tranzit təsərrüfat-ıçməli su sərfinin yuxarı mərtəbələrə verilməsi sxemlərində hidrostatik basqı yanğınsöndürmə rejimində 9 atm-dən yüksək olmamalıdır.

8.65. Sanitariy texniki cihazlarda suyun yol verilən təzyiqinin normativ tələblərə uyğun olması, su və enerji ehtiyatlarından səmərəli istifadə üçün aşağıdakılar nəzərdə tutulmalıdır:

- tənzim olunan ötürücüsü (mühərrikin dövr etmələri) olan nasos aqreqatları;
- mərtəbə üzrə təzyiq tənzimləyicilərinin quraşdırılması ilə birzonalı su təchizatı sxemi.

8.66. İstehsalat çirkab sularının buraxılma yerlərində yağıtutucuların quraşdırılması aşağıdakı ictimai işə müəssisələri üçün nəzərdə tutulmalıdır:

- yarımfabrikatlarla işləyənlər üçün - zallarda 500 və daha çox yer olduqda;
- xammalla işləyənlər üçün - zallarda 200 və daha çox yer olduqda.

Məktəbəqədər və ümumi təhsil müəssisələrinin qida blokları yağıtutucularla layihə tapşırığına əsasən təchiz edilir.

8.67. İctimai binalarda zibildən və tozdan təmizləmə sistemi, zibilin müvəqqəti (sanitariy normaları həddində) saxlanması və onun daşınması imkanı nəzərdə tutulmalıdır.

İctimai bina və komplekslərdə zibildən təmizlənmənin pnevmatik sistemlərinin qurulması, onların istismarının texniki-iqtisadi məqsədəuyğunluğu layihə tapşırığı ilə müəyyənləşdirilməlidir.

Binadan zibilin çıxarılma vasitələri, onun yerləşdiyi yaşayış məntəqəsində qəbul edilmiş təmizləmə sistemi ilə əlaqələndirilməlidir.

8.68. Zibilötürücü borular (pnevmatik zibildən təmizlənmə sistemi olmadığı təqdirdə) aşağıdakı binalarda nəzərdə tutulmalıdır:

- 3-mərtəbəli və daha hündür ali və ya orta ixtisas təhsil müəssisələrinin, tutumu 100 və daha çox yer olan mehmanxanaların və motellərin binalarında;

Digər ictimai binalarda zibilötürücü borularının quraşdırılması zərurəti layihə tapşırığı ilə müəyyənləşdirilir.

Mövcud binanın üstündə mansarda mərtəbəsi tikildikdə mövcud olan zibildən təmizləmə sisteminin dəyişdirilməsinə yol verilir.

Zibilötürücü boruları ilə təchiz edilmiş binalar üçün zibil kamerasının həyət tərəfdən yerləşdirilməsi nəzərdə tutulmalıdır. Zibil kamerasının qapısına zibildəşiyən maşının yaxınlaşa bilməsi təmin edilməlidir. Zibildəşiyən maşının bilavasitə zibil kamerasına yaxınlaşmasının təşkili mümkün olmadığı halda zibil konteynerlərinin yerləşdirilməsi üçün yer (meydança) nəzərdə tutulmalıdır.

Zibilötürücü boruları ilə təchiz edilməmiş binalar üçün zibil yığıma kamerası və ya təsərrüfat meydançası (şəhərlərdə - mütləq bərk örtüklü) nəzərdə tutulmalıdır.

Zibilötürücü borular quraşdırıldığı halda onların mütəmadi olaraq yuyulması, təmizlənməsi, dezinfeksiyası və gövdəsinin sprinkləşdirilməsi üçün qurğularla təchiz edilməlidir.

8.69. Müalicə müəssisələrinin stasionarlarında zibilötürücü borular layihələndirilmir. Tibbi, qida və məişət tullantılarının yığılması və yenidən emal edilməsi sistemi layihə tapşırığına və "Tibbi tullantıların idarə olunmasına dair tələblərə" müvafiq olaraq layihələndirilməlidir.

8.70. İctimai binalarda vakuumlu toz təmizləmənin mərkəzləşdirilmiş və ya kombinasiya edilmiş sisteminin qurulması zərurəti layihə tapşırığı ilə müəyyənləşdirilməlidir.

8.71. Vakuumlu toz təmizləmənin kombinasiya edilmiş sistemi üçün bir qəbuledici klapan ilə xidmət radiusu 50m-dən çox olmamalıdır.

8.72. Mərkəzləşdirilmiş və ya kombinasiya edilmiş toz təmizləmə sisteminin olmadığı təqdirdə, tozsoranların filtrlərinin təmizlənməsi kamerasının quraşdırılması layihə tapşırığı ilə müəyyənləşdirilir.

8.73. Binanın elementlərinin konstruktiv həlləri (o cümlədən boşluqların yerləşməsi, boru kəmərlərinin konstruksiyalardan keçən yerlərinin germetizasiya üsulları, ventilyasiya dəliklərinin quraşdırılması və istilik izolyasiyasının yerləşdirilməsi və s.) gəmiricilərin daxil olmasından mühafizəni nəzərdə tutmalıdır.

8.74. Zibilötürücü boruların gövdəsi səs və hava keçirməyən olmalı, insanların daimi olduqları otaqlara bitişməməlidir.

9. Enerjisəmərəliliyi

9.1. İctimai bina elə layihələndirilməlidir ki, onun istismarı zamanı otaq və sahələrin mikroiqliminə və digər şəraitlərinə qoyulmuş tələblərin yerinə yetirilməsi enerji ehtiyatlarının səmərəli sərf edilməsini təmin etsin.

Enerji və istiliyə qənaət edən texnologiyalardan (fasad və dam örtükləri sistemləri və s.), bərpa olunan enerji mənbələrindən (günəşdən, küləkdən və s.) istifadə edilməsi tövsiyə edilir.

9.2. Binanın tikinti konstruksiyalarının istilik-mühafizə göstəricilərinin müəyyən edilməsi AzDTN 2.12-4*-ə uyğun olaraq binaların qoruyucu konstruksiyalarının istilik ötürməyə müqaviməti normaları üzrə həyata keçirilməlidir; bu göstəricilərin bütün isitmə dövrü üçün binanın isidilməsi və ventilyasiyasına istiliyin xüsusi sərfinin normativ qiymətinə görə müəyyən edilməsinə yol verilir.

9.3. Binanın qoruyucu konstruksiyalarının tam işıq buraxan səthlərinin sahəsi divarların ümumi sahəsinin 18 %-dən çox olmamalıdır. Qoruyucu konstruksiyaların çevrilmiş istilik ötürmə müqaviməti $0,56 \text{ m}^2 \cdot ^\circ\text{C}/\text{Vt}$ -dən çox olduğu təqdirdə, tam işıq buraxan səthlərinin sahəsinin artırılmasına yol verilir.

9.4. Xarici havanın hesabi parametrlərini TNvəQ 2.01.01 və AzDTN 2.12-2* üzrə qəbul etmək lazımdır.

Qoruyucu konstruksiyaların istilik-texniki xarakteristikalarının hesablanması üçün daxili havanın hesabi temperaturunu 18°C -yə bərabər və ya texnoloji tələblərə görə qəbul etmək lazımdır.

9.5. Binanın mühəndis sistemləri havanın temperaturunun avtomatik və ya mexaniki tənzimlənməsinə malik olmalıdır.

Binanın isitmə sistemləri qeyri-iş vaxtında tələb olunan istilik axınının azaldılması üçün cihazlarla təchiz edilməlidir.

Soyuq və isti su, elektrik enerjisi, qaz və istilik ilə mərkəzləşdirilmiş qaydada təchiz edilmə zamanı və binada müxtəlif təşkilatlara və ya mülkiyyətçilərə məxsus olan bir neçə otaq (sahə) qrupları mövcud olduqda, hər otaq (sahə) qrupu enerji və su sərfiyyatının qeydiyyatı üçün ayrıca cihazlarla təchiz edilməlidir.

9.6. Zallar üçün havanın təmizlənməsi və zərərsizləşdirilməsi ilə havanın resirkulyasiyası tətbiq edilməlidir.

9.7. Binanın və ya otaqların ayrı-ayrı qruplarının istilik təchizatı mərkəzləşdirilmiş, avtonom və ya fərdi istilik mənbələri vasitəsi ilə AzDTN 2.12-2* və AzDTN 2.12-1-ə uyğun olaraq həyata keçirilə bilər. Bu zaman binalarda yerləşdirilən qazla işləyən istilik generatorları bağlı ocaqlı (odluqlu) və tənzimlənən qaz yandıran qurğulu olmalıdırlar.

9.8. İstismə, ventilyasiya və isti su sistemlərinə istiliyin verilməsi istilik məntəqəsindən ayrı-ayrı boru kəmərləri vasitəsi ilə nəzərdə tutulmalıdır.

9.9. Su isitmə boru kəmərlərinin ayrı-ayrı qolları konfrans zalları, yeməxanaların yemək zalları, vestibüllər, foye, kuluarlar üçün nəzərdə tutulmalıdır.

9.10. Əgər tikinti rayonunda ən soyuq beşgünlükdə xarici havanın hesabi temperaturu (B parametrinə görə) mənfi 15°C və daha aşağıdırsa və binada işləyənlərin sayı 200 nəfərdən çoxdursa, binaların əsas girişlərində isti hava və hava pərdələri nəzərdə tutulmalıdır.

10. Uzunömürlülük və təmirə yararlılıq

10.1. Sistemli texniki xidmət, binanın istismarına dair təlimatda təyin edilmiş istismar qaydalarına və təmir müddətlərinə riayət etmək şərti ilə layihələndirilmiş və tikilmiş bina layihə tapşırığında təyin edilmiş müddət ərzində öz yükdaşıyan konstruksiyalarının möhkəmliyini və dayanıqlığını saxlamalıdır.

10.2. Xidmət müddəti binanın nəzərdə tutulan xidmət müddətindən az olan elementlər, detallar, avadanlıq istismara dair təlimatda təyin edilmiş təmirlərarası müddətlərə uyğun olaraq və layihə tapşırığının tələbləri nəzərə alınmaqla dəyişdirilməlidir. Təmirlərarası müddətlərin müvafiq artırılması və ya azaldılması zamanı, daha az və ya daha çox uzunömürlü elementlərin, materialların və avadanlığın tətbiqi barədə qərar texniki-iqtisadi hesabatlar ilə müəyyən edilir.

10.3. Konstruksiyalar, detallar və bəzək materialları rütubət, aşağı və yüksək temperatur, aqressiv mühit və digər əlverişsiz amillərin mümkün təsirlərinə qarşı davamlı materiallardan hazırlanmalı və ya AzDTN 2.5-1-ə əsasən mühafizə olunmalıdır.

10.4. Mürəkkəb həcm-planlaşdırma həllərində binanın yağış, qar və qrunut sularının binanın yükdaşıyan və qoruyucu konstruksiyalarının içərisinə keçməsi, həmçinin xarici qoruyucu konstruksiyalarda kondensasiya rütubətinin əmələ gəlməsindən mühafizəsi üçün tədbirlər nəzərdə tutulmalı və ya qapalı məkanların ventilyasiyası, yaxud hava aralaylarının qurulması nəzərdə tutulmalıdır.

Normativ sənədlərin tələblərinə uyğun olaraq, zəruri qoruyucu tərkib və örtüklər tətbiq olunmalıdır.

10.5. Yığma elementlərin birləşmə yerləri və çoxsaylı konstruksiyalar əsasların qeyri-bərabər çökməsi və digər istismar təsirlərindən əmələ gələn temperatur deformasiyaları və yüklərin qəbul edilməsinə hesablanmalıdır.

Birləşmə yerlərində istifadə olunan sıxlaşdırıcı və germetikləşdirici materiallar mənfi temperatur və islanmaların təsiri zamanı elastiklik və adgeziya xassələrini saxlamalı və ultrabənövşəyi şüalara davamlı olmalıdır. Germetikləşdirici materiallar konstruksiyaların mühafizə və mühafizə-dekorativ örtükləri ilə onların birləşdirilmə yerlərində bir birilə uyğunlaşan olmalıdır.

10.6. Binaın mühəndis sistemlərinin avadanlığına, armatur və cihazlarına və onların birləşmələrinə və binanın dam örtüyünün yükdaşıyan elementlərinə baxış, texniki xidmət, təmir və əvəzetmə məqsədi ilə həmin sahələrə daxil olmaq imkanı təmin olunmalıdır.

10.7. Binaların yükdaşıyan konstruksiyaları elə şəkildə layihələndirilməli və quraşdırılmalıdır ki, onların tikintisi prosesində və istismarın hesabi şərtlərində aşağıdakı hallar istisna olunsun:

- konstruksiyaların istismarının dayandırılması zərurətinə gətirib çıxaran dağılması və ya zədələnməsi;

- deformasiya və ya çatların əmələ gəlməsi nəticəsində konstruksiyaların və ya bütövlükdə binaların istismar xüsusiyyətlərinin yolverilməz dərəcədə pisləşməsi.

Binaların konstruksiyaları və əsasları tikinti rayonu və meydançasında təhlükəli geoloji proseslərin təsirləri nəzərə alınmaqla hesablanmalıdır.

Binaların işlənən ərazilərdə, çökmə qruntlarda, seysmik rayonlarda, həmçinin digər mürəkkəb geoloji şəraitdə yerləşdirilməsi zamanı müvafiq normativ texniki sənədlərin əlavə tələbləri nəzərə alınmalıdır.

10.8. Konstruksiyaların hesablanması zamanı, baş verməsi az ehtimal olunan və az müddət davam edən, son həddə çatma nöqtəyi-nəzərindən elə də vacib olmayan qəza halı da (məsələn, partlayış, toqquşma, yanğın, həmçinin konstruksiyanın hər hansı bir elementinin sıradan çıxmasından sonra bilavasitə yaranmış hal - *tədricən artan uçulma*) daxil olmaqla, hesabi hallar nəzərdən keçirilməlidir.

İctimai təyinatlı bina və otaqların əsas funksional-tipoloji qruplarının siyahısı

İctimai binaların siyahısı
1. Təhsil, tərbiyə və kadr hazırlığı üçün binalar
1.1. Ümumi tipli, ixtisaslaşdırılmış, sağlamaşdırıcı məktəbəqədər təhsil müəssisələri.
1.2. Ümumi təhsil müəssisələri (məktəblər, gimnaziyalar, liseylər, kolleclər, məktəb-internatlar və s.).
1.3. Peşə təhsili müəssisələri (ilk, texniki və yüksək texniki).
1.4. Ali təhsil müəssisələri.
1.5. Məktəbdənkənar təhsil müəssisələri (şagirdlərin və gənclərin).
1.6. Təhsil fəaliyyətini həyata keçirən digər müəssisələr (aeroklublar, sürücülük məktəbləri, müdafiə təhsil müəssisələri, musiqi məktəbləri və s.).
2. Elmi-tədqiqat müəssisələri, layihə və ictimai təşkilatlar, eləcə də idarəetmə üçün binalar
2.1. Elmi-tədqiqat institutlarının binaları (böyük xüsusi qurğular istisna olmaqla).
2.2. Layihə və konstruktör təşkilatlarının binaları.
2.3. İnformasiya mərkəzləri və redaksiya-nəşriyyat binaları (mətbəələr istisna olmaqla).
2.4. İdarəetmə orqanlarının binaları (AzDTN 2.7-4*-ün tələblərinə uyğun olaraq).
2.5. İctimai təşkilatların (qeyri-kommersiya təşkilatlarının, siyasi partiyaların) binaları.
2.6. Kredit və sığorta təşkilatlarının binaları.
2.7. Arxiv idarələrinin binaları (AzDTN 2.7-4*-ün tələblərinə uyğun olaraq).
2.8. İdarəetmə müəssisələri, eləcə də təşkilat və müəssisələrin inzibati bölmələri (AzDTN 2.7-4*-ün tələblərinə uyğun olaraq).
2.9. Məhkəmə, notariat xidməti və hüquq xidmətləri müəssisələrinin binaları (AzDTN 2.7-4*-ün tələblərinə uyğun olaraq).
2.10. Hüquq-mühafizə orqanlarının binaları (AzDTN 2.7-4*-ün tələblərinə uyğun olaraq).
2.11. Fövqəladə Hallar Nazirliyinin binaları (AzDTN 2.7-4*-ün tələblərinə uyğun olaraq).
3. Səhiyyə və istirahət üçün binalar və qurğular
3.1. Stasionarlı tibb müəssisələri (xəstəxanalar, tibbi mərkəzlər və s.).
3.2. Ambulator-poliklinika və tibbi-sağlamlıq müəssisələri, qan köçürmə stansiyaları və s.
3.3. Apteklər, süd mətbəxləri.
3.4. Tibbi-bərpaedici və korreksiya müəssisələri, həmçinin uşaqlar üçün.
3.5. Sanatoriyalar, sanatoriya-kurort müəssisələri.
3.6. İstirahət və turizm müəssisələri, o cümlədən sağlamaşdırma müəssisələri.
3.7. Stasionarsız müəssisələr (ambulator müəssisələr istisna olmaqla).
3.8. Ahıllar, əlilliyi olan şəxslər üçün internat evləri, psixonevroloji internat, insan alveri qurbanları üçün yardım mərkəzləri, penitensiar müəssisələrdə cəza çəkməkdən azad edilmiş şəxslər üçün sosial adaptasiya mərkəzləri, günərzi qayğı mərkəzləri, yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün ixtisaslaşdırılmış sosial reabilitasiya müəssisələri, sosial-psixoloji yardım mərkəzləri, müvəqqəti sığınacaqlar, peşə istiqamətləndirmə mərkəzləri, palliativ yardım mərkəzləri, hospislər, icma əsaslı reabilitasiya mərkəzləri, kiçik qrup evləri, müvəqqəti qayğı xidmətləri, sosial mağazalar və yeməxanalar və digər müəssisə və xidmətlər.
4. Ticarət, ictimai iaşə və məişət xidmətiləri üçün binalar binaları

4.1. Pərakəndə və topdansa satış ticarət müəssisələri üçün binalar (bazarlar, mağazalar, mərkəzləri, topdan-pərakəndə ticarət mərkəzləri və s.), o cümlədən ticarət-əyləncə kompleksləri
4.2. İctimai iş müəssisələrinin binaları (açıq və qapalı şəbəkə) (istehsal müəssisələrinin köməkçi binalarına və yerləşmələrə aid edilən ictimai iş binaları və otaqları istisna olmaqla).
4.3. Əhaliyə məişət xidməti müəssisələrinin binaları.
5. Bilavasitə əhaliyə xidmət üçün nəzərdə tutulmuş nəqliyyat müəssisələrinin binaları
5.1. Bütün növ nəqliyyat vağzal binaları.
5.2. Sərnişinlərə xidmət müəssisələri, nəqliyyat və ekspedisiya agentlikləri.
5.3. Sanitar-məişət təyinatlı qurğular, binalar və otaqlar.
6. Mədəni-asudə vaxtının keçirilməsilə bağlı fəaliyyət və dini mərasimlər üçün qurğular, binalar və sahələr
6.1. Bədən tərbiyəsi, idman və bədən tərbiyəsi-asudə təyinatlı obyektləri: -tamaşaçılarla; -tamaşaçılarızsız;
6.2. Mədəni-maarif təyinatlı və dini təşkilatların binaları və otaqları:
6.3. Kitabxanalar və oxu zalları;
6.4. Muzeylər və sərgilər;
6.5. Əhali üçün dini təşkilatlar və idarələr (məscidlər, kilsələr, məbədlər və digər ibadət tikililəri).
6.6. Tamaşa müəssisələri (teatrlar, kinoteatrlar, konsert zalları, sirkilər və s.).
6.7. Klub və asudə-əyləncə müəssisələri.
7. Kommunal təsərrüfat binaları <i>(istehsal, anbar və nəqliyyat binaları və qurğuları istisna olmaqla)</i>
7.1. Vətəndaş mərasimləri üçün binalar və dəfn büroları.
7.2. Otel müəssisələri, motellər və kempinqlər üçün binalar.
7.3. Yataqxanalar və internatların yataq korpusları.
7.4. Hamamlar və hamam-sağlamlıq kompleksləri.
7.5. İctimai tualetlər
8. Çoxfunksiyalı binalar və komplekslər
8.1. AzDTN 2.7-7-in tələblərinə uyğun olaraq.

İctimai binaların fəaliyyət prosesi üzrə zirzəmi və kürsü mərtəbələrində yerləşdirilməsinə yol verilən otaq və sahələrin siyahısı

Zirzəmi mərtəbəsi

1. Boyler otaqları; su kəməri və kanalizasiya nasosxanaları, ventilyasiya və havanın kondisiyalaşdırma kameraları; binaların mühəndis və texniki avadanlığının quraşdırılması və idarə edilməsi üçün idarəetmə qovşaqları və digər sahələr; liftlərin maşın bölməsi.
2. Birinci mərtəbə vasitəsi ilə bayıra çıxışı olan vestibül; qarderob otaqları, ayaqyolular, yuyunma, duş otaqları, tütün çəkmə yerləri, soyunma otaqları, qadınların şəxsi gigiyena kabinetləri.
3. Yığnaq yerləri və anbar otaqları (A və B kateqoriyalı tezalışan və yanan mayelərin saxlanması üçün olan otaqlardan başqa); yanan materialların saxlanması ilə bağlı olmayan emalatxanalar.
4. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin binalarında: camaşır otağı, paltarların ütülənməsi və təmizləməsi otaqları, paltarların və ayaqqabıların qurudulması üçün sahələr, tərəvəz anbarı, bağ inventarı anbarı.
5. Ümumi təhsil müəssisələrin binalarında: xüsusi fənlərin öyrənilməsi üçün xüsusi avadanlığı olan laboratoriyalar və auditoriyalar; əmək və texniki təhlükəsizlik kabinetləri; sanitariya və yanğın əleyhinə normalarla qadağan olunmayan emalatxanalar.
6. Ərzaq malları mağazalarının otaq və sahələri; ticarət sahəsi 400 m²-ə qədər olan qeyri ərzaq malları mağazaları (tezalışan materiallar, yanan mayelərin satışı üzrə mağazalar və şöbələr istisna olmaqla); təmizləmə üçün inventarın saxlanması otaqları.
7. Məktəbəqədər təhsil və ümumi təhsil müəssisələri istisna olmaqla, qida blokları və iaşə müəssisələrinin otaq və sahələri.
8. Sanitar-epidemioloji və yanğın əleyhinə normalarla yerləşdirilməsinə yol verilən emalatxanalar.
9. Məişət xidmətinin kompleks qəbul məntəqələri; gələnlər üçün otaqlar, nümayiş zalları, çəkiliş otaqları, kirayə məntəqələrinin otaq və sahələri; ailə şəənlikləri üçün zallar, bərbərxanaların köməkçi otaqları.
10. Güllə atmaq üçün tirlər; idman və məşq və bədən tərbiyəsi-sağlamlıq məşğələləri üçün idman zalları və otaqları (tamaşaçıları üçün tribunalarsız); xizəklərin saxlanması üçün yerlər; bilyard otaqları; stolüstü tennis oyunları üçün otaqlar, keqelbanlar.
11. Kitab saxlanılan yerlər; arxiv materialları saxlanılan yerlər; tibbi arxivlər.
12. 300-ə qədər yeri olan tamaşa zalları; 300 nəfərə qədər ziyarətçi üçün sərgi zalları; böyük klərin dərnək məşğələləri üçün otaqlar, foye.
13. Oyun avtomatları üçün zallar, stolüstü oyunlar üçün otaqlar, məşq zalları (eyni vaxtda hər bölmədə olanların sayı 100 nəfərdən çox olmadıqda). Bu zaman divar və tavanların işlənməsi yanmayan materiallardan nəzərdə tutulmalıdır.
14. Səhnə, estrada və arenanın səhnəaltı otaqları, orkestr yerləşgəsi, orkestr direktorunun və orkestr musiqiçilərinin otaqları.
15. 50 cütədək rəqs edənlər üçün diskotekalar.
16. Makulaturanın yığılması və qablaşdırılması üçün otaqlar.

17. Baqaj saxlanılma kameraları; baqaj boşaldılması və çeşidlərə ayrılması üçün otaq və sahələr.

18. Minik maşınlarının dayanacaqları (AzDTN 2.7-1*-ə müvafiq olaraq).

Kürsü mərtəbəsi

1. Zirzəmilərdə yerləşdirilməsinə yol verilən bütün otaq və sahələr.

2. Məktəbəqədər və tibb müəssisələrinin binalarında: təbii işıqlanma ilə təmin edildikdə inzibati, məişət-xidmət otaqları və hovuzlar.

3. Ümumi təhsil müəssisələrinin yemək zalları və soyunma otaqları-qarderoqları.

4. Buraxılış, sorğu, qeydiyyat büroları; əmanət və digər kassalar; nəqliyyat agentlikləri; xəstələrin evə yazılması üçün otaqları; dəyişək mərkəzləri.

5. Xidmət

və çoxaldıcı xidmətlərin otaqları.

7. Qeydiyyat zalları.

8. Funksional yanğın təhlükəliyi sinfi F1.3 olan binalardan başqa iaşə obyektlərinin istehsalat otaqları (o cümlədən stasionarların qida blokları).

9. Hovuzlar, tamaşaçılar üçün tribunalarsız süni buzla örtülmüş üstü örtülü meydançalar.

10. Quru buxar hamamları.

11. Su müalicəxanalarında kükürdlü, radon və hidrogen sulfidli sularının hazırlanması üçün laboratoriyalar.

Qeyd:

1. *Döşəməsinin səviyyəsi səkinin və ya selsəkinin planlaşdırılmış səviyyəsindən 0,5 m-dən aşağı olmadıqda, kürsü mərtəbəsində məktəbəqədər uşaqların qalması üçün nəzərdə tutulan otaqlar, ümumi təhsil və ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin nəzəri məşğələləri üçün tədris otaqları, yaşayış otaqlarından başqa bütün otaq və sahələrin yerləşdirilməsinə yol verilir.*

2. *Yaşayış binalarının kürsü və zirzəmi mərtəbələrində yerləşdirilməsinə yol verilən ictimai otaq və sahələrin siyahısı AzDTN 2.7-2 üzrə qəbul edilməlidir.*

3. *"İctimai binalarının kürsü və zirzəmi mərtəbələrində yerləşdirilməsinə yol verilən müalicə müəssisələrinin otaq və sahələri "Tibb müəssisələrində sanitariya-epidemioloji tələblərə dair Qaydalar"a uyğun olaraq qəbul edilməlidir.*

Səhnə üstü örtükdə yanğın əleyhinə pərdə və tüstü lyüklerinin qurulmasına dair tələblər

3.1. Yanğın əleyhinə pərdə tikinti portalı boşluğunu yan tərəflərdən 0,4 m və üst tərəfdən 0,2m örtməli və qaz keçirməyən olmalıdır.

Dekorasiya anbarlarının yanğın əleyhinə pərdə və qapılarının (qapı pərdələrinin) karkasının hesablanması zamanı tamaşa zalı tərəfindən üfüqi təzyiq nəzərə alınır (bu təzyiq səhnənin planşetindən dam örtüyünün bel tirinədək hər bir metr hündürlüyü üçün artıq yükləmə əmsalı 1,2 olmaqla 10 Pa qəbul edilir). Karkasın metal elementlərinin əyilməsi hesabi aşırımın 1/200-dən artıq olmamalıdır.

Əks tərəfdəki pərdənin hərəkəti (sürəti 0,2 m/s-dən az olmayaraq) özünün ağırlıq qüvvəsinin təsirindən baş verməlidir. Pərdənin hərəkətinin məsafədən idarə edilməsi üç yerdən həyata keçirilməlidir: yanğın postundan, səhnənin planşetindən və yanğın əleyhinə pərdənin bucurğad olan otağından.

Pərdə, onun qaldırılması və endirilməsi barədə xəbərdarlıq edən səs və işıq siqnalizasiyasına malik olmalıdır.

3.2. Lyükün açıq kəsiyinin sahəsi hesablama ilə müəyyən edilir və yaxud səhnəaltı döşəmədən səhnə örtüyünədək hər 10 m hündürlüyə dekorasiya asılan tirləri olan səhnə meydançasının 2,5 %-nə bərabər olaraq qəbul edilir.

Lyüklerin qapaqlarının açılması, onları saxlayan qurğulardan azad etdikdə, öz ağırlığının təsiri altında baş verməlidir, bu zaman qapağın perimetri üzrə kənarlarının donub yapışma qüvvəsi (0,3 kH/m qəbul edilir) nəzərə alınmalıdır.

Lyüklerin qapaqlarına xidmət edən bucurğad səhnənin planşetindən, yanğın dispetçer postundan və bu bucurğad üçün olan otaqdan məsafədən idarəetməyə malik olmalıdır.

Tüstü lyüklerinin üstündəki tikilini YN qrupuna aid materiallardan, qapaqları isə Y1 qrupuna aid materiallarından hazırlamaq lazımdır.

Səhnə qutusunun əks divarlarında tüstü lyüklerinin qurulması zamanı daimi hava çəkmə təmin edilməlidir.

Ənənəvi kino nümayişi zamanı tamaşa zalının və kinoekranın parametrlərinə dair tələblər

Tamaşa zallarında ənənəvi kino nümayişi zamanı tamaşaçılar üçün yerlərin şəkil 4.1-də təsvir edilmiş zona hüduhdunda nəzərdə tutulması tövsiyə olunur. Burada:

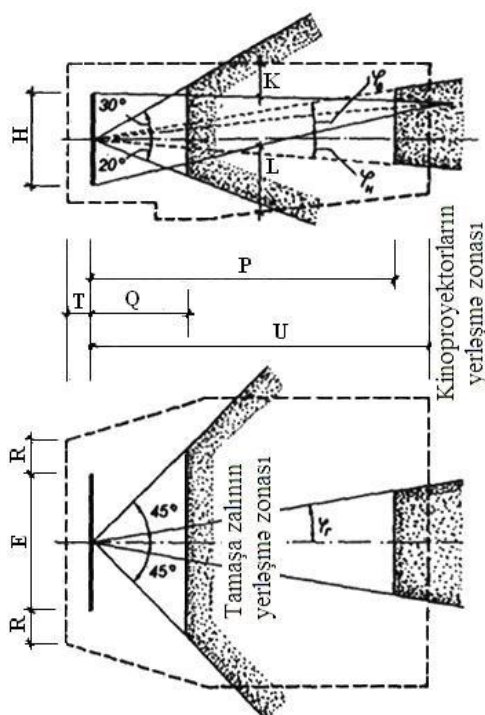
U - tamaşa zalının oxu üzrə ekrandan son cərgənin söykənəcəyinə qədər olan məsafə;

Q - tamaşa zalının oxu üzrə kinoekrandan birinci cərgənin söykənəcəyinə qədər olan məsafə; $Q=0,36U$

Kinoekranın ölçüləri cizgidə verilmişdir, burada:

E - kinoekranın işçi sahəsinin (vətər üzrə əyrixətli) eni;

H - ekranın işçi sahəsinin hündürlüyü.

Şəkil 4.1. Kino nümayişi zamanı tamaşa zalının və kinoekranın parametrləri

H və E nisbətləri aşağıdakı kimi qəbul edilir:

$$H_f^1 : E_f = 1 : 2,2$$

$$H_e : E_e = 1 : 2,35$$

$$H_k : E_k = 1 : 1,66$$

$$H_a : E_a = 1 : 1,37$$

Kinoekranın enini (E) tamaşa zalının uzunluğundan (U) asılı olaraq aşağıdakı kimi qəbul edilməsi tövsiyə edilir:

$$E_f = 0,6U(0,54U)^2$$

$$E_e = 0,43U(0,39U)$$

$$E_k = 0,34U(0,3U)$$

$$E_a = 0,25U(0,22U)$$

Kinoekranın enindən (E) asılı olaraq kinoekrandan birinci cərgənin söykənəcəyinə qədər olan məsafəni (Q) aşağıdakı kimi qəbul edilməsi tövsiyə edilir:

$$Q_f - \text{azı } 0,6E_f$$

$$Q_e - \text{azı } 0,84E_e$$

$$Q_a - \text{azı } 1,44E_a$$

Kinoekranın əyrilik radiusu U-dan az olmamaqla qəbul edilir.

Kinoproeksiya avadanlığı qurulan tamaşa zalının parametrləri şəkil 4.1-də göstərilmişdir, burada:

P - proyeksiya məsafəsidir³, 0,85U-dan az olmamaqla;

φ - kinoproektorun optik oxunun kinoekranın mərkəzindəki normaldan əyilmə bucağı:

φ_f - 7°-dən⁴ çox olmamaqla;

φ_B - 8°-dən çox olmamaqla;

φ_H - 3°-dən çox olmamaqla;

K - yuxarı proyeksiya şüasından tavanın ən yaxın səthinə qədər olan məsafə - azı 0,6 m;

L - aşağı proyeksiya şüasından tamaşaçı yerləri zonasında döşəməyə qədər olan məsafə - azı 1,9 m;

T - ekran arxası məkanın dərinliyi⁵:

- geniş ekranlı olduqda - 0,9 m;

- geniş formatlı ekran olduqda - 1,5 m;

R - ekranın kənarından divara qədər olan məsafə:

- düz ekran olduqda - azı 0,985 m;

- girdələşmiş ekran olduqda - azı 0,1 E.

Görüntünün hesabi müşahidə nöqtəsi⁶ üzərinə qurulması zamanı həmin nöqtəyə yönəlmiş baxış şüasının, qabaqda oturan tamaşaçının göz səviyyəsindən 0,14 m yuxarı qəbul edilməsi tövsiyə olunur (yenidən qurulduqda 0,12 m mümkündür).

Oturan tamaşaçının gözünün səviyyəsi döşəmə səviyyəsindən 1,2 m hündürlükdə qəbul edilir.

¹ E, H və Q parametrlərinin indeksləri aşağıda göstərilən ekranları işarə edir: f - geniş formatlı, e - geniş ekranlı, k - kəştləşmiş, a - adi tipli.

² Mötərizədəki göstəricilər - mövsümi fəaliyyəti olan kinoteatrlar, klublar və teatrlar üçündür.

³ Yerli kinoproeksiya avadanlığı istifadə edildikdə - 34,5 m-dən çox olmamaqla.

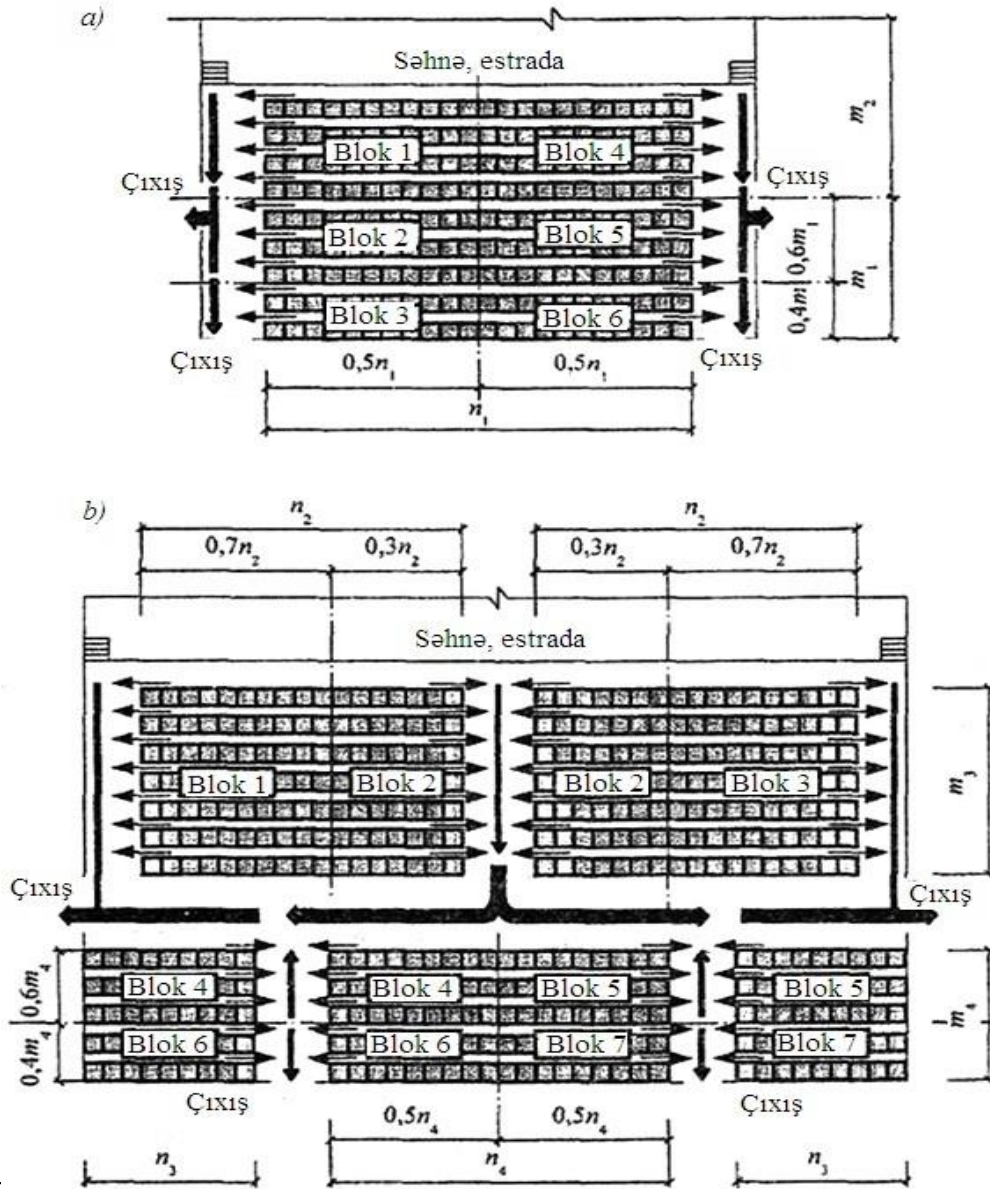
⁴ Klublarda və teatrlarda 9°-dən artıq olmamaqla qəbul edilməsinə yol verilir.

⁵ Səsin bir kanallı verilməsində və ya səsucaldanın ekranın kənarlarında yerləşdirilməsində 0,1-0,3 m olmasına yol verilir.

⁶ Kinoteatrlarda - kinoekranın aşağı kənarı.

Tamaşaçıların tamaşa zallarından təxliyyə marşrutları

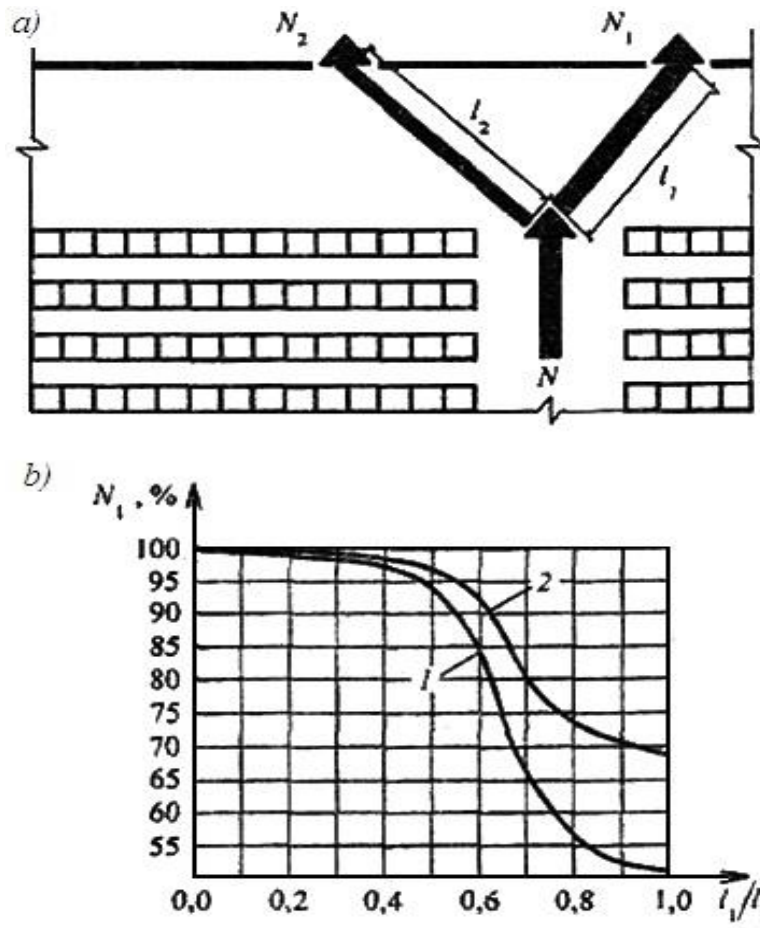
m cərgələrindəki n tamaşaçı yerlərindən zaldan çıxışlara hərəkət istiqamətləri üzrə tamaşaçıların paylanması şəkil 5.1 (a, b)-də verilmiş sxemlərə müvafiq olaraq qəbul edilməlidir.

lf
Şəkil 5.1. Tamaşa zallarından təxliyyə zamanı adamların axınının hərəkətinin marşrutlaşdırılması

a - yan (uzununa) keçidlərlə; b - eninə keçidlə

Adamların zaldan vestibüllərə, foyeyə və s. çıxmasından sonra paylaşdırılması şəkil 5.2-də verilmiş sxemlərə müvafiq olaraq müəyyənləşdirilməlidir.

Şəkil 5.2. Tamaşaçıların sayının çıxışlar arasında paylanması

a - N nəfər sayda axının paylanması sxemi; b - çıxışlaradək olan məsafələr arasındakı nisbətə ümumi axından çıxan adamların sayının aşağıdakı istiqamətlər üzrə paylanmasına təsiri: 1 - iki eyni cür çıxışlardan ən yaxın olan çıxışa (bayıra, pilləkən qəfəslərinə, açıq pilləkənlərə) yönələn (l_1); 2 - açıq pilləkənə (l_1) və yaxud pilləkən qəfəsinə yönələn (l_2).

Mündəricat

1. Tətbiq sahəsi.....	1
2. Normativ istinadlar.....	1
3. Əsas anlayışlar.....	3
4. Ümumi müddəalar.....	4
5. Əsas otaqlara dair tələblər.....	8
6. İstismar zamanı etibarlılığın və təhlükəsizliyin təmin edilməsi.....	14
7. Binaların odadavamlılığına və yanğın zamanı insanların təhlükəsizliyinə dair tələblər.....	22
<i>Ümumi müddəalar.....</i>	22
<i>Teatr və klublar.....</i>	28
<i>İdman qurğuları.....</i>	30
<i>Kitabxanalar.....</i>	30
8. Mühəndis avadanlığı və sanitariya-epidemioloji tələblərin təmin edilməsi.....	34
9. Enerjiqoruyuculuq.....	47
10. Uzunömürlülük və təmirə yararlılıq.....	48
Əlavə 1. İctimai təyinatlı bina və otaqların əsas funksional-tipoloji qruplarının siyahısı.....	50
Əlavə 2. İctimai binaların zirzəmi və kürsü mərtəbələrində yerləşdirilməsinə yol verilən otaq və sahələrin siyahısı.....	52
Əlavə 3. Səhnə üstü örtükdə yanğın əleyhinə pərdə və tüstü lyuklarının qurulmasına dair tələblər.....	54
Əlavə 4. Ənənəvi kino nümayişi zamanı tamaşa zalının və kinoekranın parametrlərinə dair tələblər.....	55
Əlavə 5. Tamaşaçıların tamaşa zallarından təxliyyə marşrutları.....	57